

Johtaja, silta, roolimalli, eristäjä, vakauttaja
– Turkin rooli ja asema Lähi-idässä heinäkuun 2016
vallankaappausyrityksen jälkeen

Analyysi Turkin alueellisista rooleista uuden alueellisuuden
teoreettisessa viitekehyksessä

Janne Salakka
Pro gradu -tutkielma
Valtio-oppi
Turun yliopisto
Kevät 2019

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaan tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Filosofian, poliittisen historian ja valtio-opin laitos

SALAKKA, JANNE: Johtaja, silta, roolimalli, eristäjä, vakauttaja – Turkin rooli ja asema Lähi-idässä heinäkuun 2016 vallankaappausyrityksen jälkeen. Analyysi Turkin alueellisista rooleista uuden alueellisuuden teoreettisessa viitekehyksessä

Pro gradu -tutkielma, 85. s., 1 liites.

Valtio-oppi

Kesäkuu 2019

Alueiden merkitys on lisääntynyt kansainvälisessä järjestelmässä. Turkki on aktiivinen toimija sitä ympäröivillä alueilla Euroopassa, Kaukasiassa ja Lähi-idässä. Syyrian sota, alueelliset valtakamppailut ja etäännyminen Euroopan unionista ovat tuoneet Turkin lähemmäs juuri Lähi-idän turvallisuuskompleksia. Näin ollen tutkielmassa tarkastellaan Turkin kykyä ja tahtoa toimia erilaisissa rooleissa Lähi-idässä. Tällaisia rooleja ovat johtaja, silta, roolimalli, eristäjä ja vakauttaja. Tutkielmassa esitetään kysymys, miten edellä mainitut roolit näkyvät Turkin toimijuudessa Lähi-idässä heinäkuun 2016 vallankaappausyrityksen jälkeen ja mikä on niiden keskinäinen painoarvo.

Tutkielman metodinen lähestyminen on teoreettinen sisällönanalyysi, jossa empiriaa testataan aiempaa teoreettista tutkimusta ja sen pohjalta rakennettua analyysirunkoa vasten. Tutkielman teoriapohja rakentuu Buzanin ja Wæverin, Frazierin ja Stewart-ingersollin sekä K. J. Holstin aikaisemmalle työlle uuden alueellisuuden ja rooliteorian parissa. Tutkielman aineistona toimivat kansainväliset laatumediat Al Jazeera, BBC, Financial Times, Foreign Policy ja Reuters. Analyysia täydennetään olennaisten vertailevien indeksien, kyselytutkimusten ja tilastojen avulla. Tutkielmaa on taustoitettu haastattelemalla kahdeksaa Suomen ulkoministeriön asiantuntijaa elokuussa 2018.

Tulokset osoittavat, että Turkilla on useita samanaikaisia ja osittain ristiriitaisia rooleja. Selkeitä Turkki näyttäytyy alueellisena vakauttajana ja eristäjänä. Seuraavaksi vahvimmat roolit ovat johtaja ja silta, joiden toteutuksessa sillä on kuitenkin merkittäviä vaikeuksia. Roolimalli on heinäkuun 2016 vallankaappausyrityksen jälkeisen Turkin rooleista heikoin. Turkki haluaa toimia johtajana ja vakauttajana, mutta sen pehmeän vallan resurssit eivät tue tätä tavoitetta. Turkin käyttäytymisestä voidaan päätellä, että sillä ei ole voimakasta pyrkimystä toimia roolimallina tai eristäjänä. Turkin asema ja geopoliittiset erityispiirteet tukisivat parhaiten sillan, roolimallin ja vakauttajan rooleja.

Analyysin perusteella voidaan sanoa, että Turkki on alueellinen suurvalta, joka ei hyödynnä asemaansa ja resurssejaan tehokkaasti. Sen puheet ja teot ovat monilta osin ristiriitaisia, mikä jäytää sen uskottavuutta toimia ennen kaikkea altruistisissa rooleissa. Esimerkiksi valtion autoritarisoituminen ja huonontunut ihmisoikeustilanne ovat merkittävässä määrin kuluttaneet sen pehmeän vallan resursseja. Turkki hyödyntääkin enenevässä määrin kovaa valtaa ulkopolitiikassaan, jossa on nähtävissä neo-ottomanistisia vaikutteita. Kuitenkaan Turkki ei ole materiaalisesti niin voimakas, että se voisi onnistuneesti toimia tavoittelemiensa roolien mukaisesti yksinomaan kovien valtaresurssien avulla.

Asiasanat: Alueelliset roolit, alueellisuus, asema, eristäjä, Euroopan unioni, geopolitiikka, johtaja, keskivalta, kova valta, Lähi-itä, Maghreb, Mashrek, pehmeä valta, Recep Tayyip Erdogan, rooli, roolimalli, rooliteoria, silta, suurvalta, teoreettinen sisällönanalyysi, Turkki, turvallisuus, turvallisuuskompleksi, ulkopolitiittiset linjat, uusi alueellisuus, vakauttaja.

SISÄLLYS

Taulukot ja kuvat

1. JOHDANTO.....	1
1.1 Turkin viimeaikaiset tapahtumat	4
1.2 Turkki tutkimuskohteena	6
1.3 Tutkimuskysymys	8
2. TEOREETTINEN LÄHESTYMINEN	9
2.1 Uusi alueellisuus.....	9
2.2 Buzan & Wæver: Alueellisten turvallisuuskompleksien teoria.....	10
2.3 K. J. Holsti: Rooliteoria kansainvälisten suhteiden tutkimuksessa	11
2.4 Frazier & Stewart-Ingersoll: Alueellisen suurvallan roolit.....	13
2.5. Turkin alueelliset roolit	15
2.6 Asema, valta ja vallan mittarit	20
3. METODINEN LÄHESTYMINEN	23
3.1 Teoreettinen sisällönanalyysi	23
3.2 Aineistot	24
4. ANALYYSI.....	27
4.1. Päämäärät ja tavoitteet.....	27
4.2. Materiaaliset resurssit.....	40
4.3 Pehmeän vallan resurssit	50
4.4 Diplomaattinen erityisalue.....	58
4.5 Kyky luoda koalitioita	63
4.6. Tunnistaa resurssinsa ja hyödyntää niitä tehokkaasti	70
5. JOHTOPÄÄTELMÄT.....	75
5.1. Turkin alueelliset roolit uudelleentarkasteltuna.....	75
5.2 Turkin asema kansainvälisessä järjestelmässä	84
5.3 Tulevalle tutkimukselle.....	85
LÄHTEET	86
LIITTEET	

Taulukot ja kuviot

Taulukko 1. Valtiolliset roolit, suurvaltaroolit ja Turkin alueelliset roolit	15
Taulukko 2. Turkin alueelliset roolit	23
Taulukko 3. Turkin tuonti ja vienti vuonna 2017	41
Taulukko 4. Sotilasmenot Lähi-idän valtioiden bruttokansantuotteesta 2017 (M\$ ja %)	45
Taulukko 5. Aktiivisen sotilashenkilökunnan ja reservin lukumäärä (yht.) vuonna 2017... ..	47
Taulukko 6. Lähi-idän valtioiden pisteytys (0–1) inhimillisen pääoman indeksissä 2018..	51
Taulukko 7. Lähi-idän maiden inhimillisen vapauden aste 2019	52
Taulukko 8. ”Kuinka tärkeää on, että maallasi on hyvät suhteet Turkkiin?”	54
Taulukko 9. Turkin alueelliset roolit pisteytettynä	82
Kuvio 1. Turkin liiran inflaatio tammikuusta 2018 maaliskuuhun 2019	42
Kuvio 2. Turkin aseviennin kehitys 2002–2018 (miljoonaa TIV-yksikköä)	48
Kuvio 3. Turkin asetuonnin kehitys 2002–2018 (miljoonaa TIV-yksikköä)	49

1. JOHDANTO

Tässä valtio-opin ja kansainvälisten suhteiden pro gradu -työssä ("tutkielma") käsitellään Turkin tasavallan ("Turkki") alueellista roolia Lähi-idässä. Turkin poliittiset pyrkimykset ja yleinen turvallisuusdynamikka sitovat sen osaksi Lähi-itää voimakkaasti, joten on perusteltua ottaa Lähi-itä tarkastelun pääasialliseksi kohteeksi. Turkki on aktiivinen toimija myös Keski-Aasiassa, Kaukasiassa (İşeri ja Dilek 2011, 46; Troitskiy 2015, 5, 20) ja Balkanilla (Dal 2016, 1430). Kuitenkin Turkki on 2000-luvun alusta alkaen tehnyt selväksi, että se haluaa toimia alueellisena johtajana ennemmin Lähi-idässä kuin Balkanilla, Mustallamerellä tai Kaukasiassa (mt., 1445). Lisäksi Turkin alueellisten roolien muodostumisen ytimessä on ollut pitkään Euroopan unioni, jonka jäseneksi se on virallisesti hakenut jo vuodesta 1999. Samalla on huomioitava, että myös Venäjä ja Yhdysvallat ovat aktiivisia Lähi-idässä (Santini 2017, 103), mikä osaltaan vaikuttaa alueen toimijoiden asemaan ja rooleihin. Näin ollen tutkielmassa sivutaan Turkin suhteita Euroopan unioniin, Natoon ja Venäjään lyhyesti niiltä osin, kuin on sen alueellisten roolien määrittelyn kannalta välttämätöntä.

Tutkielma on luonteeltaan teoriapainotteinen. *Uusi alueellisuus* ("New Regionalism") tarjoaa pohjan, jonka avulla voidaan tarkastella Turkin roolia Lähi-idässä. Turkki on kunnianhimoinen valtio, jonka toimijuus hakee muotoaan. Koska uusi alueellisuus on kehitetty analysoimaan kylmän sodan päättymisen ja kaksinapaisen globaalijärjestelmän jälkeistä aikaa (Söderbaum 2003, 4–5), se soveltuu hyvin muutoksessa olevien alueellisten roolien tarkasteluun. Keskustelu kansainvälisen järjestelmän muutoksesta onkin johtanut lisääntyneeseen pohdintaan siitä, mikä on keskisuurien ja valta-asemaa tavoittelevien valtioiden rooli osana järjestelmää (Kardaş 2013, 640–641). Vaikka perinteisesti on tarkasteltu niin sanottuja BRICS-maita¹, myös tavoitteellinen ja aktiivinen Turkki on mielekäs tutkimuksen kohde. Yksi tapa hahmottaa kansainvälistä järjestelmää on Buzanin ja Wæverin turvallisuuskompleksien teoria, joka jaottelee järjestelmän alueellisiin turvallisuuskomplekseihin, joissa alueen toimijoiden turvallisuusdynamikat ovat yhteenkietoutuneita turvallistamistoimien myötä. Kukin valtio kuuluu vain yhteen turvallisuuskompleksiin, mutta globaali supervalta pystyy ulottamaan vaikutusvaltaansa oman kompleksinsa ulkopuolelle. Lisäksi teoriassa tunnistetaan *eristäjävaltiot*, jotka eivät

¹ Brasilia, Venäjä, Intia, Kiina, Etelä-Afrikka (Brazil, Russia, India, China, South Africa). Turkkiä on kuvailtu myös nousevaksi BRICS-maaksi ("near-BRICS") yhdessä Meksikon, Etelä-Korean ja Indonesian kanssa (Öniş & Kutlay 2017, 165).

maantieteellisen etäisyyden tai muun sulkeutuneisuuden takia kuulu osaksi ainuttakaan turvallisuuskompleksia. (Buzanin & Wæverin 2003, 4, 41, 44–46.)

Tutkielmaan lainataan Buzanin ja Wæverin teoriasta ydinajatus turvallisuuskomplekseista ja siitä, että alueellisuus on valtioiden turvallisuutta ja sitä myöden myös rooleja voimakkaasti määrittelevä tekijä. Roolien analyysissa hyödynnetään K. J. Holstin sekä Frazierin ja Stewart-ingersollin kansainvälisiin suhteisiin soveltamaa rooliteoriaa. *Rooli* on normatiivinen käsite, joka kuvaa tiettyjen normijoukkojen näkökulmasta odotettua ja johdonmukaista käyttäytymistä. Rooli on käsitteenä erillinen *roolitekojen* ("role performances" tai "role behavior") käsitteestä, joka kuvaa toimijan tosiasiallista käyttäytymistä. (Holsti 1970, 238; Turner 1956; 317.) Toinen analyysin kannalta keskeinen käsite on *asema* ("status" tai "position"), joka kuvaa toimijan sijoittumista toimijoiden välisissä suhteissa ja valtahierarkioissa (Turner 1956, 316). Kansainvälisessä järjestelmässä aseman voidaan nähdä pohjustavan erilaisia rooleja (Holsti 1970, 245), esimerkiksi kansainvälinen yhteisö voi odottaa, että supervalta-asemassa oleva valtio toimii myös johtajan roolissa kansainvälisellä kentällä. Toisin sanoen tutkielmassa tarkastellaan Turkin toimijuutta sen valta-aseman ja tämän mahdollistamien roolien kautta. Analyysin perusteella voidaan todeta, että Turkilla on erilaisia alueellisia rooleja, joissa osassa sen rooliteot ovat selkeämmin linjassa sen roolikäsitysten kanssa.

Lähi-itä on tunnettu sen lukuisista konflikteista ja monimutkaisista turvallisuusdynamiikoista (Kardaş 2013, 654), mistä johtuen se on ajankohtainen ja relevantti kohde kansainvälisten suhteiden tutkimukselle. Buzan ja Wæver (2003, 187) luokittelevat Turkin Lähi-idän turvallisuuskompleksin ulkopuoliseksi eristäjävaltioksi. Kuitenkin muun muassa Kardaş (2013, 646–648) ja Santini (2017, 103, 105) ovat kyseenalaistaneet tämän. Kardaşin (2013, 653) mukaan tutkijoiden keskuudessa on muodostumassa konsensus siitä, että Turkin ulkopoliittikka suuntautuu yhä enenevässä määrin Lähi-itään. Puhuttaessa *Lähi-idästä* tutkielmassa viitataan lounaisessa Aasiassa Levantin ja Persianlahdella sijaitsevaan viiteentoista² maahan ja Egyptiin, jotka

² Bahrain, Iran, Irak, Israel, Jordania, Kuwait, Libanon, Oman, Palestiina, Qatar, Saudi-Arabia, Syyria, Turkki, Yhdistyneet Arabiemiirikunnat ja Jemen.

Tutkielmassa tiedostetaan 'Lähi-itä'-sanaan liittyvät etymologiset ongelmat ja tunnustetaan termin kumpuavan länsikeskeisestä ja imperialistisesta perinteestä (Washington Post 19.5.2016). Maantieteellisesti tarkasteltuna aluetta tulisi kutsua Länsi-Aasiaksi tai Lounais-Aasiaksi. Koska 'Lähi-itä' on kansainvälisten suhteiden tutkimuksessa vakiintunut kuvaamaan myös poliittisesti ja kulttuurillisesti yhteenkietoutunutta aluetta, tutkielmassa on päätetty käyttää termiä sen ongelmallisuudesta huolimatta.

muodostavat kulttuurillisesti ja historiallisesti yhtenäisen alueen. Buzan ja Wæver (2003, 187–189, 213, 257) laskevat myös Pohjois-Afrikassa sijaitsevan Maghreb³ alueen osaksi Lähi-idän turvallisuuskompleksia, mutta katsovat sen vuorovaikutuksen olevan Levantin ja Persianlahden suuntaan heikkoa, etenkin verrattaessa näiden keskinäiseen vahvaan vuorovaikutukseen. Koska Turkin aktiivisuus näkyy eritoten Levantissa ja Persianlahdella, Maghreb rajataan analyysin ulkopuolelle. Tutkielmassa näiden kolmen alueen kokonaisuuteen viitataan *laajana Lähi-itänä*. Puhuttaessa Levantin ja Persianlahden muodostamasta kokonaisuudesta käytetään termiä *Mashrek*.

Näkemykset Turkin valta-asemasta ja sijoittumisesta kansainvälisellä kentällä ovat vaihdelleet huomattavasti tutkimuskirjallisuudessa. Turkki on nähty osana niin Euroopan unionin (mm. Diez 2005) kuin Lähi-idän turvallisuusdynamikkaa (mm. Kardaş 2013; Santini 2017) ja toisaalta eristäjävaltiona (mm. Buzan & Wæver 2003; Barrinha 2016). Turkin suurvaltaresursseja on tarkasteltu muun muassa Ažuolas Bagdonasin (2015), Emel Parlar Dalin (2016) sekä Ziya Önişin ja Mustafa Kutlayn (2017) töissä. *Suurvalta* voidaan nähdä alueellisena valta-asemana, mutta ei itsessään alueellisena roolina. Kuten alaluvussa 2.6 esitetään, alueelliset valtaresurssit ovat roolien mahdollistajia, mutta valta ei yksistään määrittele alueellista roolia. Turkin alueellisia rooleja sitä ympäröivillä alueilla on sivunnut esimerkiksi Kardaş (2013). Vaikka Turkin alueellisuutta käsittelevä tutkimus on suhteellisen tuoretta, lisätutkimus on edelleen tarpeen; roolien tarkastelu on jäänyt verrattain vähäiseksi ja lähestymiseltään kapeaksi, eikä yksimielisyyttä Turkin alueellisesta toimijuudesta ei ole saavutettu. Tästä johtuen on perusteltua analysoida Turkin alueellisuutta keskittyen ennen kaikkea sen rooleihin.

Frazier ja Stewart-Ingersoll (2010, 740–741) ovat luoneet teoreettisen viitekehyksen alueellisen suurvallan erilaisten roolien analyysille, joka pohjautuu K. J. Holstin aiempaan työhön. Tutkielmassa sovelletaan Stewart-Ingersollin ja Frazierin esittämiä alueellisen suurvallan rooleja (vakauttaja, suojelija, johtaja) Turkkiin, minkä lisäksi roolien kirjoa täydennetään Holstin käsitteillä *silta* ja *roolimalli* sekä Buzanin ja Wæverin termillä *eristäjävaltio*. Roolien toteutumista puolestaan testataan teoreettista viitekehystä vasten, joka on yhdistetty Önişin ja Kutlayn sekä Daniel Flesesin töistä. Myös Turkkiä analysoinut Emel Parlar Dal käyttää Daniel Flesesin teoreettista kehikkoa tutkimuksessaan. Yhdistelemällä lähestymisiä ja lisäämällä analyysiin uusia kategorioita rooleille pyritään lisäämään ymmärrystä Turkin alueellisesta toimijuudesta. Toimijuutta verrataan

³ Maghreb koostuu Pohjois-Afrikan valtioista Marokosta, Algeriasta, Tunisiasta, Libyasta ja Mauritaniasta.

aiempaan tutkimukseen ja analysoidaan, miten heinäkuun 2016 vallankaappauksen jälkeiset muutokset maan sisäpolitiikassa ja ulkopoliittisessa asemassa ovat vaikuttaneet sen alueelliseen rooliin. Tutkielman aineistona toimii laaja empiirinen materiaali, joka on koottu journalistisista lähteistä, tutkimuskirjallisuudesta, asiantuntijahaastatteluista, kyselytutkimuksista sekä kansainvälisistä vertailevista tilastoista.

1.1 Turkin viimeaikaiset tapahtumat

Tämän tutkielman kannalta tärkein tapahtuma on 15. heinäkuuta 2016 tapahtunut vallankaappausyritys, jonka seurauksena maassa aloitettiin poikkeuksellisen laajat toimet vallankaappausyrityksestä epäiltyjä kohtaan. Valtiota tukevat joukot ja kansalaiset kukistivat heikosti orkestroidun vallankaappausyrityksen muutamassa tunnissa (Esen & Gumuscu 2017, 59; Taş 2018, 4–5). Tapahtumien jälkeen alkoi välittömästi valtiojohtoinen puhdistusprosessi, joka kosketti arviolta 150 000 ihmistä ja johti 78 000 pidätykseen (AFET 2018, 5). Vallankaappauksen jälkeen säädettiin poikkeustila, joka on mahdollistanut kansalaisten perusoikeuksien, kuten sananvapauden, rajoittamisen. Esimerkiksi presidentti Recep Tayyip Erdoğanin julkisesta loukkaamisesta voi saada neljän vuoden vankeustuomion. (Reuters 26.7.2018; Independent 24.6.2018.) Puhdistukset ovat kohdistuneet ennen kaikkea henkilöihin, joilla epäillään olevan yhteyksiä Yhdysvalloissa asuvaan turkkilaiseen uskonoppineeseen Fethullah Güleniin, jonka seuraajia, gülenistejä, Turkki syyttää vallankaappausyrityksestä (Taş 2018, 5). Turkki laskee gülenistien organisatorisesti hajanaisen *Hizmet*- tai *FETÖ*-verkoston ("Fethullahçı Terör Örgütü", gülenistinen terroristijärjestö) yhdeksi valtion merkittävimmistä turvallisuusuhista. Gülenin yhteyttä vallankaappaukseen ei ole vahvistettu Turkin ulkopuolella.

Turkin viime vuosien yhteiskunnallista kehitystä on leimannut epävakaus, autoritarisoituminen ja oikeusvaltioperiaatteen mureneminen. Kehityksen taustalla on nähtävissä ennen kaikkea presidentti Recep Tayyip Erdoğanin ja hänen johtamansa Oikeus ja kehitys -puolueen ("Adalet ve Kalkınma Partisi", AK-puolue tai AKP) toimet (Esen & Gumuscu 2016, 1583). Sisäpolitiikan myllerryksen lisäksi maan ulkopoliittikka on muuttunut kunnianhimoisemmaksi 2000-luvulla. Turkin pyrkimys suurvalta-asemaan on ajoitettu vuoteen 2002, jolloin AKP nousi valtaan (Barrinha 2014, 167). Lisäksi on esitetty, että heinäkuun 2016 vallankaappaus on saanut Turkin johdon varovaisemmaksi ja pohtimaan harjoitettua ulkopoliittikkaa vahvemmin turvallisuuden kautta. Esimerkiksi Turkin sotilaallisen läsnäolon Irakissa on nähty tukevan sen pyrkimyksiä taltuttaa ISIL ("Islamic State of Iraq and Levant") ja kurdien autonomista asemaa ajava Kurdistanin työväenpuolue

PKK ("Partiya Karkerên Kurdistan") ja sen sotilaalliset siivet. (Middle East Institute 12.10.2016.) Turkki luokittelee PKK:n terroristijärjestöksi, mikä tekee siitä Turkin katsannossa ISILin kanssa maan merkittävimmän turvallisuusuhan. Terrorismi onkin myös tilastollisesti verrattain yleinen ja viime vuosina kasvanut turvallisuusuhka Turkissa (Global Terrorism Index 2016, 17; mt. 2017, 4).

Heinäkuun 2016 vallankaappausyritys on vaikuttanut negatiivisesti myös Turkin talouteen. Sisäpoliittiset epävakaudet ovat johtaneet sijoittajien heikentyneeseen kiinnostukseen Turkia kohtaan (UNCTAD 2018, 48). Vuonna 2018 eskaloitunut valuutta- ja velkakriisi on ollut omiaan jäytämään Turkin taloudellista kasvua, joka on aiemmin ollut voimakasta AKP:n valtakaudella. Heinäkuussa 2017 hyväksytty perustuslakimuutos ja maan yleinen sisä- ja ulkopolitiikan epävapaus ovat heikentäneet entisestään kansainvälisten sijoittajien luottamusta ja sijoitushalukkuutta Turkkiin. Vaikka Turkin taloudellinen tilanne on varovaisesti noussut syksyn 2018 pohjalukemista, talouden näkymät ovat edelleen epävakaat ja kasvun ennustetaan supistuvan (-2,5 %) vuoden 2019 aikana, ensimmäistä kertaa sitten vuoden 2009 (Focus Economics 15.2.2019; IMF 3.5.2019; Trading Economics 3.5.2019). Etenkin pitkittyessään talouden ongelmat toimivat haasteina Turkin pyrkimyksille vahvistaa aktiivista rooliaan sitä ympäröivillä alueilla. Alaluvussa 4.2.1 käsitellään Turkin talouden indikaattoreita ja kehitystä yksityiskohtaisemmin.

Syyrian sodan vaikutus Turkin ulkopolitiittiseen tilanteeseen on merkittävä. Sota sitoo Turkin osaksi monimutkaista turvallisuuskuviota, jossa toimii lukuisia osapuolia. Turkki on aktiivisesti osallistunut Yhdysvaltojen johtaman koalition ISILin vastaisiin toimiin Irakissa ja Syyriassa, ja ensimmäiset ilmaiskut Syyriaan se teki heinäkuussa 2015 (BBC 24.7.2015). Turkki on suunnannut kaksi suurta sotilaallista operaatiota Pohjois-Syyriaan (Al Jazeera 30.3.2017; Reuters 24.9.2018). Sen lisäksi, että Turkki osallistuu aktiivisesti sotatoimiin Syyriassa, sodan vaikutukset näkyvät myös sen omalla maaperällä. Tällä hetkellä Turkin alueella oleilee yli kolme ja puoli miljoonaa pakolaista, joista suurin osa Syyriasta paenneita (UNHCR 2017). Turkin ulkoministeri Mevlüt Çavuşoğlu on perustellut Turkin aktiivista roolia Syyriassa muun muassa sillä, että sota lisää terrorismia niin Turkissa kuin Euroopassa (MFA 5.4.2018). Syyrian sota ja sen jälkeiset valtaselvittelyt esimerkiksi Venäjän kanssa tulevat todennäköisesti vielä pitkään määrittelemään Turkin toimijuutta Lähi-idässä.

1.2 Turkki tutkimuskohteena

Turkin tasavalta on viimeisen 20 vuoden aikana herättänyt kasvavaa kiinnostusta niin kansainvälisen politiikan areenoilla kuin tieteentekijöiden parissa. Erityisen mielenkiintoisen tutkimuskohteen siitä tekee keskeinen maantieteellinen sijainti, alueellinen aktiivisuus, linkittyneisyys kansainväliseen politiikkaan ja pitkään jatkunut voimakas taloudellinen kasvu. Turkki on aktiivinen toimija sitä ympäröivillä alueilla ja se on ilmaissut aikomuksensa nousta kansainvälisesti merkittävien valtojen joukkoon, kuten edellä esitetään. Turkin alueellinen merkitys on tunnistettu tieteellisessä kirjallisuudessa ja moni on arvioinut, että sillä on potentiaalia vähintään alueelliseksi vallaksi ja jopa globaaliksi toimijaksi. Kuitenkin tulkinnat Turkin asemasta ovat vaihdelleet merkittävästi, eivätkä kaikki tutkijat usko sen potentiaaliin toimia suurvaltana. Yleisesti ottaen tieteellisellä yhteisöllä on ollut hankaluuksia hahmottaa, miten Turkkia tulisi analysoida osana muuttuvaa kansainvälistä järjestelmää. Şaban Kardaş muotoilee asian seuraavasti:

No consensus has emerged among the academic and political communities on a conceptual framework that will offer a comprehensive explanation of the simultaneous regional and global activism. At the same time, complicating the task of those seeking to theorize Turkey's new role, the debate on the structure of the post-Cold War international system is still unfolding. (Kardaş 2013, 637.)

Tyypillinen Turkkia koskeva tutkimus on historiallisia ajanjaksoja kartoittavaa tai alueellista politiikkaa tarkastelevaa (Sezgin 2018, 653). Myös tämä tutkielma on osa kyseistä jatkumoa. Historiallisen tarkastelun sijasta painoarvo annetaan ensisijaisesti Turkin alueellisille rooleille ja toissijaisesti asemalle. Dal (2016, 1425–1426) kritisoi valtioiden alueelliseen valtaan keskittyvää tutkimusta ("regional power studies") siitä, että analyysia on leimannut käsitteiden ympäröisyys ja riittämätön empiirinen vertailu alueellisten valtatoimijoiden kesken. Samanaikaisesti uuden alueellisuuden tutkimussuuntausta on arvosteltu siitä, ettei se muodosta vahvaa ja yhtenäistä teoreettista kehystä. Koherentin teoreettisen kehyksen puuttuminen on johtanut moninaisuudessaan hajanaiseen – jopa "kaoottiseen" – kokonaiskuvaan. (Sezgin 2018, 666–667.) Empiirisen havainnoinnin lisäksi tutkielmassa tuodaan olemassa olevaa tutkimusta yhteen ja tarkennetaan olennaisia käsitteitä, mikä taas edesauttaa valtioiden alueellisen toimijuuden analyysia. Tässä tutkielmassa keskitytään valtion alueellisiin rooleihin.

Turkin geopoliittisesti keskeinen sijainti, sisäpoliittinen epävarmuus ja lisääntynyt aktiivisuus kansainvälisessä politiikassa tekevät siitä ajankohtaisen tutkimuskohteen. Samalla muuttujien moninaisuus ja jatkuva muutos asettavat haasteita analyysille. Tarkasteltaessa muuttuvaa tilannetta tulee varoa, ettei tulkinnassa korosteta liikaa yksittäisten tapahtumien tai sanomisten merkitystä – tulee siis kyetä erottamaan hetkelliset ilmiöt ja pidempiaikaiset trendit. Lisäksi ainutlaatuisen geopoliittisen asemansa ja omaleimaisen poliittisen järjestelmänsä vuoksi Turkin toimijuudelle on hankala löytää suoraa verrokkia kansainväliseltä kentältä. Näihin haasteisiin pyritään vastaamaan monipuolisen lähdeaineiston ja aiemman tutkimuksen tarjoaman tuen avulla. Kansainvälisen politiikan tutkijat ovatkin esittäneet erilaisia näkemyksiä siitä, miten Turkia tulisi tulkita alueellisena ja globaalina toimijana.

Aiemmassa tutkimuksessa on tarkasteltu ennen kaikkea Turkin kyvykkyyttä nousta suurvalta-asemaan tai sen sijoittumista Euroopan, Lähi-idän tai Kaukasian turvallisuuskomplekseihin. Näkemykset Turkin toimijuudesta ja alueellisesta sijoittumisesta ovat vaihdelleet suurissa määrin. Muun muassa Diez (2005), İşeri ja Dilek (2011), Günay (2013), Barrinha (2014), Kardaş (2015), Bagdonas (2015), Dal (2016), Öniş ja Kutlay (2017), Ozkececi-Taner (2017) sekä Sezgin (2018) ovat aiemmin tutkineet Turkin alueellisuutta. Aiemmassa tutkimuksessa on korostunut erityisesti Turkin asema kansainvälisessä järjestelmässä, mutta sen roolien analyysi on jäänyt vähäisemmälle huomiolle. Näin ollen tutkielmassa tarkastellaan Turkia alueellisia rooleja samalla kuitenkin huomioiden, että ne ovat sidoksissa sen asemaan. Tutkielman teoreettiseen lähestymiseen ovat vaikuttaneet Buzan ja Wæver, K. J. Holsti sekä Frazier ja Stewart-ingersoll. Aiheen pääasiallisen tarkastelun ajankohta on rajattu heinäkuussa 2016 tapahtuneen vallankaappausyrityksen jälkeiseen aikaan, joka on yksi selkeä kiinnekohta turkkilaisessa sisä- ja ulkopoliitikassa. Näin analyysi voi myös mielekkäästi keskustella aiemman tutkimuksen kanssa, joka on suurelta osin tehty ennen vallankaappausyritystä.

Vaikka roolit eivät ole olleet aiemman tutkimuksen keskiössä, niitä on vähintään implisiittisesti sivuttu. Turkkiin on viitattu 1990–2000-luvuilla useasti modernina ja sekulaarina demokratiana, joka toimii *roolimallina* muiden Lähi-idän maiden demokratisoitumisprosesseille. Vuonna 2015 julkaistussa teoksessa Esposito, Sonn ja Voll esittävät, että Turkin demokratian tila on riippuvainen siitä, onnistuuko se vaalimaan poliittista kulttuuria, joka rakentuu pluralismin, vallaanjoon, institutionaalisten portinvartijoiden ja kansalaisten oikeuksien varaan. (Esposito ym. 2015, 26, 49.) Ulkopoliittisesti aggressiivinen ja autoritarisoituva valtio ei kuitenkaan enää näyttäydä

samalla tavalla roolimallina. Turkki on ilmaissut vahvasti tahtonsa toimia alueellisena *suurvaltajohtajana*, minkä lisäksi se on pyrkinyt toimimaan *vakauttavan suurvallan* roolissa sitä ympäröivillä alueilla ja globaalisti. Samalla maantieteellinen sijoittuminen mahdollistaa Turkin toimimisen *siltana* Lähi-idän ja Euroopan sekä toisaalta muun Aasian ja Euroopan välillä. Sillan vastakohtana voidaan nähdä *eristäjän* rooli, joka on ilmeinen siinä, miten Turkki on pysäyttänyt Lähi-idästä Eurooppaan matkaavat pakolaisvirrat alueelleen. Toteutuakseen erilaiset roolit vaativat ennen kaikkea selkeän tahtotilan, mutta myös muiden toimijoiden hyväksyntää ja oikein mitoitettuja resursseja. Tässä tutkielmassa esitetään tulkintoja Turkin alueellisista rooleista ja keskustellaan aiemmin esitettyjen näkemysten kanssa. Rooleja tarkastellaan uuden alueellisuuden teoriapohjan ja tutkielmaa varten sovelletun teoreettisen viitekehyksen sisällä.

1.3 Tutkimuskysymys

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan Turkkia alueellisena toimijana uuden alueellisuuden teoriasuuntauksen näkökulmasta. Analyysia tarkennetaan viiden roolin avulla, jotka on valittu aiemman tutkimuksen ja laajemmin Turkin rooliin ja asemaan liitettävän diskurssin pohjalta. Käsitteiksi on valittu *johtaja*, *silta*, *roolimalli*, *eristäjä* ja *vakauttaja*. Tutkielman tutkimuskysymys on seuraava:

Miten edellä mainitut roolit näkyvät Turkin toimijuudessa Lähi-idässä heinäkuun 2016 vallankaappausyrityksen jälkeen ja mikä on niiden keskinäinen painoarvo?

Lisäksi esitetään apukysymykset:

Millaisia alueellisia rooleja Turkin asema ja pehmeän ja kovan vallan resurssit mahdollistavat?

Miten Turkin nykyiset roolit ja asema heijastuvat sen kehityspolkuihin sen tulevaa toimijuutta tarkastellessa?

2. TOOREETTINEN LÄHESTYMINEN

Tässä luvussa esitellään tutkielmassa käytettävää teoreettista kirjallisuutta ja luodaan teoreettinen viitekehys tutkimukselle. Aluksi tarkastellaan uuden alueellisuuden tutkimussuuntausta laajemmin, minkä jälkeen esitellään yksityiskohtaisemmin sen haaroja. Näistä osista muodostetaan teoreettinen viitekehys analyysille.

2.1 Uusi alueellisuus

Alueellisuus tai regionalismi on noussut kansainvälisten suhteiden tutkimuksen kiinnostuksen kohteeksi viimeisimmän kerran 1990-luvulla. Tähän vaikutti ennen kaikkea Neuvostoliiton romahtaminen, joka lopetti kahden suurvallan hallitseman kaksinapaisen maailmanjärjestyksen. Alueellinen tarkastelutapa vahvistui 2000-luvun alussa, kun Yhdysvaltojen reaktio syyskuun 11. päivän terrori-iskuihin heikensivät sen legitimitettä kansainvälisen järjestelmän johtajana. *Uudelle alueellisuudelle* ("New Regionalism") on tyypillistä se, että perinteisten valtioiden välisten suhteiden lisäksi tarkastellaan ei-valtiollisten toimijoiden, kuten kansalaisyhteiskuntien, yritysten ja järjestöjen keskinäisiä suhteita. Toimijoiden väliset suhteet ovat usein monitahoisia, monimutkaisia ja muokkaantuvia. Samalla "uutuudella" halutaan korostaa eroa toisen maailmansodan jälkeisiin alueellisuuden suuntauksiin. Ero vanhaan korostaa uusien ilmiöiden globaalia ulottuvuutta sekä uusien erilaisten alueiden syntyä ja niiden keskinäistä vuorovaikutusta. Toisin sanoen alueellisuus kulkee yhdessä globalisaation kanssa. Kuitenkaan täysin yksimielistä katsantoa uuden alueellisuuden määritelmästä ei ole saavutettu. (Söderbaum 2003, 1–4.)

Söderbaumin koostama teoriakokoelma uudesta alueellisesta on ajankohtainen edelleen. Yhdysvaltojen viimeaikaiset politiikkalinjaukset ja presidentti Donald Trumpin valinnasta johtuva, etenkin länsimaisissa demokratioissa illegitiimiksi koettu johtajuus ovat heikentäneet sen roolia kansainvälisen järjestelmän johtajana entisestään. Toisin sanoen kansainvälinen järjestelmä on muuttumassa yksinapaisesta moninapaiseksi. Vaikka yksikään valtio ei ole toistaiseksi pystynyt uskottavasti haastamaan Yhdysvaltoja etenkin sotilaallisesti, alueellisten toimijoiden vahvistuminen on selkeästi havaittavissa oleva kehityssuunta. Siksi on tärkeää kiinnittää huomiota alueellisten toimijoiden rooleihin ja niiden ominaispiirteisiin.

2.2 Buzan & Wæver: Alueellisten turvallisuuskompleksien teoria

Barry Buzan kehitti alueellisten turvallisuuskompleksien teorian ensimmäisen version kirjassaan *Peoples, States and Fear* (1983) ja Buzan ja Wæver (2003) päivittivät sen 20 vuotta myöhemmin. Alueellisen turvallisuuskompleksien teorian ytimessä on ajatus siitä, että vaikka valtioiden turvallisuusdynamiikat ovat globaalisti riippuvaisia toisistaan, erityisesti poliittiset ja sotilaalliset uhat kulkevat helpommin lähelle kuin kauas (Buzan 2003, 142). Alueellisten turvallisuuskompleksien teorian mukaan kansainvälinen järjestelmä koostuu turvallisuuskomplekseista, alueellisista toimijoista ("regional powers"), globaaleista suurvalloista ("global powers") ja eristäjävaltioista ("insulator states"). On myös olemassa "strukturoidumattomia" alueita ja "varjostettuja" ("overlay") alueita (Buzan & Wæver 2003, 48–49, 61). Teoria kuuluu osaksi uuden alueellisuuden tutkimushaaraa, jossa korostetaan alueellisuuden roolia kansainvälisessä järjestelmässä.

Alueellinen turvallisuuskompleksi on teorian mukaan "sellaisten toimijoiden kokonaisuus, joiden merkittävät turvallistamisen ja turvallistamisen purkamisen prosessit ovat siinä määrin yhteenkietoutuneita, että niiden turvallisuusongelmia ei voida perustellusti analysoida tai ratkaista irrallaan toisistaan." (Buzan & Wæver 2003, 66.) Se on siis maantieteellinen alue, jonka sisällä valtioiden turvallisuusdynamiikat ovat riippuvaisia toisistaan. Teorian mukaan turvallisuuskompleksit ovat suhteellisen pysyviä järjestelmiä, eikä niiden näin ollen tulisi tulkita muuttuvan hetkellisesti yksittäisten tapahtumien johdosta, vaikka ne voivat muuttua ajan myötä (mt., 53). Lisäksi kompleksit ovat toisensa pois sulkevia, eli yksi valtio ei voi kuulua samanaikaisesti kahteen turvallisuuskompleksiin (mt., 48).

Tutkijat näkevät Lähi-idän Marokosta Iraniin ulottuvana alueena, johon lukeutuvat kaikki arabivaltiot, Iran ja Israel. He jakavat Lähi-idän turvallisuuskompleksin edelleen kolmeen alakompleksiin: Persianlahteen, Levantiin ja Maghrebiin. Lisäksi he toteavat Afrikan sarven olevan vahvassa vuorovaikutuksessa Lähi-idän turvallisuuskompleksin kanssa, vaikka he eivät katso sen kuuluvan tähän. Turkin he luokittelevat kompleksin ulkopuoliseksi *eristäjävaltioksi*. (Buzan & Wæver 2003, 187–189.) Näiden neljän alueen ja Turkin muodostama kokonaisuus kutsutaan tässä tutkielmassa *laajaksi Lähi-idäksi*. Turkin aktiivisuus on kasvanut kaikkialla laajassa Lähi-idässä, mistä johtuen sen roolien tarkastelu alueella on perusteltua. Tutkielmassa ei kuitenkaan keskitytä turvallistamistoiimiin, vaikka ne teorian mukaan määrittävät turvallisuuskompleksien

muodostumista. Vaikka turvallisuuspuheet kertovat paljon valtioiden välisestä vuorovaikutuksesta, ne eivät vielä itsessään kerro alueellisen toimijan rooleista.

Tähän tutkielmaan turvallisuuskompleksien teoria tarjoaa erityisen hyödyllisen käsitteen eristäjävaltiosta (Buzan & Wæver 2003, 41), jonka lainaamme osaksi Turkin alueellisten roolien analyysia. Lisäksi tutkielmassa tarkastellaan kansainvälisestä järjestelmää alueiden kokonaisuutena, joiden sisäiseen dynamiikkaan vaikuttavat alueellisen valtatasapainon lisäksi globaalit pelaajat. Tämä lähestyminen mahdollistaa analyyttisen tavan hahmottaa alueellista ja globaalia toimijuutta.

2.3 K. J. Holsti: Rooliteoria kansainvälisten suhteiden tutkimuksessa

K. J. Holsti tuo artikkelissaan *National Role Conceptions in the Study of Foreign Policy* (1970) rooliteorian osaksi kansainvälisten suhteiden tutkimusta. Hän erottelee toimijan käsitykset omista rooleistaan tai *roolikäsitykset* ("role conceptions"), roolien mukaiset suoritukset tai *rooliteot* ("role performances") ja ulkopuoliset *roolisäännökset* ("Alter's role prescriptions"). Ensimmäisessä on kyse siitä, millaisena toimijana valtio näkee itse itsensä. Seuraavassa on kyse valtion rooleista kumpuavasta ulkopoliittisesta toiminnasta ja kolmannessa järjestelmästä ja muista toimijoista kumpuavista odotuksista ja säännöistä, jotka muovaavat toimijan omia roolikäsityksiä ja toisaalta asemaa järjestelmässä. *Kansalliset roolit* ("national roles") ovat puolestaan ulkopuolisen tarkastelijan käsityksiä ja havaintoja toimijan rooliteoista eli yleisistä toimintatavoista ja päätöksistä. Holstin mukaan roolien mukaiset suoritukset määräytyvät ensisijaisesti toimijan roolikäsitysten, toimijan tarpeiden, siihen kohdistuvien vaatimusten ja keskeisten ulkopuolista ympäristöä määrittelevien tapahtumien ja trendien mukaan. Lisäksi toimijan roolikäsitykseen vaikuttavat roolisäännökset eli kansainväliset sopimukset, normit ja muiden toimijoiden odotukset, mutta niiden merkitys on valtion sisäisiä muuttujia pienempi. (Holsti 1970, 243–246.) Samalla on huomioitava, että toimijan rooliteot saattavat vaihdella tilanteesta toiseen ja olla luonteeltaan strategisia ja muistuttaa peliliikkeitä (Turner 1956, 320).

Holstin määritelmien pohjalta voidaan todeta, että valtiollisen roolin ymmärtämiseksi tulee tarkastella toimijan omia käsityksiä omista rooleistaan, sen toimintaa ja päätöksiä sekä sitä, miltä nämä päätökset näyttävät ulospäin muille toimijoille. Koska valtion käsitykset itsestään luovat pohjan sen toiminnalle, ulkopoliittista roolia tarkastellessa on tärkeää tarkastella myös valtion omakuvaa muovaavia sisäisiä tekijöitä. Holsti luettelee tällaisiksi tekijöiksi esimerkiksi maantieteelliset ominaisuudet, käsillä olevat resurssit, perinteet,

sosioekonomiset tarpeet, kansalliset arvot, doktriinit, ideologiat, yleisen mielipiteen, päätöksentekijöiden persoonat sekä poliittisten puolueiden, kansalaisliikkeiden, eturyhmien ja päätöksenteon kannalta keskeisten pelaajien poliittiset tarpeet. Hän kuitenkin toteaa, että näiden sisäisten muuttujien vaikutusta ja suhdetta valtiollisiin roolikäsityksiin tulisi tutkia enemmän. Lisäksi hän katsoo, että muiden käsitykset yksittäisen valtion rooleista liittyvät siihen, millainen roolikäsitys tälle muodostuu. Ulkopuolisten käsitysten painoarvo on kuitenkin hyvin valtio- ja tilannekohtaista. (Holsti 1970, 246.)

Tutkimuksen pohjalta Holsti määritteli 17 valtiollista roolia⁴ pohjaten ne 972 eri lähteeseen. Lähteinä toimivat muun muassa keskeisten päättäjien puheet ja valtion viralliset lausunnot. Hänen kuvailemansa roolit ovat vallankumouksellinen vapauttaja, alueellinen johtaja, alueellinen suojelija, sitoutumaton mutta diplomaattisesti aktiivinen toimija, vapautuksen tukija, imperialismiin vastustaja, uskon ja ideologian puolustaja, yhteentuova sovittelija, alueellisen yhteistyön rakentaja, kehitysyhteistyön tekijä, silta, uskollinen liittolainen, sitoutumaton toimija, roolimalli, sisäinen kehittäjä, eristäytyjä ja suojeltava. Holsti toteaa, että valtioilla on nähtävissä myös muita rooleja, mutta ne ovat aineiston perusteella siinä määrin harvinaisia, että niitä ei voi ottaa mukaan yleisluokitteluun. Tällaisia rooleja ovat esimerkiksi tasapainottaja, uudistuksellisuuden vastustaja, kommunismin vastustaja, antisionistinen toimija ja rauhanpuolustaja. (Holsti 1970, 260–272.) Holstin mukaan vuosina 1965–1968 tutkittujen 71 maan otannan perusteella yhdellä maalla oli havaittavissa keskimäärin 4,6 samanaikaista roolia (mt. 285). Näin ollen roolit eivät välttämättä ole toisiaan poissulkevia.

Holstin mukaan Turkilla on kolme valtiollista roolia, joista hän tutkimuksessaan esittelee erikseen vain *sitoutumattoman ja diplomaattisesti aktiivisen toimijan* ("active independent") roolin. Roolia määrittelee muun muassa sotilaallinen sitoutumattomuus ja oman kansallisen edun asettaminen muiden valtioiden edun edelle. (Holsti 1970, 262, 284.) Päätelmä on ristiriitainen, sillä Turkki oli jo tutkimuksen ajankohtana Naton jäsen, eikä sitä tällöin voi luokitella sotilaallisesti sitoutumattomaksi. Kuitenkin Turkki on läpi tasavallan historian edistänyt omaehtoista ulkopolitiikkaa, mikä tukee Holstin päätelmää myös nykyään. Tutkielmassa hyödynnetään Holstin luokittelusta niitä rooleja, jotka ovat

⁴ Bastion of revolution-liberator, regional leader, regional protector, active independent, liberation supporter, anti-imperialist agent, defender of the faith, mediator-integrator, regional-subsystem collaborator, developer, bridge, faithful ally, independent, example, internal development, isolate, protectee, balancer, anti-imperialist agent, anti-revisionist agent, anti-Zionist agent, anti-communist agent, defender of the peace.

aiemman tutkimuksen ja toisaalta Turkin viimeaikaisen toimijuuden valossa olennaisia eritoten Lähi-idässä. Nämä roolit ovat *alueellinen johtaja*, *silta* ja *roolimalli*. Samalla on huomioitava, että kuten edellä esitetään, Turkki on ilmaissut myös tahtonsa toimia *imperialismin vastustajana* ja *yhteentuovana sovittelijana*. Imperialismin vastustaminen⁵ näkyy ennen kaikkea Turkin vuorovaikutuksessa suhteessa Afrikan valtioihin mutta ei Lähi-idässä. Yhteentuovan sovittelijan rooli sisällytetään tutkielmassa seuraavassa luvussa esiteltävään alueellisen vakauttajan rooliin, jonka nähdään kuvaavan paremmin Turkin alueellista toimijuutta.

Esimerkiksi Walker (1987), Wish (1980), Hermann (1987), Rosenau (1987), Shih (1988), Breuning (1995) ja Wendt (1999) ovat esittäneet lisäyksiä ja tarkennuksia Holstin kansainvälisten suhteiden rooliteoriaan. Esimerkiksi Thies ja Breuning ovat kirjoittaneet kattavasti rooliteorian kehityksestä osana kansainvälisiä suhteita ja referoineet käytyä akateemista keskustelua (mm. Thies 2010, Breuning 2011; Thies & Breuning 2012). Konstruktivistisesta lähestymisestäään tunnettu Wendt puhuu *rooleista osana identiteettiä* ("role identity"). Hänen kantava ajatuksensa on se, että valtiollinen identiteetti ja sitä myöten roolit muodostuvat *toimijan* ("agent") ja ympäröivien *sosiaalisten rakenteiden* ("social structure") yhteispelissä. Wendtin mukaan kansainvälisten suhteiden tutkimuksessa ei ole riittävästi huomioitu roolien sosiaalista puolta eli sitä, miten toimijan itsensä ("Self") vuorovaikutussuhteet *muihin toimijoihin* ("Others") konstituivat sen rooleja. Esimerkiksi valtio ei voi olla "ystävä" tai "vihollinen" vain omaan päätökseensä ja omakuvaansa perustaen, vaan nämä roolit vaativat valtioiden välisiä yhdessä jaettuja käsityksiä ja keskinäisriippuvuuksia. (Wendt 1999, 43, 227–228.) Tästä johtuen tutkielmassa tarkastellaan sekä valtion omakuvia rooleistaan, sen tosiasiallista toimintaa sekä muiden käsityksiä valtion toimijuudesta.

2.4 Frazier & Stewart-Ingersoll: Alueellisen suurvallan roolit

Frazierin ja Stewart-Ingersollin alueellisen suurvallan roolien kehikko perustuu K. J. Holstin määritelmille valtiollisista rooleista. (Frazier & Stewart-Ingersoll 2010, 740–741.) He kuitenkin kiinnittävät Holstia yksityiskohtaisemmin huomiota suurvaltaroolien ominaisuuksiin ja tuovat ne osaksi uuden alueellisuuden teoriaa. He jatkavat Holstin työtä luomalla analyyttisen viitekehyksen, joka ryhmittelee alueelliset suurvaltatoimijat niiden

⁵ Turkin toimijuus suhteessa kolonialismiin ja imperialismiin on ristiriitainen: samalla se on rakentanut itsestään kuvaa niiden vastustajana, mutta samanaikaisesti se itse mielletään Osmanien valtakunnan historiasta johtuen imperialistiseksi valtioksi monissa Lähi-idän maissa.

roolin, tavoitteellisen toiminnan ja valtaresurssien mukaan. Ensiksi he erittelevät kolme erilaista *suurvaltaroolia*: 1) vartijana tai vakauttajana toimiminen ("custodianship"), 2) suojelun tarjoaminen ("protection") ja 3) alueellinen johtajuus ("leadership"). Roolien lisäksi he korostavat toimijan *tavoitteiden* merkitystä. He esittävät, että suurvallat pyrkivät: 1) säilyttämään status quon tai uudistamaan järjestelmää, 2) edistämään alueen yksi- tai moninapaisuutta ja 3) toimimaan joko proaktiivisesti tai reaktiivisesti. (Frazier & Stewart-Ingersoll 2010, 731–734.) Toisin sanoen Frazier ja Stewart-Ingersoll korostavat Holstin tavoin, että valtion rooleja analysoidessa on erityisen tärkeää tarkastella sen käyttäytymistä. Lisäksi on muistettava, että roolien määräytymiseen vaikuttavat valtion omat ja muiden käsitykset sen rooleista. (mt. 740.)

Turvallisuuskompleksin sisäinen dynamiikan ja valtiollisten roolien ymmärtämiseksi on analysoitava toimijoiden käyttäytymisen lisäksi näiden voimasuhteita. Toisin sanoen, vaikka kirjoittajat pyrkivät välttämään yksiselitteisen materialistista tai realismiin taipuvaa lähestymistä, he myöntävät, että se on myös huomioitava osana tarkastelua. Valtion materiaaliset resurssit antavat näin ollen pohjan sille, onko se kykenevä täyttämään alueellisen suurvallan tehtävään liittyvät vaatimukset alueellisena vakauttajana, suojelijana tai johtajana. Keskeisimmät näistä määreistä ovat sotilaallinen ja taloudellinen vahvuus. (Frazier & Stewart-Ingersoll 2010, 737–738.) Materiaalinen kapasiteetti on siis suurvallan määritelmän kannalta niin sanotusti välttämätön mutta ei itsessään riittävä ehto. Tästä johtuen myös käsillä olevassa tutkielmassa tarkastellaan Turkin materiaalisia resursseja ja arvioidaan, millaisia rooleja ne mahdollistavat.

Yhdistämällä Frazierin ja Stewart-Ingersollin sekä K. J. Holstin teoreettisia lähestymisiä rakentuu pohja tutkielman valtiollisten roolien analyysille. Tutkielmaan lainataan Frazierin ja Stewart-Ingersollilta *alueellisen johtajan* ja *vakauttajan* roolit, joista jälkimmäiseen sulautetaan myös alueellisen *suojelijan* rooli. Vaikka kahdessa yhdistetyssä roolissa on eroja, niiden tarkastelu erillään ei tuo analyysiin siinä määrin uutta, että se olisi Turkin tapauksessa välttämätöntä. Tämä on myös linjassa lähestymisen kanssa, jonka mukaan roolit voivat olla päällekkäisiä ja yhdistelmiä toisistaan (Frazier & Stewart-Ingersoll, 2010, 743). Lisäksi valtiolla voi olla useampia rooleja ja ne voivat myös olla ristiriitaisia keskenään. Holstin työstä työhön lainataan eritoten *sillan* ja *roolimallin* roolikategoriat. Roolien lisäksi tutkielmassa analysoidaan sekä Holstin että Frazierin ja Stewart-Ingersollin tärkeinä pitämiä valtiollisia tavoitteita sekä jälkimmäisten korostamia materiaalisia resursseja. Taulukossa 1. esitellään aiemman rooliteorian esittelemiä ja tässä

tutkielmassa analysoitavia rooleja. Alaluvussa 2.5. perustellaan, miksi juuri nämä roolit on valittu osaksi tarkastelua.

Taulukko 1. Valtiolliset roolit, suurvaltaroolit ja Turkin alueelliset roolit

K. J. Holsti: 17 valtiollista roolia	Frazier & Stewart-Ingersoll: Suurvaltaroolit	Turkin alueelliset roolit
Vallankumouksellinen vapauttaja Alueellinen johtaja Alueellinen suojelija Sitoutumaton aktiivinen toimija Vapautuksen tukija Imperialismin vastustaja Uskon ja ideologian puolustaja Yhteentuova sovittelija Alueellisen yhteistyön rakentaja Kehitysyhteistyön tekijä Silta Uskollinen liittolainen Sitoutumaton toimija Roolimalli Sisäinen kehittäjä Eristäytyjä Suojeltava	Suurvaltavakauttaja Alueellinen johtaja Alueellinen suojelija	Roolimalli Silta Alueellinen johtaja Alueellinen vakauttaja Eristäjä

Lähteet: K. J. Holsti (1970); Frazier & Stewart-Ingersoll (2010)

2.5. Turkin alueelliset roolit

Luvussa esitellään tutkielmassa analysoitavat viisi roolia ja perustelut sille, miksi ne on valittu. Roolit ovat alueellinen johtaja, silta, roolimalli, eristäjä ja vakauttaja. Ne on valittu aiemman tutkimuskirjallisuuden ja tutkielman aineiston perusteella. Samalla ne voidaan nähdä eräänlaisina hypoteeseina siitä, millaisia alueellisia rooleja Turkilla on nähty olevan ja voidaan nähdä olevan tulevaisuudessa.

2.5.1 Johtaja

Alueelliset *suurvaltajohtajat* pyrkivät vaikuttamaan voimakkaasti siihen, millaista turvallisuuspoliittisia käytäntöjä ("security policy") kompleksin sisällä harjoitetaan. Ne ovat aloitteellisia keskustelunavaajia ja turvallisuuslinjojen koordinoijia. Suurvaltajohtajan tavoitteena on muuttaa muiden valtioiden turvallisuuspolitiikka sellaiseksi, että nämä mukailevat sen tavoitteita. Jotta valtio voisi nousta alueelliseksi suurvaltajohtajaksi, sen

tulee joko 1) tulla muiden sen kanssa ystävällismielisessä vuorovaikutussuhteessa olevien valtiollisten toimijoiden tunnustamaksi suurvallaksi tai 2) olla materiaalisesti niin voimakas, että sen voimavarat ja halukkuus käyttää niitä saavat muut toimijat pakotettua hyväksymään sen johtajaroolin. (Frazier & Stewart-Ingersoll 2010, 741.) Kyse siis perinteisestä näkemyksestä vallan jakautumisesta pehmeäksi ja kovaksi.

Turkin nykypolitiikkaa on peilattu sen historialliseen suurvalta-aikaan. Turkin tasavalta perustettiin vuonna 1923 Lausannen sopimuksen myötä (Ahmad 1993, 53), mutta maan historia on merkittävästi tätä pidempi. Osmanien valtakunnan aikakaudella aluetta hallitsivat lukuisat eri sulttaanit yli 600 vuotta. Valtakunnan voidaan nähdä olleen suurvalta 1500-luvulta aina 1900-luvun alkuun asti (Bennisson 2009, 45; Buzan & Wæver 2003, 192). 1700-luvun loppupuolella Osmanien valtakunta koostui Balkanin alueesta, Anatoliasta ja suuresta osasta Arabimaailmaa.⁶ (Zürcher 1994, 11.) Osmanien valtakunnan keskusvaltion perinne onkin nähty vaikuttaneen Turkin tasavallan rakentumiseen (Sezgin 2018, 664). Puhuttaessa *neo-ottomanismista* viitataan juuri Osmanien valtakunnan ajoilta kumpuavaan suurvaltapolitiikkaan ja pyrkimykseen toimia alueellisen johtajan roolissa. Siihen voidaan liittää myös imperialistisia piirteitä (Zürcher 1994, 132–133).

Neo-ottomanismi nousi käsitteenä keskusteluun ulko- ja pääministerinä toimineen Ahmet Davutolğun vuonna 2001 julkaistun *Strategic Depth* -teoksen myötä, jossa esitelty doktriini on toiminut Turkin ulkopolitiikan ohjenuorana 2000-luvulla (Luke 2018, 243–244). *Strateginen syvyys* rakentui viiden periaatteen varaan: 1) rauhan ja demokratian välinen yhteys, 2) ongelmien välttäminen naapurimaiden kanssa, 3) proaktiivinen ja ennaltaehkäisevä rauhantyö ja diplomatia, 4) moniulotteinen ulkopolitiikka ja 5) rytminen diplomatia eli aktiivisuus ylikansallisissa toimielimissä. (Ozkececi-Taner 2017, 204.) Vaikka strateginen syvyys ei ollut tasavallan ajan ensimmäinen yritys ammentaa Osmanien valtakunnan historiasta, se oli niistä vahvin (Herzog 2017, 194). Neo-ottomanismin myötä Turkki onnistui laajentamaan sen ulkopoliittista otetta yhä laajemmalle Balkanille, Lähi-itään ja Keski-Aasiaan (Luke 2018, 244). Neo-ottomanistinen johtajuus nähdään ennen kaikkea pyrkimyksenä ja kykyä vaikuttaa alueen päätöksentekoon ja kehityssuuntiin – toisin sanoen hallita aluetta. Jotta tämä olisi mahdollista, johtajalla tulee olla erityisen vahvat valtaresurssit.

⁶ Osmanien valtakunnan alueellisesta suuruudesta huolimatta sulttaanin vaikutusvalta oli monissa osin valtakuntaa heikkoa ja paikoin lähes olematonta. Alueen suuruuteen nähden myös Turkin väestö oli tuolloin varsin vähälukuinen: vain noin 25 miljoonaa asukasta. Valtakunta 1800-luvulle tultaessa valtakunnan taloudellisesti ja sotilaallisesti suhteellisen heikko ja asema kansainvälisessä politiikassa olikin heikentynyt merkittävästi. (Zürcher 1994, 11, 16–17, 21.)

2.5.2 Silta

Holstin mukaan siltarooli on suurpiirteinen rooli, eivätkä roolikäsityksestä juontuvat politiikkatoimet ole erityisen selkeitä tai niitä ei ole. Toisin kuin yhteentuova sovittelija ("mediator-integrator"), joka muistuttaa tutkielmassa käytettyä vakauttajan roolia, sillan ei tarvitse toimia aktiivisesti diplomaattisena sovittelijana. Silta toimiikin "kääntäjänä" tai viestintuojana kansojen ja kulttuurien välillä. (Holsti 1970, 166.) Kulttuurillisen puolen lisäksi sillan rooliin voidaan nähdä liittyvän talouden, matkailun ja kauttakulun kysymykset. Sillan roolia tarkastellessa tulee hahmottaa valtioiden välisten yhteyksien sekä ihmisten, rahan ja kauppatavaran virtojen suuntauksia. Holstin (1970, 266) mukaan sillan rooli on usein hetkellinen. Kuitenkin Turkin tapauksessa rooli kulttuurisena siltana on ollut pitkäikäinen.

Turkki on nähty siltana idän ja lännen, Aasian ja Euroopan välissä. Sillan roolissa korostetaan Turkin roolia juurikin eri maantieteellisten ja kulttuurillisten alueiden välillä. Tasapainottelu Euroopan ja Aasian välillä onkin ollut Turkin ulkopolitiikan yksi julkilausutuista linjoista. Ulkoministeri Ahmet Davutoğlu totesi kaudellaan, että mitä vahvempi asema Turkilla on Aasiassa, sitä paremmat mahdollisuudet sillä on myös EU:ssa. Samalla Turkki on halunnut antaa kuvan, että sen rooli idän ja lännen välikätenä auttaa myös Irania ja Venäjää. (İşeri & Dilek 2011, 42–43.) Turkin oman siltaretoriikan lisäksi puhetapaa on käytetty myös kansainvälisillä areenoilla (Sengupta 2014, 134). Turkin islamilainen perintö lähentää sitä Lähi-idässä etenkin sunnilaisten maiden kanssa (Ozkececi-Taner 2017, 201), minkä lisäksi etninen ja kielellinen yhteys vahvistaa sen suhdetta Kaukasian ja Keski-Aasian maihin (Sengupta 2014, 134). Samalla Turkki on jo lähes 200 vuotta lähentynyt Euroopan valtioiden kanssa. Vuodesta 1839 katsotaan alkaneen niin sanottu Tanzimat-aikakausi, jolloin Osmanien valtakunnan hallintoa ja valtiollista toimintaa modernisoitiin ja eurooppalaistettiin huomattavissa määrin. (Ahmad 1993, 25–26; Zürcher 1995, 52–53, 58).

2.5.3 Roolimalli

Roolimallin ("example" tai "role model") rooli korostaa valtion kykyä kerryttää ylivaltiollista arvo- ja vaikutusvaltaa sen omien kotimaisten politiikkatoimien myötä. Se on verrattain passiivinen rooli, sillä se ei vaadi diplomaattisia ohjelmia tai erityistoimia valtiollisen toimijan omien rajojen ulkopuolella. (Holsti 1970, 268–269.) Roolimallina toimivan maan

tuleekin kyetä johtamaan esimerkillä sekä omaksua altruistisia ja suopeita vallankäytön tapoja. Mikäli roolimallin toiminta ei ole linjassa ajetun ulkopoliitiikan kanssa, se voi menettää vetovoimansa ja uskottavuutensa muiden maiden silmissä.

Turkki on etenkin länsimaissa mielletty esimerkinnäyttäjäksi sitä ympäröivillä alueilla. Sen tarjoamaa yhteiskunnallista esimerkkiä on kutsuttu *Turkin malliksi*, joka käsitteenä yleistyi 1990-luvun alussa (Sengupta 2014, 1). Turkin yhteiskunnallista kehitystä kuvasi voimakas sekularisoituminen ja modernisaatio 1900-luvulla (Esposito 2015, 243), mistä johtuen se nähtiin länsimaissa sopivana roolimallina Neuvostoliiton vaikutusvallan alaisuudesta vapautuneille Keski-Aasian valtioille. Demokratian kehitys Turkissa on jatkunut aina 1940–1950-luvuilta asti (Kalaycığlu 2005, 196). Näin ollen se on nähty positiivisena esimerkkinä islamilaisesta maasta, joka edustaa liberaalia demokratiaa ja vapaata markkinataloutta. Sen onkin ajateltu tarjoavan sekulaarin ja demokraattisen vaihtoehdon pan-islamistiselle kehitykselle Keski-Aasiassa ja Lähi-idässä. 2000-luvun voimakas talouskasvu ja kansalaisten vaurauden lisääntyminen olivat omiaan vahvistamaan ajatusta Turkista alueellisena suunnannäyttäjänä. Toisaalta on esitetty myös kriittisiä näkemyksiä, joissa Turkin malli on nähty myyttinä, jonka avulla on pyritty välttämään sekularismin, demokratian ja liberalismien periaatteita Neuvostoliiton hajoamisen jälkeisessä maailmassa (Sengupta 2014, 1–2, 20).

Nähtiin Turkin malli sitten länsimaisten liittolaisten Turkkiin projisoimia ideaaleina tai Turkin todellisena ainutlaatuisuutena, käsite on vaikuttanut maan asemaan kansainvälisenä toimijana. Odotukset Turkia kohtaan roolimallin tehtävässä korostuivat eritoten arabikevään jälkimainingeissa (Ozkececi-Taner 2017, 11). Vuosina 2011–2013 Turkki onnistuikin vahvistamaan positiivista mielikuvaa itsestään sekä naapurimaiden että länsimaisten liittolaisten silmissä. Turkin nähtiin ottavan useita eri alueellisia rooleja kuten "rauhanyvälittäjä", "turvallisuuden tarjoaja", "luotettava sovittelija ja "inspiraation ja esimerkin lähde". (Dal 2016, 1446.) Kuitenkin Turkin kykyä toimia roolimallina on myös kyseenalaistettu. Turkin ilmavoimien siviilikuolemiin johtanut isku joulukuussa 2011, viranomaisten väkivaltainen reagoiminen Gezi-mielenosoituksiin ja Turkin aktiivinen rooli Syyrian sisällissodassa saivat Senguptan toteamaan, että Turkin malli tullut risteyskohtaan. Esimerkiksi tulevat presidentin- ja yleisvaalit, suunnitteilla oleva presidenttijohtoinen järjestelmä, kurdien asema, poliittisten puolueiden tila, ulkopoliitiikan linjat ja Turkin talouden kehitys määrittelevät sitä, millaiselle polulle Turkin malli asettuu. (Sengupta 2014, 132–134.) Tämän risteyskohdan jälkeisiä rooleja tarkastellaan tutkielmassa heinäkuun 2016 vallankaappauksen jälkeisenä aikana. Jotta Turkki voi toimia roolimallina

sitä ympäröivillä alueilla, sen tulee olla riittävän vetovoimainen näiden silmissä. Näin ollen toimijan roolia tarkasteltaessa tulee kiinnittää huomiota sen pehmeän vallan resursseihin.

2.5.4 Eristäjä

Barry Buzanin ja Ole Wæverin tarkastelevat Turkin alueellista roolia teoksesta *Regions and Powers* (2003). Alueellisten turvallisuuskompleksien teorian mukaan Turkki sijoittuu kolmen turvallisuuskompleksin, Euroopan unionin, entisen Neuvostoliiton kompleksin ja Lähi-idän kompleksien väliin. Buzanin ja Wæverin luokittelevat Turkin *eristäjävaltioksi* ("insulator"), mikä tarkoittaa, että se ei kuulu yhteenkään turvallisuuskompleksiin vaan pitää ne erillään. Perinteisesti eristäjävaltion odotetaan olevan suhteellisen passiivinen toimija. Buzan ja Wæver myöntävät, että Turkki on poikkeuksellinen aktiivinen eristäjävaltio ja että sen asema voi muuttua sen alueellisen valta-aseman vahvistuessa. Teoria ei myöskään pidä mahdollisena, että suurvalta voisi toimia eristäjävaltiona. (Buzan & Wæver 2003, 393–394.) André Barrinha on esittänyt teorian kritiikissään, että valtion on mahdollista toimia samanaikaisesti niin eristäjävaltiona kuin suurvaltana (Barrinha 2014, 179). Eristäjän rooli on luonteeltaan erilainen kuin eristäytyjän ("isolate"), joka tarkoittaa tarkoituksellista kansainvälisen järjestelmän ulkopuolelle eristäytymistä ja lähes täydellistä ulkoisen maailman suhteiden puuttumista (Holsti 1970, 270).

Buzan ja Wæver määrittelevät turvallisuuskompleksien ja sitä myöden myös eristäjävaltioiden muodostuvan toimijoiden välisten turvallistamistoimien seurauksena. Tässä tutkielmassa ei kuitenkaan keskitytä turvallistamiseen vaan tarkastellaan Turkin roolia eristäytymisen, eristämisen ja väliinputoamisen teemojen kautta. Tällöin on tehtävä erotus termien *eristäjä* ja *puskurivaltio* ("buffer") välillä. Puskuri- ja eristäjävaltion ero on se, että puskurivaltio kuuluu osaksi turvallisuuskompleksia, kun taas eristäjävaltio ei kuulu. Turkin on aiemmassa tutkimuksessa esitetty toimivan puskurina sotaisan Lähi-idän ja Euroopan välillä (Ozkececi-Taner 2017, 201). Samalla on huomattava, että aiemmassa Turkia käsittelevässä kirjallisuudessa ei ole tehty selkeää Buzanin ja Wæverin teorian mukaista erottelua puskuri- ja eristäjävaltioiden välillä. Tutkielmassa esitetään, että Turkki voi toimia eristäjänä tietyissä kysymyksissä, olematta kuitenkaan passiivinen toimija.

2.5.5 Vakauttaja

Vakauttaja viittaa alueelliseen rooliin, jossa valtio pyrkii rauhoittamaan alueen turvallisuusjärjestystä ("security order") usein ylläpitämällä nykyistä järjestystä. Sen

toimintaa voidaan kuvata tasapainottavana, kun tarkastellaan alueen sisäistä turvallisuutta. Se voi esimerkiksi tarjota erilaisia resursseja alueen turvallisuushuolien rauhoittamiseksi. Vakauttajasuurvallan keskeinen huoli on, että ratkaisemattomat konfliktit leviävät alueella, mikä puolestaan voi johtaa turvallisuuskonfliktien voimistumiseen. Jotta suurvalta voisi toimia tehokkaasti tehtävässään, sen tulee olla huomattavan voimakas perinteisillä valtamittareilla tarkasteltuna. Lisäksi sen tulee huomioida alueella vallitsevat normit – mikäli alueella vallitsee vahva puuttumattomuuden normi ("non-intervention"), suurvallan pyrkimykset vaikuttaa turvallisuustilanteeseen voivat vesittyä. Toisaalta mikäli normisto puoltaa toimijoiden välistä diplomatiaa ja rauhanprosesseja, silloin valtion onnistuminen vakauttajasuurvallan roolissa on todennäköisempää. Lisäksi on huomattava, että alueellisen vakauttajan ei tarvitse toimia altruistisesti, vaan se voi ajaa omaa alueellista etuaan ja edistää turvallisuuttaan. (Frazier & Stewart-Ingersoll, 2010, 241–243.)

Siinä missä vakauttaja suuntaa katseensa ennen kaikkea alueen sisäisiin kysymyksiin, *aluetta suojeleva suurvalta* ("regional protector") on kiinnostunut ulkoapäin tulevista uhista. Puolustuksellinen rooli voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että valtio toimii aktiivisesti alueen ulkopuolella tai kehittää ennaltaehkäiseviä pelotteita. Koska alueen suojeleminen edellyttää ulkoisen uhan olemassaoloa, suojelevan suurvallan tulee pystyä identifioimaan uhka ja kantaa yleistä huolta alueen puolustuksesta. Käsityksen uhasta tulee olla myös yleisesti jaettu, mikä voi näkyä esimerkiksi valtioiden välisenä sotilaallisena yhteistyönä kuten yhteisharjoituksina tai tiedustelutiedon jakamisena. (Frazier & Stewart-Ingersoll, 2010, 742–743.) Tässä tutkielmassa vakauttajan ja suojeelijan roolikategoriat on yhdistetty päällekkäisyyksien välttämiseksi. Turkin alueellista roolia ei ole tarkasteltu aiemmin vakauttamisen kautta. Kuitenkin, kuten edellä esitetään, Turkki on useaan otteeseen ilmaissut pyrkimyksensä toimia alueellisena vakauttajana.

2.6 Asema, valta ja vallan mittarit

Kuten Frazier ja Stewart-Ingersoll (2010, 737–738) argumentoivat, alueellisen toimijan rooleja ei voi luontevasti tarkastella ottamatta huomioon sen valtaresursseja. Myös Holsti katsoo, että jokainen valtio toimii tietystä *asemasta* ("position" tai "status") käsin. Sekä Holsti että Turner korostavat, että asema on eri asia kuin toimijan roolit. Rooli kuvaa toimijan käyttäytymistä yhtenevien normien mukaisesti, kun taas asema on sijoittumista kansainvälisten toimijoiden keskinäisissä hierarkioissa ja tehtävissä tietyllä tavalla. (Holsti 1970, 238; Turner 1956, 316–317.) Asema onkin "suurpiirteinen kuvaus" valtion sijoituksesta

kansainvälisessä järjestelmässä (Holsti 1970, 244). Näin ollen käsitteet kuten keskivalta tai suurvalta eivät ole rooleja vaan kuvauksia valta-asemasta, kun taas rooli kertoo toiminnan luonteesta. Valtaresurssit ja asema eivät yksin riitä määrittelemään toimijan rooleja, mutta ne ovat alueellisten roolien mahdollistajia. Koska eri roolien mukainen toiminta vaatii erilaisia valtaresursseja, niitä tarkastelemalla voidaan tehdä päätelmiä siitä, minkälaisen roolin toimija kykenee ottamaan ja millaista roolia se voi uskottavasti tavoitella. Aseman ja roolin suhdetta on havainnollistettu liitteessä 1.

Näin ollen asemaan liittyy kiinteästi käsite *vallasta*, jonka lajit jaotellaan yleensä pehmeään ja kovaan. Perinteisen määritelmän mukaan *kova valta* ("hard power") on vallankäyttäjän kyvykkyyttä hyödyntää sen materiaalisia resursseja siten, että se saa vallankäytön kohteen toimimaan tavalla, jolla tämä ei olisi muuten toiminut. Barnettin ja Duvallin mukaan määritelmä ei vielä riitä kuvaamaan vallan luonnetta. Heidän mukaansa valta on 1) toimijan sisäänrakennettu ominaisuus eli kykyä vaikuttaa omiin toimiin ja kohtaloon, 2) vuorovaikutuksellinen suhde muihin eli kykyä vaikuttaa näiden toimintaan. Valta on siis sidoksissa toimijoiden väliseen kanssakäymiseen ja ilmenee sen lopputuloksina. (Barnett & Duvall 2005, 40–43, 46.) Barnett ja Duvall esittävät lisäksi, että valta voi olla luonteeltaan suoraa ("direct") tai hajanaista ("diffuse"). Suora valta on joko pakottavaa tai liittyy toimijoiden välisiin rakenteellisiin suhteisiin. Epäsuora tai hajanainen valta on joko institutionaalista tai liittyy kielen kautta konstruoituihin laajempiin merkityksiin, jotka luovat ja vakiinnuttavat valta-asemia. (mt. 48–49.)

Joseph S. Nyen mukaan *pehmeässä vallassa* ("soft power") tai *kooptiivisessa vallassa* on kyse siitä, että vallan käyttäjä saa vallan kohteen ilman pakottavia toimia haluamaan samoja asioita ja ajamaan samoja päämääriä. Hän korostaa muiden käytöstä muovaavaa valtaa ja siihen liittyviä pehmeän vallan resursseja, jotka rakentuvat esimerkiksi kulttuurillisen vetovoiman, ideologioiden ja kansainvälisten instituutioiden ympärille. (Nye 1990, 166–167.) Nyen mukaan pehmeälle vallalle tyypillisiä piirteitä ovat kulttuurillinen diffuusio, jaetut arvot, valtion toiminnan hyväksyttävyyys, taloudellinen järjestelmän toimivuus ja sotavoimien kyvykkyys. Pehmeä valta pitää siis sisällään kulttuuriin, eettisyyteen, laillisuuteen, sotavoimiin ja politiikkaan liittyvät kategoriat. (Nye 2011, 99; Chitty 2017, 2.) Naren Chittyn mukaan pehmeän vallan käsitteellä tarkoitetaan niitä kulttuurillisia resursseja, jotka kertovat valtion vetovoimaisuudesta ("attraction") muiden toimijoiden silmissä. Itse resurssien lisäksi pehmeään valtaan liittyy olennaisesti toimijan strategiat ja kyky hyödyntää edukseen sen valtaresursseja. (Chitty 2017, 1.)

Emel Parlar Dal on tutkinut Turkin alueellisuutta ja valta-asemaa nousevan alueellisen vallan ("emerging regional power") käsitteen kautta. Hän hyödyntää analyysissaan Daniel Flemenin *alueellisen vallan kehikkoa* ("regional power category"), jossa toimijan alueellista valtaa tarkastellaan neljän kategorian kautta: 1) pyrkimys alueelliseksi johtajaksi, 2) riittävien materiaaalisten ja henkisten resurssien hallitseminen, 3) aktiivinen materiaaalisten, institutionaalisten ja diskursiivisten politiikkainstrumenttien hyödyntäminen ulkopoliitikassa ja 4) johtoaseman hyväksyntä muiden osapuolten silmissä. (Dal 2016, 1428–1429.) Flemenin kehikossa huomioidaan siis valtion päämäärät, pehmeän ja kovan vallan resurssit, ulkopoliitiikan aktiivisuus ja johtajaroolin hyväksyntä.

Myös Ziya Öniş ja Mustafa Kutlay ovat tutkineet Turkin alueellisuutta sen valta-aseman kautta. He katsovat Turkin olevan nouseva keskivalta ("emerging middle power"). Kun arvioidaan valta-aseman muodostumista, tulee huomioida valtion: 1) pehmeän vaikutusvallan resurssit kuten maan kehityksen tila ja demokraattiset saavutukset, 2) kyky muodostaa yhteisille normatiivisille periaatteille pohjautuvia koalitioita muiden kehittyvien ja jo olemassa olevien keskivaltojen kanssa, 3) kyky tunnistaa oman vaikutusvallan rajat ja toimia sen mukaisesti, 4) kyvykkyys havaita alueellisia ja globaaleja erityisalueita, joissa se voi ottaa tunnistettavan ja ainutlaatuisen diplomaattisen roolin ("niche diplomacy"). (Öniş & Kutlay 2017, 165–167.) Önişin ja Kutlayn sekä Flemenin kehikoissa on paljon samaa ja ne täydentävät toisiaan. Yhdessä ne luovat kriteeristön, jonka puitteissa voidaan tarkastella Turkin alueellista toimijuutta ja valtaresursseja.

Yhdistämällä Flemenin, Önişin ja Kutlayn alueellisen vallan mittareita saadaan aikaiseksi seuraavanlainen kriteeristö: 1) päämäärät ja tavoitteellisuus, 2) materiaaliset resurssit, 3) pehmeän vallan resurssit ja muiden hyväksyntä 4) resurssien hyödyntäminen ja omien rajojen tunnistaminen, 5) diplomaattisen erityisosa-alueen haltuunotto ja 6) kyky muodostaa koalitioita. Näitä kriteereitä hyödyntäen voidaan tarkastella sekä Turkin asemaa että roolia. Valtaresurssit vaikuttavat valtion omaan roolikäsitykseen, mikä puolestaan heijastuu sen roolitekoihin ja muiden asettamiin roolisäännöksiin. Tämän myötä valtaresurssit ovat sidoksissa toimijan alueellisiin rooleihin. Toisin sanoen ne mittaavat materiaalista ja ideaalista kyvykkyyttä toimia johtajana, siltana, roolimallina, eristäjänä ja vakauttajana. Valtaa määrittelevät kriteerit ja valikoidut roolit muodostavatkin yhdessä teoreettisen viitekehyksen, jota vasten empiiristä aineistoa analysoidaan.

3. METODINEN LÄHESTYMINEN

Tässä luvussa esitellään tutkielman metodillinen lähestyminen. Tutkielman ensisijainen tutkimusmetodi on teoreettinen sisällönanalyysi, jonka avulla tarkastellaan Turkin alueellista toimijuutta aiemman tutkimuksen, keskeisten uutislähteiden, virallisten teksti- ja tilastolähteiden sekä asiantuntijalausuntojen valossa.

3.1 Teoreettinen sisällönanalyysi

Tutkielman metodillinen lähestyminen on teoreettinen sisällönanalyysi, jota täydennetään aineistolähtöisellä analyysillä. Teorialähtöisessä analyysissä luodaan jo olemassa olevaa teoriapohjaa hyödyntäen analyysirunko, jonka sisälle muodostetaan erilaisia luokituksia ja kategorioita. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä tutkimuksen lopputulos syntyy puhtaasti aineistoa tarkastelemalla. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 91–97.) Tutkielmassa hyödynnettävän metodin tarkoituksena on jäsenellä jo olemassa olevaa teoriapohjaista analyysia ja toisaalta luoda uutta tietoa tarkastelemalla tietoa valikoitujen aineistojen pohjalta. Metodin analyysirunkoa voidaan kuvata taulukossa 2 esitetyllä tavalla.

Taulukko 2. Turkin alueelliset roolit

	Silta	Roolimalli	Eristäjä	Johtaja	Vakauttaja
Päämäärät ja tavoitteellisuus	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5
Materiaaliset resurssit	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5
Pehmeän vallan resurssit	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5
Resurssien tehokas hyödyntäminen	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5
Diplomaattinen erityisalue	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5
Kyky muodostaa koalitioita	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5
Keskiarvo	0	0	0	0	0

Taulukossa 2 Turkin alueellista roolia on havainnollistettu esittelemällä viisi roolia ja kuusi taustamuuttujaa, jotka kuvaavat Turkin valtaresurseja. Turkin alueellista toimijuutta arvioidaan tarkastelemalla taustamuuttujien toteutumista, joka esitetään taulukossa numeerisesti (1 = heikosti, 2 = melko heikosti, 3 = kohtalaisesti, 4 = melko hyvin, 5 = hyvin). Taulukoinnin tarkoitus on luoda pohja analyttiselle tarkastelulle ja tarjota analyysin lopputulos selkeässä muodossa. Samalla on huomioitava, että arvio on karkea. Taulukoinnin lopputulokset esitellään alaluvussa 5.1.6.

Tutkielman lähtökohdaksi asettuukin oletus siitä, että Turkki voidaan nähdä joko kehittyvänä keskivaltana, keskivaltana, kehittyvänä suurvaltana tai suurvaltana. Nämä määritelmät Turkin asemasta kuvaavat valtion toiminnallista kapasiteettia ja vaikutusvaltaa, mutta eivät vielä kerro toimijuuden laadusta. Koska aiemmassa tutkimuksessa on keskitytty ensisijaisesti tarkastelemaan Turkin asemaa suurvaltanäkökulmasta, tässä tutkimuksessa syvennetään tarkastelua toiminnan luonteeseen. Siksi tutkielmassa lähestytään Turkin ulkopolitiikan muutoksia ja alueellista toimijuutta viittä valikoitua roolikategoriaa apuna käyttäen. Niiden on tarkoitus jäsentää teoreettista sisällönanalyysia ja määrittää sille rajat. Laajan aihetta käsittelevän kirjallisuuteen perehtymisen myötä käsitteet *johtaja*, *silta*, *roolimalli*, *eristäjä* ja *vakauttaja* on valittu analyysin lähtökohdaksi. Näitä käsitteitä ja empiiristä havainnointia yhdistämällä voidaan ymmärtää paremmin Turkin ulkosuhteita ja aluepolitiikkaa. Jotta Turkin alueellisesta roolista voidaan tehdä johtopäätöksiä, pitää valtion sisäpolitiikkaa ja sen ulkopoliittisia suhteita tarkastella kokonaisuutena. Siksi alaluku 4.1. on jaettu kahteen osioon, joissa tarkastellaan Turkin pyrkimyksiä ja tahtotilaa sekä sisäpolitiikan että ulkopolitiikan kannalta.

3.2 Aineistot

Tutkielman aineistona toimivat valikoitujen medioiden uutisoinnit, olennaiset tilastot, kyselytutkimukset, tutkielmaa varten tehdyt taustahaastattelut sekä valtioiden ja monikansallisten toimijoiden viralliset lausunnot sekä avainhenkilöiden puheet ja kirjoitukset. Lisäksi analyysia tuloksia verrataan aiempaan tutkimuskirjallisuuteen.

Tutkielmassa verrataan empiirisiä tapahtumia tutkimuskirjallisuuden pohjalta koostettua teoriapohjaa vasten. Koska käsiteltävät tapahtumat ovat varsin tuoreita, niistä ei ole vielä kertynyt akateemista kirjallisuutta, mistä johtuen tutkielmassa hyödynnetään journalistisia lähteitä. Pääasialliset uutismediat valittiin niiden monimuotoisuuden ja luotettavuuden perusteella. Tällaisia uutistoimistoja ovat Al Jazeera, BBC, Financial Times, Foreign Policy ja Reuters. Al Jazeeran pääkonttori sijaitsee Qatarissa ja se on yleisesti nähty luotettavana ja riippumattomana medianä. BBC ja Financial Times ovat tunnettuja ja laadukkaita brittimedioita ja Foreign Policy on korkeatasoinen yhdysvaltalaismedia. Reuters on monikansallinen uutistoimisto. Etenkin Foreign Policy tarjoaa asiantuntevia analyyseja kansainvälisestä politiikasta ja kirjoittajat ovat usein perehtyneitä aiheeseen omassa työssään tai tutkimuksessaan. Yhdessä nämä mediat tarjoavat monipuolisen ja toisistaan riippumattoman journalistisen aineiston.

Tutkielmassa tarkastellaan soveltuvin osin myös turkkilaisia uutismedioita kuten Hurriyet Dailya ja Daily Sabahia, kuitenkin niin, että huomioidaan lehdistönvapauden heiveröinen tila Turkissa. Turkki sijoittuu World Press Freedom -indeksin kansainvälisessä vertailussa sijalle 157/180 (Reporters Without Borders 2019). Turkki on kohdistanut aktiivisia hiljentämistoimia lehdistöä kohtaan etenkin heinäkuun 2016 vallankaappausyrityksen jälkeen, mistä johtuen edelleen toiminnassa oleva turkkilainen media myötäilee presidentti Erdoğanin ja AK-puolueen toimia. Hürriyet Daily ja Daily Sabah ovat englanninkielisiä turkkilaisia medioita. Hürriyet Daily on edustanut perinteisesti liberaalia ja sekulaaria linjaa, kun taas Daily Sabah on nähty erittäin vahvana Turkin hallituksen äänenkannattajana (Media Bias Fact Check 23.4.2019ab). Turkkilaiset mediat tarjoavat olennaista tietoa esimerkiksi turkkilaisten valtiollisten johtajien puheista, minkä lisäksi ne voivat paljastaa jotain siitä, millaisia mielikuvia Turkki haluaa välittää kansainväliselle yleisölle.

Valtioita vertailevat indeksit, kyselytutkimukset ja tilastot tarjoavat aineistossa tietoa ennen kaikkea Turkin valtaresursseista talouden, sotavoimien ja pehmeän vallan osalta. Resurssit eivät yksistään kerro Turkin alueellisesta roolista, mutta määrittelevät sen asemaa. Näin ollen ne ovat olennainen osa sitä, millaiset roolit ovat ylipäätään mahdollisia Turkille. Analyysin kohteena ovat indeksien osalta muun muassa Soft Power Index, Global Terrorism Index ja World Freedom Index. Tilastoista tarkastellaan WTO:n, World Bankin, OECD:n, Trading Economicsin, Siprin ja IISS:n tarjoamaa aineistoa. Asenteita mittaavaa tietoa tarjoavat Arab Barometerin, Sir Yani Bas Forum ja PEW Research Centerin kyselytutkimukset. Kolmas tutkimuksen kohde on poliittisten toimijoiden viralliset lausunnot ja muut päätökset esimerkiksi Euroopan unionin toimielinten ja Turkin ulkoministeriön osalta. Myös muita Turkin viranomaislähteitä kuten Kulttuuri- ja turismiministeriön tilastoja käytetään apuna analyysissä. Koska Turkin ulkopolitiikka on vahvasti personoitunut muutamaan avainhenkilöön, tarkastellaan tutkielman kannalta olennaisten päättäjien presidentti Recep Tayyip Erdoğanin ja ulkoministeri Mevlüt Çavuşoğlun puheita ja kirjoituksia. Analyysin ohessa tarkastellaan aiempaa tutkimustietoa ja keskustellaan sen kanssa.

Tutkielmaa varten haastateltiin myös kahdeksaa Suomen ulkoministeriön asiantuntijaa elokuussa 2018, joista kuutta kasvotusten ja kahta sähköpostitse. Kasvotusten käydyt haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluina. Teemahaastatteluissa "pyritään löytämään merkityksellisiä vastauksia tutkimuksen tarkoituksen ja

ongelmanasettelun tai tutkimustehtävän mukaisesti” (Tuomi & Sarajärvi 2018, 66). Kasvokkain haastateltavat henkilöt valittiin keskeisen osaamisen ja aihealueen tietämyksen perusteella. Sähköiset yhteydenotot lähetettiin Turkin ja sen ulkosuhteiden kannalta keskeisiin ulkoministeriön yksiköihin ja edustustoihin. Sähköisissä yhteydenotoissa esitettiin neljä kysymystä koskien Turkin turvallisuuspoliittista tilannetta ja ulkopoliittikan painopisteitä sekä Turkin ulkosuhteiden kehitystä suhteessa ympäröiviin valtioihin ja alueisiin. Kasvotusten toteutetuissa haastatteluissa esitettiin samat kysymykset, mutta muilta osin ne toteutettiin strukturoimattomina. Haastattelujen tarkoitus oli selvittää, mitkä toimijat, poliittiset trendit ja muut muuttujat vaikuttavat vahvasti Turkin ulkosuhteisiin ja turvallisuuspoliittiseen tilanteeseen tällä hetkellä. Haastattelujen luonne on tutkielman kannalta taustoittava ja ne tukevat analyysia. Haastateltavat halusivat pysyä nimettöminä.

4. ANALYYSI

Tässä luvussa tarkastellaan Turkin asemaa ja rooleja edellä esitetyn teoriapohjan valossa sisällönanalyysin keinoin. Aseman ja roolien muodostamaa alueellista toimijuutta tarkastellaan alaluvussa 2.6 esiteltyjen kriteerien avulla. Osion taustaoletus on se, että alueelliset roolit ovat sidoksissa toimijan olemassa oleviin ja potentiaalisiin resursseihin sekä toimintaan ja tavoitteisiin.

4.1. Päämäärät ja tavoitteet

Alaluvussa käsitellään Turkin julkilausuttuja tavoitteita ja päämääriä siitä, millaisia alueellisia rooleja se tavoittelee. Osio alkaa analyysillä Turkin sisäpoliittisista linjoista, jotka luovat perustaa myös ulkopoliitikalle: koska valta on Turkissa hyvin henkilöitynyttä, presidentti Erdoğanin ja hänen lähipiirinsä pyrkimykset vaikuttavat myös siihen, millaisia rooleja Turkki valtiona haluaa ja voi ottaa.

4.1.1 Sisäpolitiikan linjat

Koska sisäpolitiikan kautta luodaan valtion poliittinen tahtotila myös kansainvälisillä kentillä, muutokset siinä vaikuttavat myös valtion alueelliseen rooliin. Tulkinat valtion demokratian tilasta ovat vaihdelleet paljon. Esenin ja Gumuscun (2016, 1584) mukaan Turkilla on ollut hankaluuksia vahvistaa demokraattista perinnettä. Toisaalta Turkin demokraattista traditiota esille tuonut Kalaycığlu (2005, 199) on esittänyt arvion, että autoritaarinen hallinto on Turkissa mahdollinen vain tilanteessa, jossa demokraattisesti valitut poliitikot käyttävät väärin poliittista järjestelmää siten, että järjestelmä on ajautumassa "romahtamisen partaalle". Kirjailija viitanee Turkissa pitkään vallinneeseen käytäntöön, jossa armeija on pakottanut hallituksen eroamaan, mikäli sen johto katsoo hallituksen poliittisen linjan olevan kemalistisen perinnön vastainen tai muuten armeijan kannalta epäsuotuisa. Ennen heinäkuun 2016 vallankaappausyritystä Turkin armeija on onnistuneesti noussut hallitusta vastaan vuosina 1960, 1971, 1980, 1997⁷ (Zürcher 1995, 253, 271, 292, Ahmad 1993, 1; Esen & Gumuscu 2017, 59).

⁷ Vuoden 2016 vallankaappausyritys ei onnistunut saamaan laajaa kannatusta armeijan sisällä tai kansalaisten keskuudessa, joten se kukistettiin nopeasti. Vuoden 1997 vallankaappauksessa hallitus erosi armeijan painostuksesta ilman, että varsinaisia sotilaallisia toimia tarvitsi toteuttaa. Tästä johtuen sitä on kutsuttu *post-moderniksi vallankaappaukseksi*.

Oikeus- ja kehityspuolueen retoriikka ja toiminta on muuttunut merkittävästi sen valtakauden edetessä. Puolue on ollut vallassa käytännössä koko 2000-luvun, mikä tarkoittaa sitä, että sen linja on muodostanut myös Turkin virallisen linjan sisä- ja ulkopoliitikassa. Kun AKP sai näyttävän voiton parlamenttivaaleissa 2002, se erottautui vahvasti aiemmista islamilaista perinnettä korostavista puolueista. Puolueen silloisen katsannon mukaan politiikkaa ja uskontoa ei tule yhdistää, mikä näkyy muun muassa puolueen puheenjohtajan Erdoğanin lausunnossa "uskonnollinen propaganda on haitallista demokratialle". Kalaycığlu mukaan Turkia ei voi nähdä islamilaisena demokratiana tai islamilaisena yhteiskuntana. (Kalaycığlu 2005, 196–198.) Tätä taustaa vasten on helppoa ymmärtää, miksi demokraattisuutta ja poliittista sekularismia korostava sekä EU-jäsenyyttä tavoitteleva Turkki nähtiin 2000-luvun alussa sillanrakentajana Lähi-idän ja Euroopan unionin välillä, mistä myös Kalaycığlu on vakuuttunut.⁸ Jälkikäteen voidaan todeta, että vuoteen 2018 mennessä AKP:n retoriikka ja teot ovat tehneet täyskäännöksen kohti uskonnolliskonservatiivista ja autoritaarista linjaa.

Yksi merkittävä sisäpoliittinen muutos AKP:n valtakaudella on ollut armeijan roolin kutistuminen "demokratian vartijana". Puolue on onnistunut vähentämään armeijan institutionaalista valtaa ja tehnyt sen väliintuloista lailla kiellettyjä. Muutoksia on perusteltu sillä, että armeijan ei tule puuttua demokraattiseen päätöksentekoon. (Esen & Gumuscu 2016, 1584–1585.) Heinäkuun 2016 vallankaappausyrityksen jälkeen armeijan johto on korvattu Erdoğanille lojaaleilla upseereilla. Kuitenkaan Turkin poliittinen järjestelmä ei ole demokratisoitunut. Vaikka armeijan vallan kukistaminen on itsessään askel kohti demokraattisempaa yhteiskuntaa, tilanne on antanut Erdoğanin hallinnolle mahdollisuuden todellisuudessa kaventaa demokratiaa ja oikeusvaltioperiaatetta sille sopivalla tavalla. Esen ja Gumuscu (2016, 1582) arvioivat Turkin olevan demokraattiselle kilpailulle perustuva autoritaarinen valtio ("competitive authoritarianism"), jossa yhteiskunnallinen asetelma, merkittävät instituutiot ja yleinen ilmapiiri suosivat niin vahvasti valtaapitävää puoluetta, että reilujen vaalien periaate ei enää toteudu. He myös toteavat, että mikäli presidentin valtaoikeuksia kasvatetaan, Turkista voi tulla hegemonisen autoritaarinen järjestelmä ("hegemonic authoritarianism") (mt., 1596).

⁸ Kalaycığlun teoksen nimi *Turkish Dynamics: Bridge Across Troubled Lands* kertoo jo itsessään tavasta nähdä Turkki sovinnollisena siltana 2000-luvun alkuvuosina. Kirjan ilmestymisen vuonna 2005 Turkin EU-jäsenyysneuvottelut olivat alkaneet ja usko Turkin jäsenyyteen oli korkeimmillaan. Samoin Kalaycığlu katsoo, että Turkin päämäärätietoinen omistautuminen ("vocation") EU:lle ja vuonna 1983 solmittu Nato-jäsenyys ovat edistäneet sen demokratisoitumista (2005, 199).

Presidentti Recep Tayyip Erdoğanin uudelleenvalinnan⁹ (BBC 25.6.2018) myötä kesäkuussa 2016 astui voimaan perustuslain muutos, jossa Turkin hallintomuoto vaihtui parlamentaarisesta järjestelmästä presidenttijohtoiseksi. Presidentin valtaoikeuksien laajentamisesta käytiin kansanäänestys 16. huhtikuuta 2017, jossa esityksen puolesta äänesti niukka enemmistö. (Guardian 16.4.2017.) Keskeisimmät muutokset ovat pääministerin tehtävän lakkauttaminen, presidentin ja tämän taustapuolueen "neutraaliusvaatimuksen" poistaminen, sotilasoikeuksien lakkauttaminen, parlamentin koon kasvattaminen, presidentin virkanimitys- ja asetusten säätämisoikeuksien laajentaminen, presidentin budjettivallan kasvattaminen, presidentin oikeus julistaa kansallinen hätätila kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan, valtion budjetin valmisteluvallan siirtäminen parlamentilta presidentille ja presidenttijohtoisien valtiollisen valvontakomitean ("Devlet Denetleme Kurulu") oikeuksien kasvattaminen niin, että se valvoo myös sotavoimia. Lisäksi presidentti voi hajottaa parlamentin, mikä johtaisi myös aikaistettuihin presidentinvaaleihin. Samanaikaisesti parlamentin oikeutta irtisanoa presidentti on helpotettu. (Guardian 10.4.2018; Reuters 22.6.2018.)

Turkin demokratian tilan heikkeneminen on alkanut jo ennen heinäkuun 2016 vallankaappausyritystä ja presidentiaalisen järjestelmän käyttöönottoa. Yhtenä käännepiirteenä voidaan pitää kesällä 2013 koko maahan levinneitä mellakoita, joiden taustalla vaikutti heikentynyt kansalaisyhteiskunnan tila, konservatiivinen ilmapiiri ja valtion asteittainen autoritarisoituminen. Mellakat alkoivat, kun Istanbulissa sijaitsevan Gezi-puiston konservoinnin puolesta mieltään osoittaneet kaupunkilaiset joutuivat poliisiväkivallan uhreiksi. Väkivalta yhdistettynä monien kansalaisten tyytymättömyyteen johti mellakkaan, joka laajeni lopulta yli 200 protestiksi 67 kaupungissa. Kaiken kaikkiaan sadat tuhannet ihmiset osallistuivat protestiin. (Özkırımlı 2014, 2; Gürçan 2015, 5–7; Ozkececi-Taner 2017, 209–210) Tapahtumat saivat myös laajaa näkyvyyttä kansainvälisesti ja ne tulkittiin osoitukseksi Turkin ihmisoikeustilanteen heikkenemisestä entisestään. Esimerkiksi naisten, opiskelijoiden ja toimittajien aseman heikkeneminen oli jo alkanut edellisellä vuosikymmenellä. (Bakiner 2014, 71–74.)

Turkin autoritarisoituminen näkyy muun muassa median vapauden rajoittamisena, kansalaisprotestien hajottamisena väkivalloin ja opposition toiminnan hankaloittamisena.

⁹ Recep Tayyip Erdoğan voitti vaalit ensimmäisellä kierroksella niukalla äänen enemmistöllä (52,59%). Erdoğanin vahvin haastaja Muharrem İnce sai 30,64% äänistä. Erdoğanin äänimäärää on pidetty heikohkona siihen nähden, että keskeiset turkkilaiset mediat on käytännössä katsoen pakotettu uutisoimaan myönteiseen sävyyn Erdoğanista ja AKP:sta. Lisäksi yksi Erdoğanin potentiaalisista haastajista, kurditaustaisen vasemmistopuolueen HDP:n (*Halkların Demokratik Partisi*) ehdokas Selahattin Demirtaş, joutui käymään kampanjaansa vankilasta käsin.

Viimeisimpänä osoituksena demokratian kriisistä voidaan pitää 29. maaliskuuta 2019 järjestettyjä alueellisia vaaleja, joissa Turkin keskusvaalilautakunta päätti 6. toukokuuta 2019 mitätöidä AKP:n ehdokkaan tappioon johtaneen Istanbulin pormestarivaalien tuloksen ja määrätä uudet vaalit pidettäväksi 23. kesäkuuta 2019. Yhdysvaltalaisen ajatushautomo German Marshall Fundin analyttikko Nicholas Danforth huomauttaa, että päätös pormestarien vaalien uusimisesta herättää kysymyksen, kykenisikö presidentti Erdoğan vastaavasti hyväksyä tulevaisuudessa tappion presidentin vaaleissa. (Al Jazeera 2.4.2019; BBC 1.4.2019; Financial Times 9.5.2019.) Euroopan parlamentin Turkin asioiden esittelijä Kati Piri katsoo keskusvaalilautakunnan päätöksen olevan osoitus siitä, että Erdoğanin johtama Turkki ei ole enää valmis hyväksymään demokraattista vallanvaihtoa (Euronews 6.5.2019). Alueellisten vaalien tuloksen mitätöiminen voidaankin nähdä seuraavana askeleena kohti puhdasta hegemonista autoritarismia tai vähintään kilpailullisen autoritarismin huipentumana.

4.1.2 Ulkopoliittikan linjat

Şaban Kardaş katsoo, että kylmän sodan loppumisen ja siitä seuranneen alueellisuuden merkityksen kasvamisen myötä Turkkiä on lähes vakiovastauksen ("standard etiquette") omaisesti alettu kuvata alueelliseksi suurvallaksi. (Kardaş 2013, 639.) Vastaavasti Bagdonasin (2015, 319) katsoo, että vaikka Buzanin ja Wæverin mukaan Turkki oli vielä vuonna 2003 eristäjävaltio, se ei enää kuvaa Turkin toimijuutta. Kardaşin mukaan Turkin aktiivisuus sitä ympäröivillä alueilla on lisääntynyt Neuvostoliiton ja yhtenäisen itäryhmän romahtamisen myötä. Hän arvioi, että Ankaran aktiivisuus on lisääntynyt erityisesti Balkanilla, Mustallamerellä, Kaukasiassa, Keski-Aasiassa ja Lähi-idässä. (Kardaş 2013, 639.) Emel Parlar Dal puolestaan katsoo, että Turkki on 2000-luvun alusta tehnyt selväksi, että se haluaa toimia alueellisena johtajana ennemmin Lähi-idässä kuin Mustallamerellä tai Kaukasiassa (Dal 2016, 1445). Samoin Turkin pyrkimykset sovittaa rauhaa Lähi-idässä ovat osoitus sen lisääntyneestä kiinnostuksesta alueelliseen politiikkaan (Ozkececi-Taner 2017, 204). Aktiivisen otteen Lähi-idässä lisäksi Turkki haluaa vahvistaa globaalia rooliaan. Esimerkiksi Landry (2015, 152) on kiinnittänyt huomiota Turkin pyrkimyksen nousta globaalien toimijoiden joukkoon.

Turkin ulkopoliittisen linjan muutos on ajoitettu usein vuoteen 2002, jolloin AKP nousi valtaan¹⁰ (Barrinha 2014, 167). Lisäksi puolueen ulkoministerinä vuosina 2009–2014

¹⁰ Samalla on huomioitava, että AKP:n kanssa liitossa toimiva Kansallismielinen toimintapuolue MHP ("Milliyetçi Hareket Partisi") on myös vaikuttanut maan sisä- ja ulkopoliittikan muodostumiseen etenkin kurdikysymyksissä (Al Jazeera 20.12.2017).

toimineen Ahmet Davutolğun strategisen syvyyden linja asetti suunnan turkkilaiselle ulkopolitiikalle pitkään 2000-luvulla (Luke 2018, 243–244). Ozkececi-Taner katsoo, että strateginen syvyys lisäsi Turkin ulkopolitiikan itsenäisyyttä, moniulotteisuutta ja aggressiivisuutta, mikä näkyi esimerkiksi pyrkimyksissä lisätä vaikutusvaltaa vanhoilla Osmanien valtakunnan alueilla. Strategisen syvyyden doktriinin käytännön toteutus alkoi haparoida 2010-luvulle tultaessa. Keskeisiä syitä olivat Turkin ulkopolitiikan muutos entistä uskonnollisemmaksi, sen hegemoniset valtapyrkimykset ja epäonnistuminen Arabikevääseen reagoinnissa. Lopulta doktriinista luovuttiin 2011, minkä jälkeen ulkopolitiikan linjaa on kuvannut yhä aktiivisempi ja aggressiivisempi ote Lähi-idässä sekä yhteistyö Venäjän kanssa Syyriassa (Ozkececi-Taner 2017, 205–207, 212–213.) Doktriinin tarkoitus oli hyödyntää Osmanien valtakunnan suurvaltahistoriaa luomalla ”symbolista pääomaa”, joka legitimoit Turkin asemaa alueellisena ja kansainvälisenä toimijana.

Strategisen syvyyden doktriinin on korvannut uusi linja, *Enterprising and Humanitarian Foreign Policy* (”yritteliäs ja humanitaarinen ulkopolitiikka”), josta presidentti Recep Tayyip Erdoğan ja ulkoministeri Mevlüt Çavuşoğlu tiedottivat 12. elokuuta 2018 (Daily Sabah 13.8.2018). Turkin ulkoministeriö katsoo uuden ulkopoliittisen linjan vahvistavan Turkin aktiivista panostusta rauhaan ja vaurauteen ”omassa naapurustossaan ja etäämmällä” vuoteen 2023 mennessä, joka on Turkin tasavallan satavuotisen itsenäisyyden juhluvuosi. (MFA 2.5.2019.) Vaikka ”omaa naapurustoa” ei määritellä, se viitanee Balkaniin, Lähi-itään, Pohjois-Afrikkaan, Kaukasiaan sekä etelä- ja keski-Aasiaan, joihin Turkilla on ministeriön tiedotteen mukaan läheiset suhteet. Ulkoministeriön tiedotteessa kuvaillaan maan alueellista – ja jopa ylläalueellista – roolia siltana, vakauttajana ja altruistisena johtajana.

- - *Turkey stresses the need for transparency, diversity, dialogue and inclusive policies. With this mindset, Turkey has assumed a **leading role**.¹¹ in endeavours to **foster mutual respect and common values among different cultures and religions** - - Achievement of the solid goals set by our Presidential Government will not only raise the standards of peace and prosperity at home but will also **reinforce Turkey's contributions to her own neighborhood and beyond**. It is our **primary goal** to ensure that **our region follows a robust sustainable development and peace agenda**, instead of struggling perpetually with fragility and conflicts. (MFA 2.5.2019.)*

¹¹ Lainausten kursiivi ja lihavointi on lisätty tarkastelijan toimesta.

Ulkoministeri Çavuşoğlun mukaan Turkki tavoittelee uudella linjalla "realistista, itsenäistä, luovaa ja tehokasta ulkopoliittikkaa, joka kykenee hyödyntämään valtaa rationaalisesti ja monella eri tavalla, on aloitteellinen ja joka huomioi kehitystyön ja rauhan yhteispelin". *Yritteliäisyys* tarkoittaa aktiivista otetta esimerkiksi terrorismin vastaisessa työssä ja omien kansalaisten suojelemisessa niin kotimaassa kuin ulkomailla. Lisäksi ulkoministeri korosti elokuussa 2018 turkkilaisille suurlähettiläille pitämässään puheessa ulkopoliittikan "hyveellisyyttä" ja maan ainutlaatuista kyvykkyyttä toimia moneen eri suuntaan samanaikaisesti (Daily Sabah 13.8.2019; MFA 2.5.2019). Monisuuntaisen lähestymisen tarkastelu on huomionarvoista siksi, että se osoittaa, että Turkin alueellinen katse ei kohdistu yksinomaan Lähi-itään. Turkki haluaa tavoitella yliaalueellista ja jopa globaalia roolia.

Uudessa ja vanhassa linjassa on paljon samaa etenkin maan kansainvälisen aktiivisuuden, altruistisen lähestymisen ja rauhanneuvottelijan roolin osalta. Strategisen syvyyden isän Davutoğlun marraskuussa 2011 pitämä puhe¹² kuvaa hyvin linjojen samankaltaisuutta. Molemmat juontavatkin Mustafa Kemal Atatürkin tunnettuun "Peace at Home, Peace in the World" -linjaan. Tätä periaatetta, tai vähintään mielikuvaa, Turkki pyrkii ylläpitämään edelleen esimerkiksi Islamilaisen yhteistyöjärjestön ja Istanbulin rauhanvälityksen konferensseissa, jotka ovatkin Turkin identiteetin ja alueelliselle roolin kannalta olennaisia tapahtumia. Marraskuussa 2018 tapahtumien järjestämisen aikoihin Çavuşoğlu kirjoitti Daily Sabah -lehteen artikkelin, joka kertoo Turkin omakuvasta alueellisena ja globaalina rauhanvälittäjänä ja kehityksen tuojana ("developer"). Çavuşoğlun lausunto on myös pyrkimys vahvistaa kyseistä kuvaa muiden maiden silmissä:

Turkey is doing utmost to relieve humanitarian suffering, hosting the greatest number of refugees worldwide, spending more than the biggest economy in the world as the world's top humanitarian spender. Turkey is also brokering agreements that save tens if not hundreds of thousands of lives and promoting a political solution based on the territorial integrity of the neighboring Syria. (MFA 29.11.2018.)

¹² "We can say if there is a way there are three pillars. The political pillar is **democracy** and reforms. The economic pillar is economic growth and sustainable economic growth. And foreign policy pillar is an **active**, even **pro-active peace oriented foreign policy**. And these three are interlinked. If you do not have democracy in your country, you cannot teach or preach others or you cannot advise them." (MFA 22.11.2011.)

Turkin roolikäsityksissä ja ulospäin suunnatuissa viesteissä korostuu johtajuus, rauhantyö ja vakauttaminen. Turkin toimijuus onkin konservoivaa ja omaa valta-asemaa vakiinnuttavaa, mikä on Frazierin ja Stewart-Ingersollin mukaan tyypillistä vakauttajan roolissa toimivalle valtiolle. Esimerkiksi Arab Barometer -kyselytutkimuksen saatesanoissa tulkitaan Turkin roolia alueellisena toimijana ja status quon ylläpitäjänä:

*In the region, Turkey has adopted a pragmatic approach when it comes to international relations: if it has strong economic relations with a country, Turkey is likely to support maintenance of the **status quo**. One example for such an approach is Libya. However, if there are no strong economic ties, Turkey is likely to support parties embracing the premises of political Islam, which, for example, was the case in Egypt and Tunisia. (Arab Barometer 2018, 1.)*

Myös useampi tutkielmassa haastatelluista ulkoministeriön asiantuntijoista korosti Turkin pragmaattista lähestymistä. Turkki on käytännönläheinen toimija, jonka pyrkimykset ja tavoitteet vaihtelevat tilanteesta riippuen. Turkki on valmis tukemaan poliittista islamia kotimaan lisäksi ulkomailla, etenkin sunnalaisessa maailmassa. Tällä tavoin se pyrkii vahvistamaan lähialueillansa ystävällismielistä hallintoa ja lisäämään omaa turvallisuuttaan. Se voi myös lisätä Turkin alueellista vaikutusvaltaa ja tukea sen johtajuutta. Turkki haluaa vaalia taloudellisia suhteitaan, sillä heikentynyt taloustilanne olisi ulkopoliittisen vaikutusvallan heikkenemisen lisäksi myös sisäpoliittisesti haastava tilanne maan johdolle, kuten alaluvussa 4.2.1 perustellaan.

Turkin alueellisessa roolissa on nähtävissä myös voimakkaan neo-ottomanistisia piirteitä, jotka viittaavat pyrkimykseen toimia alueellisena johtajana. Lokakuussa 2016 Erdoğan totesi, että "Lausannen sopimus jätti Turkin rajat liian pieniksi" (Foreign Policy 23.10.2016). Vaikka voimakas retoriikka on tyypillistä Turkin johdolle, eikä vielä itsessään todista ekspansionistisia pyrkimyksiä, se osaltaan kertoo omakuvasta alueellisena hegemonina. Myös Middle East Institutun alaisuudessa toimivan Center for Turkish Studies -keskuksen johtaja Gönül Tol ja Qatarissa toimivan Georgetownin yliopiston apulaisprofessori Birol Başkan katsovat, että Turkin ulkopoliitikassa on nähtävissä käänne kohti kovaa valtopoliittikkaa. Heidän mukaansa Turkki käytti 1990-luvulla ensisijaisesti kovaa valtaa, mutta siirtyi AKP:n valtaannousun ja strategisen syvyyden myötä hyödyntämään pehmeän vallan resursseja 2000-luvulla. Tämä myös vahvisti Turkin kyvykkyyttä toimia alueellisen

johtajan roolissa. Kuitenkin 2010-luvun sotilaallinen aktiivisuus¹³ Lähi-idässä ja Punaisenmeren alueella on osoitus paluusta vanhaan kovan vallan ulkopolitiikkaan, mikä on samanaikaisesti heikentänyt Turkin pehmeän vallan resursseja. Lisäksi Turkin tuki Muslimiveljeskunnalle, jonka monet alueen valtiot luokittelevat terroristijärjestöksi, on kiristänyt alueellisia suhteita. Esimerkiksi turkkilaisten ja arabien väliset ennakkoluulot ovat palanneet. (Middle East Institute 19.11.2018.)

Turkin sotilaallinen aktiivisuus on vahvimmillaan Syyriassa ja Irakissa. Syyrian Afrinissa toistaiseksi käynnissä oleva operaatio Oliivipuun oksa ("Operation Olive Branch") on Turkin merkittävin viimeaikainen sotilaallinen ponnistus. Turkin johto onkin useaan otteeseen tuonut esille, että Syyrian tilanne vaikuttaa Turkin turvallisuuteen (Ozkececi-Taner 2017, 207). Turkilla on ollut pysyvä miehitys Irakin pohjoisosissa elokuusta 2016 asti, jolloin sen maajoukot onnistuneesti valtasivat alueita ISILin joukoilta (Bloomberg 15.5.2018). Turkki on rakentanut Pohjois-Syyrian rajalle noin 30 kilometrin levyistä suoja-alueita, eikä sen odoteta vetäytyvän Syyriasta lähiaikoina. (Foreign Policy 23.10.2016; Financial Times 22.1.2019.) Lisäksi sotilastukikohdat Qatarissa ja Somaliassa sekä sotilaallinen yhteistyösopimus Kuwaitin kanssa (Middle East Institute 19.11.2018) ovat osoituksia Turkin vakauttamis- ja valtapyrkimyksistä alueella. Turkki ei siis kaihda sotilaallisia keinoja ulkopolitiikassaan, etenkin mikäli se katsoo niiden parantavan turvallisuustilannettaan. Turkki on omaksunut vahvan alueellisen vakauttajan roolin, mikä näkyy ennen kaikkea terrorismin vastaisessa sodassa. Ulkoministeri Mevlüt Çavuşoğlun julkaisi 5. huhtikuuta 2018 artikkelin, jossa hän perusteli operaatio Oliivipuun oksaa juuri vakauttamisella.

*Iraq, Syria, Yemen, Libya, and other countries in the Middle East face destructive pressure from **transnational forces that threaten their survival**. Their difficulties in turn provide an excuse and opportunity for all sorts of interventions by all sorts of countries and nonstate actors. The result isn't just a blood bath but **massive migration and terrorist pressure against Turkey and the rest of Europe, which is at its doorstep**. Their chaos also acts as an incubator of hatreds and threats against the United States. **Resilient nation-states must form the basis of any order and stability in the Middle East**. (MFA 5.4.2018.)*

¹³ Kirjoittajat antavat esimerkeiksi Turkin sotilaallisesta aktiivisuudesta kaksi sotilasoperaatiota Syyriassa, vahvan läsnäolon Irakissa, sotilaallisen yhteistyösopimuksen Kuwaitin kanssa sekä Qatarissa ja Somaliassa sijaitsevat sotilastukikohdat.

Terrorismin vastainen taistelu on yksi Turkin ulkopoliitiikan kulmakivistä. Global Terrorism Indexin mukaan Turkki onkin yksi maailman eniten terrorismin vaikutuksille altistuneista maista. Vuonna 2016 Turkki oli indeksin sijalla neljatoista, vuonna 2017 sijalla yhdeksän ja vuonna 2018 sijalla kahdeksan. (Global Terrorism Index 2016, 10; 2017, 10; 2018, 8). Oman ja alueellisen turvallisuuden lisäksi ulkoministeri näkee roolinsa myös Euroopan ja Yhdysvaltojen suojelijana. Tekstissä on nähtävissä myös kehityksen tuojan¹⁴ rooli.

*An equally important point is to **find a way to put the Middle East on the path of development**. Central to this vision must be a peaceful, stable, prosperous Iraq thriving under its current constitutional order.* (MFA 5.4.2018.)

Lisäksi Çavuşoğlun artikkelissa on luettavissa Turkin pyrkimys toimia alueellisena johtajana, vakauttajana ja mahdollisesti myös alueellisena suojelijana ("resurgent imperialisms"), mikäli imperialismiin uhka nähdään tulevan alueen ulkopuolelta.

The Middle East must be kept safe from the threat of sectarianism, spheres of influence, resurgent imperialisms, royal family feuds, and extremism of all sorts, religious and otherwise. The states and peoples of the region – and those affected by it – have suffered enough. A road map toward such a successful future may already be emerging, with Turkey's resolute leadership. (MFA 5.4.2018.)

Turkin kokemus roolistaan alueellisena vakauttajana näkyy useissa muissa Çavuşoğlun ulostuloissa. Washington Times -lehdessä julkaistussa artikkelissa hän korostaa Turkin roolia terrorismin vastaisessa sodassa ja toteaa, ettei ISILiä olisi voitettu ilman sen toimia:

*- - Turkey fights terrorists, including against Daesh, the PKK and its Syrian arm, the PYD/YPG. **Without Turkey's active measures, Daesh could not have been defeated.** Yet, some of our allies have adopted a disjointed approach by insisting on partnering with a terrorist group (PYD/YPG) in an effort to defeat another (DAESH).* (MFA 4.4.2019.)

¹⁴ K. J. Holsti käyttää termiä kehittäjä ("developer") valtiosta, joka pyrkii toimillaan kehittämään muita valtioita esimerkiksi kehitysyhteistyön kautta (Holsti 1970, 266). Turkin humanitaarinen aktiivisuus esimerkiksi Afrikassa voidaan nähdä ilmentävän kehittäjän roolia. Kuitenkin Lähi-idässä Turkin toimia kuvaa paremmin vakauttaminen.

Turkin rooliin vaikuttavat tekijät sen lähialueilla ovat kuitenkin muutoksen tilassa. Yhdysvaltojen vetäytyminen Syyriasta (Financial Times 22.1.2019) lisää painetta Turkille vahvistaa jalansijaansa sen etelärajan tuntumassa. Yksi keskeinen haaste Turkin vaikutusvallan ja sitä myöden alueellisen roolin voimistamiselle onkin ollut oman "takapihan" puute. Turkki haluaa rajoittaa kurdinationalististen ryhmittymien toimintaa ja kitkeä terroristista uhkaa. Pohjois-Syyria on Turkille tärkeä strateginen painopiste taistelussa Syyrian aseistautuneita ryhmittymiä, kuten PKK:n kanssa liittoutunutta Kansan suojeleuyksikköä YPG:ta ("Yekîneyên Parastina Gel") vastaan. Turkki ja Iran jakavat huolen kurdinationalisteista, jotka ajavat itsenäistä Kurdistanin valtiota. Yhdysvallat on tukenut YPG:tä Syyriassa, joten sen vetäytyminen heikentää kurdinationalistien asemaa. Tämä on Turkille mieluisa uutinen, mutta samalla se voi vähentää Venäjän halukkuutta toimia Turkin rinnalla Syyriassa. Gönül Tolin ja Guney Yildizin mukaan yksi keskeisimmistä motivaatioista Venäjälle olla aktiivisesti läsnä Syyriassa on ollut huoli Yhdysvaltojen kontrollista Pohjois-Syyrian öljyvarannoista. (Middle East Institute 12.12.2018.)

Myös Turkki voi pyrkiä hyötymään Syyrian ja Irakin öljystä. Syyrian lisäksi pitkittynyt läsnäolo Irakin Kirkukissa tuo runsaat öljyvarannot Turkin suoran vaikutusvallan piiriin, mikä lisääisi valtion energiapoliittista autonomiaa, lieventäisi riippuvuussuhteisiin liittyviä turvallisuusriskejä ja antaisi lisää liikkumatilaa ulkopoliitikassa. Öljyvirtojen kontrollointi toisi myös uusia taloudellisia mahdollisuuksia Turkille. Esimerkiksi İşeri ja Dilek (2011, 45) sekä Bagdonas (2015, 317) ovat arvioineet, että Turkki pyrkii olemaan energiakeskittymä tulevaisuudessa. Voimistunut rooli alueella voi tarkoittaa lisäresursseja alueen vakauttamiseen tai valta-aseman ja johtajuusroolin voimistamista taloudellisesti ja sotilaallisesti. Turkin sotatoimet Syyriassa ja samanaikainen voimakas rauhan rakentamisen diskurssi voidaan tulkita niin, että Turkin Lähi-idän ulkopoliitikassa yhdistyy pyrkimys lisätä omaa valtiollista turvallisuutta ja vakauttaa aluetta mutta myös alueelliset valtapyrkimykset, joihin neo-ottomanisman perinne liittyy olennaisella tavalla. Nämä ovat myös monessa tapauksessa kietoutuneita toisiinsa.

Pyrkimys tulla osaksi Euroopan unionia on ollut pitkään yksi Turkin ulkopoliittian kulmakivistä ja Turkki on Euroopan unionin vanhimpia kumppanivaltioita.¹⁵ Kuitenkin jo jäsenyysneuvottelujen avaamisesta lähtien puhuttu "reformiuupumuksesta" tai "EU-väsymisestä" (mm. Patton 2007, 340). Toisin sanoen Turkissa ollaan tyytymättömiä etenemättömään neuvotteluprosessiin. Tätä havainnollistaa tutkimus, jonka mukaan 78,9 prosenttia turkkilaisista kannattaa EU-jäsenyyttä, mutta vain 31,2 prosenttia uskoo sen toteutumiseen (Economic Development Foundation, 2018). Turkin pyrkimykset muovata valtionhallintoa ja talouttaan vastaamaan EU:n vaatimuksia jatkui ainakin periaatetasolla vuoteen 2013, jolloin kansallisessa kehityssuunnitelmassa linjattiin, että Turkin tulee alkaa etsiä vaihtoehtoisia yhteistyötahoja unionille. Sezginin mukaan linjausta voi verrata siihen, että EU jäädyttäisi neuvottelut. (Sezgin 2018, 656–660, 664.) Myös Erdoğan on todennut useampaan otteeseen vuosina 2016–2017 "EU:n tarvitsevan enemmän Turkkiä kuin Turkki EU:ta" (mm. Daily Sabah 19.4.2016). Kesällä 2018 Erdoğan supisti ministeriöiden määrää, jolloin myös Turkin EU-asioista vastaavan ministerin tehtävä lopetettiin ja siirrettiin tehtävät ulkoministerille (Ansamed 25.5.2018; Trend 10.6.2018). EU-ministerin salkun lopettaminen voidaan nähdä kertovan siitä, että EU-suhteista on tullut enenevässä määrin osa tavanomaista ulkopoliittikkaa.

Turkki ei ole kuitenkaan virallisesti luopunut tavoitteesta tulla hyväksytyksi EU:n jäsenmaaksi. Eurooppa-päivänä 9. maaliskuuta 2019 ulkoministeri Çavuşoğlu korosti Turkin sitoumusta prosessiin ja toisaalta pyrki vahvistamaan muiden roolihavaintoa Turkista globaalina ja alueellisesti strategisesti tärkeänä toimijana.

*Turkey continues its **efforts towards accession to the EU**, which is its strategic choice in terms of its historical background and future vision. The reforms we have realized in a multitude of fields are indications of **our strong commitment and will**. Turkey, with its **geostrategic location**, strong economy and effective foreign policy, will make significant contributions to the EU on its path to **being a global actor**. (MFA 9.5.2019.)*

¹⁵ Turkin ja EEC:n välille solmittiin tulliliittosopimus vuonna 1963 ja ensimmäiset askeleet Turkin Euroopan talousyhteisöön otettiin vuonna 1973. Vuonna 1987 Turkki haki Euroopan yhteisön jäsenvaltioksi ja toimi Nato-jäsenyytensä myötä Länsi-Euroopan unionin liitännäisjäsenenä vuodesta 1992 aina unionin hajoamiseen saakka. Turkki hyväksyttiin EU:n hakijamaaksi Helsingin Eurooppa-neuvoston huippukokouksessa vuonna 1999 ja itse neuvotteluprosessi avattiin vuonna 2005. (Eurooppatiedotus 26.5.2017; CVCE 14.4.2019.) Historiallisesti tarkasteltuna Euroopan ja Turkin suhteet kantavat vielä pidemmälle; esimerkiksi 1800–1900-lukujen vaihteessa taloudellisiin vaikeuksiin joutunutta Osmanien valtakuntaa kutsuttiin "Euroopan sairaaksi mieheksi" (Ahmad 1993, 39).

Turkin EU-jäsenyysneuvotteluilla on ollut suoria vaikutuksia Turkin sisäpolitiikkaan ja epäsuorasti myös Lähi-idän aluepolitiikkaan. EU-jäsenyysneuvotteluiden on nähty edistävän Turkin demokratisoitumista, minkä lisäksi se on vähentänyt Turkin ja EU:n keskinäisiä turvallisuuspuheita (Ertugal 2010 107–108; Acikmeşe 2013, 318). Coelho katsoi vielä vuonna 2013, että Turkki on omaksunut EU:n perusarvot eli ihmisarvon, vapauden, demokratian, tasa-arvon, oikeusvaltioperiaatteen ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen (Coelho 2013, 286), minkä voidaan ajatella vahvistaneen Turkin roolia alueellisena roolimallina. Sezgin (2018, 664) yhtyy Ertugalin ja Dobren arvioon, että EU-jäsenyysprosessilla on ollut itsetarkoituksellisten päämäärien lisäksi myös instrumentaalisia hyötyjä Turkille, sillä prosessi on helpottanut useiden valtiollisten reformien legitimoimista. Etenkin AK-puolue on hyödyntänyt EU-jäsenyysprosessia toteuttaessaan vahvaa valtiollista aluepolitiikkaa, mikä on kasvattanut puolueen suosiota uusissa äänestäjäkunnissa (Ertugal & Dobre 2011, 1215–1216). Güney (2013, 221) puolestaan katsoo, että EU-jäsenyysprosessi on voimistanut Turkkia, mikä on samalla mahdollistanut sen aktiivisemmän roolin Lähi-idässä. Tämä on linjassa Turkin pyrkimysten kanssa toimia alueellisena johtajana ja vakauttajana.

Syyrian sota on sitonut Turkin ja EU:n välisen vuorovaikutuksen entistä vahvemmin Lähi-idän tapahtumiin. Sota ja siitä seurannut pakolaiskriisi johtivat siihen, että Turkki ja EU solmivat 18. maaliskuuta 2016 sopimuksen (”EU-Turkki-sopimus”) pakolaisten sijoittamisesta pakolaiskeskuksiin Turkin alueella. Vastineeksi EU osallistuu aiheutuvien kustannusten hoitoon kolmella miljardilla eurolla. Sopimuksen yhteydessä sovittiin myös vastavuoroisesta pakolaisten palautusmekanismista, toimijoiden välisen viisumivapauden ja tulliliiton edistämisestä sekä Turkin EU-jäsenyysneuvotteluiden aktivoinnista. Lisäksi molemmat toimijat sopivat toimivansa Syyrian tilanteen rauhoittamiseksi. (Euroopan komissio 15.6.2016.) Vaikka EU-Turkki-sopimus tuo toimijoiden turvallisuusdynamiikat lähemmäs toisiaan, Turkin toimijuuden kannalta se tarkoittaa eristäjän roolin vahvistumista. Turkki katkaisee toimillaan EU:hun suuntautuvat pakolaisvirrat ja täten eristää Lähi-idän turvallisuusdynamiikan Euroopan unionin turvallisuuskompleksista. Vaihtoehtoisesti mikäli Turkki halutaan nähdä osana EU:n turvallisuuskompleksia, tällöin se toimisi puskurivaltiona. Tämä ei kuitenkaan käytännössä ole teorian mukaan mahdollista, ellei Turkista tule Euroopan unionin jäsen. Kummassakin tapauksessa Turkin rooli on luonteeltaan eristävä.

Yhteisestä historiasta ja EU-jäsenyysprosessista huolimatta Turkin ja EU:n välit ovat kiristyneet viime vuosina. Turkin jäsenyysneuvotteluita ovat hidastaneet muun muassa

Turkin ja Kreikan kiista Kyproksen asemasta ja Turkin taloudelliset ja ihmisoikeudelliset ongelmat (Anderson 2008, 52). Vuodesta 1974 jatkunut Kyproksen miehitys on poliittinen ikuisuuskysymys, joka painaa Turkin ja EU:n välejä. Marraskuussa 2016 toivoa tilanteen paranemiseksi antoi YK-johtoisen neuvotteluprosessin käynnistyminen, jonka tarkoituksena oli löytää sopuisa ratkaisu saaren jälleenyhdistämiseksi (Euractive 26.9.2016; Euractive 27.10.2016), mutta neuvottelut päättyivät tuloksettomina heinäkuussa 2017 (BBC 7.7.2018; Guardian 7.7.2018). Kyproksen tilanne on sidoksissa myös Turkin tavoittelemaan viisumivapauteen EU:n kanssa, josta on neuvoteltu joulukuusta 2013 lähtien. Yksi vaatimuksista viisumivapauden etenemiseksi on ollut Europolin ja Turkin viranomaisten yhteistyön lähentäminen. (Euroopan komissio, 20.12.2017.) Kuitenkin EU:n parlamentti linjasi 4. heinäkuuta 2018, että Turkin viranomaisten ja Europolin välistä tiedonvaihtoa ei edistetä, ennen kuin Turkki toteuttaa sen "oikeudelliset ja sisäpoliittiset velvollisuudet" kaikkia Euroopan unionin jäsenmaita kohtaan, joista parlamentin päätöslauselmassa mainitaan erikseen Kypros (Euroopan parlamentti 4.7.2018). Turkin miehitys Kyproksella on selkeästi ristiriidassa ennakkoehdon kanssa eikä viisumivapaus voi edetä.

Turkin heikentynyt ihmisoikeustilanne estää Turkin ja Euroopan unionin suhteiden lähenemisen lähivuosina niin kansalaisten viisumivapauden kuin Turkin jäsenyyden osalta. Eurooppa-neuvosto on esittänyt huolensa Turkin toimista heinäkuun 2016 vallankaappausyrityksen jälkeen, joihin lukeutuvat itsenäisen oikeuslaitoksen heikentäminen, sananvapauden rajoittaminen sekä toimet toimittajia, akateemista yhteisöä ja ihmisoikeuksien puolustajia vastaan (Eurooppa-neuvosto 2016, 13). Huhtikuussa 2018 julkaistussa Eurooppa-neuvoston raportissa todetaan, että Turkki on liikkunut etäämmäksi Euroopan unionista, eikä uusia kappaleita Turkin EU-jäsenyydestä voida ottaa käsittelyyn "nykyisten olosuhteiden vallitessa". (Eurooppa-neuvosto 2018, 3, 102.) Euroopan parlamentin Turkin asioista vastaava Kati Piri esitti marraskuussa 2018 neuvottelujen sulkemista virallisesti (AFET 2018), mikä muodostui myös parlamentin kannaksi 13. maaliskuuta 2019 (Euroopan parlamentti 13.3.2019; Reuters 13.3.2019). Jäsenyysprosessin viivästyminen jälleen kerran antaa Turkille viestin, että EU ei kelpuuta sitä jäsenmaaksi. Vuoden 2012 Saksan vierailullaan presidentti Erdoğan ilmaisi, että "EU menettää otteensa Turkista viimeistään vuoteen 2023 mennessä", mikäli Turkki ei ole silloin EU:n jäsenmaa (Euractive 23.6.2016). Toisin sanoen, mikäli Turkki pitää kiinni tästä takarajasta, aika näyttäisi käyvän vähiin samalla, kun osapuolien välit ovat etääntyneet.

Turkin jalansijan vahvistaminen Afrikassa on sen ulkopolitiikan kannalta enenevässä määrin merkittävä suuntaus. Myös Ozkececi-Taner (2017, 205) on kiinnittänyt huomiota

Turkin ja Afrikan maiden suhteiden voimistumiseen. Turkin ulkoministeriön mukaan Turkki on kiinnittänyt huomiota Afrikan nopeaan taloudelliseen vahvistumiseen, kaupungistumiseen ja modernisaatioon. Turkki on ollut Afrikan unionin yhteistyövaltio vuodesta 2008 ja se on avannut kaupallisia konsulaatteja 26 pääkaupungissa Afrikassa. Tämän lisäksi Turkin ja 38 Afrikan maan välillä on solmittu kauppa- ja taloussopimuksia. Turkin ulkoministeriön mukaan Afrikka muodostaa jo tällä hetkellä yhden keskeisimmistä painopisteistä Turkin ulkopoliitikassa. (MFA 16.10.2018.) Turkki on esimerkiksi lisännyt aktiivisuuttaan Afrikan sarvessa. Turkki on sotilaallisesti aktiivinen Somalian Mogadishussa, jossa se kouluttaa paikallisia taistelijoita (IISS 2018, 157). Lisääntynyt vuorovaikutus Afrikan maiden kanssa ei ole yllättävää. Historiallisesti Turkki on ollut vahvassa vuorovaikutuksessa etenkin Pohjois-Afrikan maiden kanssa. Afrikan sarvi puolestaan tarjoaa Turkille sotilaallisesti tärkeän asemapaikan Punaisenmeren vesistöihin. Yhteistyön myötä Turkki voi pyrkiä monipuolistamaan sille olemassa olevia koalitivaihtoehtoja ja lisäämään uskottavuuttaan globaalitoimijana.

4.2. Materiaaliset resurssit

Tässä luvussa käsitellään Turkin materiaalisia resursseja, jotka ovat yhteydessä sen asemaan ja siten myös mahdollisten alueellisten roolien kirjoon. Frazierin ja Stewart-Ingersollin argumentin mukaisesti osiossa kiinnitetään erityistä huomiota taloudellisiin ja sotilaallisiin resursseihin.

4.2.1 Taloudelliset resurssit

Bruttokansantuotteessa mitattuna Turkki oli vuonna 2017 maailman 17. suurin talous 863 miljardilla dollarilla (World Bank 21.9.2018) ja sen bruttokansantuote on kolminkertaistunut vuodesta 2000 vuoteen 2017 (World Bank 2.10.2018). Turkki selvisi verrattain hyvin vuosina 2007–2008 alkaneesta finanssikriisistä (Sezgin 2018, 659), mutta vajosi valuutta- ja pääomakriisiin vuonna 2018, mikä on seurausta talouden rakenteellisista ongelmista. Turkin julkilausuttu tavoite on olla taloudellinen suurvalta ja lisätä sen poliittista vaikutusvaltaa vuoteen 2023 mennessä, jolloin tasavalta täyttää 100 vuotta (MFA 22.11.2011). Mikäli Turkki haluaa nousta korkean tulotason maiden joukkoon, sen taloudellisen kasvun tulee pohjautua vakaudelle ja ulkomaankauppapolitiikalle, minkä lisäksi hyvät suhteet EU:hun ovat ensiluokkaisen tärkeitä. Huomattavasta taloudellisesta kasvusta huolimatta Turkin talous on kärsinyt vähäisistä ulkomaisista pääomasijoituksista ja sen riippuvuus

ulkomaisista strategisista tuotteista kuten öljystä asettaa sen alttiiksi talouden suhdanteille. (Gürsoy 2015, 50–53.)

Turkin vientituotteet koostuvat suurelta osin matalan ja keskijalostusasteen tuotteista, mikä lisää talouden herkkyyttä muiden kehittyvien talousalueiden kilpailulle. Koska tuotteet ovat helposti korvattavissa, ne eivät tuo vipuvartta alueellisessa politiikassa. Bagdonasin mukaan tämä heikentää Turkin mahdollisuutta toimia alueellisena johtajana. (Bagdonas 2015, 321–322.) Turkki on ilmaissut tavoitteensa kasvattaa viennin kokonaismäärä 500 miljardiin (Gürsoy 2015, 38). World Trade Organization (2019, 124) arvioi Turkin viennin kooksi 157 miljardia vuonna 2017. Turkin ulkomaankauppaministeri Ruhsar Pekcanin mukaan vienti nousi kaikkien aikojen huippuun eli 168,1 miljardiin dollariin vuonna 2018 (Hürriyet Daily 4.1.2019). Turkin vienti nousi lokakuussa 2018 miltei 15,7 miljardiin dollariin, mikä on kaikkien aikojen kuukausittainen huippu. Tämän jälkeen tulos on hieman heikentynyt. (Trading Economics 27.4.2019.) Näin ollen Turkin talous kasvaa talouskriisistä huolimatta.

Taulukko 3. Turkin tuonti ja vienti vuonna 2017

Maa	Tuonti mrd. dollaria	% tuonnista	Maa	Vienti mrd. dollaria	% viennistä
Kiina	23,37	11	Saksa	15,12	9,7
Saksa	21,3	9,6	UK	9,61	6,2
Venäjä	19,51	8,8	AE	9,18	5,9
Yhdysvallat	11,95	5,4	Irak	9,06	5,8
Italia	11,31	5,1	Yhdysvallat	8,66	5,6
Ranska	8,07	3,6	Italia	8,48	5,5
Iran	7,49	3,4	Ranska	6,59	4,2
Sveitsi	6,9	3,1	Espanja	6,31	4,1
Etelä-Korea	6,61	3	Hollanti	3,86	2,5
UK*	6,55	2,9	Israel	3,41	2,2
Espanja	6,37	2,9	Iran	3,26	2,1
Intia	6,22	2,8	Belgia	3,16	2
AE**	5,55	2,5	Romania	3,14	2
Japani	4,28	1,9	Puola	3,07	2
Hollanti	3,75	1,7	Kiina	2,94	1,9

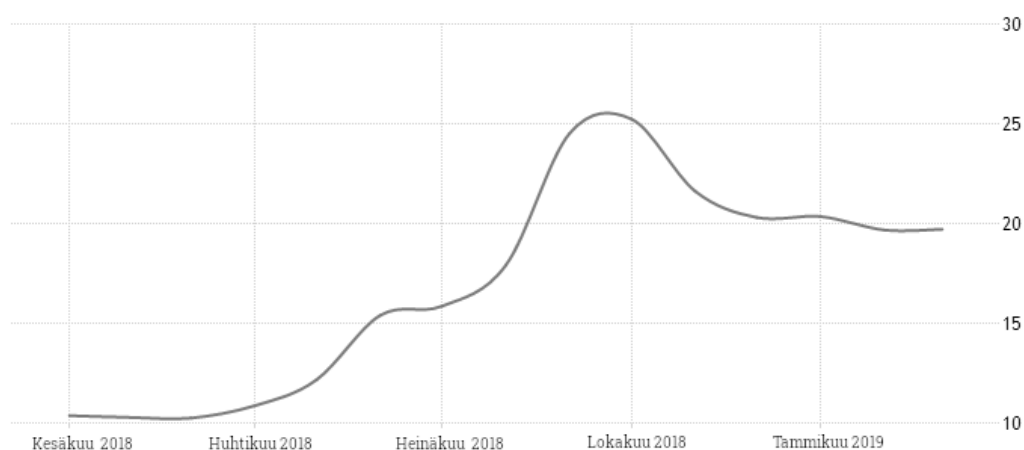
Lähde: Trading Economics 22.3.2019ab

*Yhdistynyt kuningaskunta, **Yhdistyneet Arabiemiirikunnat

Turkki on lisäksi hyvin energiariippuvainen maa ja kaikesta sen kuluttamasta energiasta tuodun energian määrä oli 75,2 prosenttia vuonna 2015 (Trading Economics 21.3.2019a). Fossiiliset raaka-aineet ja jalosteet ovatkin Turkin tuonnin suurin kategoria kattaen noin 16 prosenttia kaikesta tuonnista vuonna 2017 (Trading Economics 21.3.2018b). Tämä on

omiaan lisäämään Turkin taloudellista haavoittuvaisuutta alueellisessa ja kansainvälisessä politiikassa.

Vuoden 2018 alussa alkaneen valuutta- ja velkakriisin taustalla vaikuttavat Turkin talouden rakenteelliset ongelmat. Taloudellinen kasvu on pitkään rakentunut ulkomaalaiselle lainarahalle, minkä lisäksi presidentti Erdoğanin islamilaisesta ideologiasta juontuva päätös pitää lainakorot matalina on kiihdyttänyt inflaatiota. Turkin liiran inflaatio kasvoi jyrkästi huhtikuusta 2018 kivuten saman vuoden syyskuussa 24,52 prosenttiin eli korkeammalle kuin 15 vuoteen. Vaikka inflaation huippu onkin jo ohitettu, se on jäänyt korkealle. (Trading Economics 10.4.2019.) Lisäksi Turkin taloudellista ahdinkoa syvensivät Yhdysvaltojen elokuussa 2018 asettamat taloudelliset sanktiot kuten alumiini- ja terästariffit. Sanktioiden taustalla on kiista Yhdysvaltojen kansalaisesta, jota Turkki piti vangittuna heinäkuun 2016 vallankaappauksesta lokakuuhun 2018 asti. (Foreign Policy 14.8.2018; New York Times 12.10.2018.)

Kuvio 1. Turkin liiran inflaatio tammikuusta 2018 maaliskuuhun 2019

Lähde: Trading Economics & Turkish Statistical Institute (10.4.2019).

Sijoittajien epävarmuutta on lisännyt myös Erdoğanin aikomukset tiukentaa otettaan maan taloudesta ja heikentää keskuspankin roolia. Lisäksi uskoa maan talouden tulevaisuudenkuviin on heikentänyt presidentin päätös nimittää valtiovarainministeriksi oma veljenpoikansa talousasioissa kokeneen Mehmet Simsekin tilalle. (Bloomberg 15.5.2018; Foreign Policy 25.5.2018; CNBC 13.8.2018; Financial Times 17.8.2018.) Keskeiset luottoluokittajat kuten Standard & Poor, Moody's ja Fitch heikensivätkin Turkin luottoluokitusta heinä-elokuussa 2018, minkä lisäksi Moody's ja Fitch arvioi sen taloudelliset näkymät negatiivisiksi. (Trading Economics 11.10.2018.) Turkin talouskriisissä onkin ennen kaikkea kyse luottamuskriisistä, kun kansainväliset sijoittajat ovat alkaneet

suhtautua varoen Turkin taloudelliseen ja poliittiseen vakauteen (UNCTAD 2018, 48). Esimerkiksi keskusvaalilautakunnan päätös mitätöidä Istanbulin pormestarivaalien tulos 6. maaliskuuta 2019 johti Turkin liiran vaihtoarvon romahtamiseen heti seuraavana päivänä. (Financial Times 10.9.2018; Financial Times 7.5.2019.)

Erdoğanin löyhän korkopolitiikan lisäksi rahoittajia huolestuttaa Turkin vuotuinen rahoitusvaje. Turkki tarvitsee tällä hetkellä 200 miljardia dollaria ulkomaalaista lainaa vuosittain, mikä on lähes neljäsosa valtion BKT:sta. Taloudellisesta kasvusta huolimatta Turkin talouden heikkoudet on tiedostettu pitkään. (Hatinoglu 2013, 118; Financial Times 5.6.2018.) IMF on yksi harvoista tahoista, joka pystyy lainoittamaan 200 miljardin euron vuotuista alijäämää. Tämä olisi arvovaltatappio presidentti Erdoğanille, jonka valtakaudella Turkki onnistui irtautumaan IMF:n lainajärjestelyistä (Sezgin 2018, 659) ja AKP:lle, jonka ansioksi talouskasvu on laskettu. (Financial Times 17.8.2018; Hatinoglu 2013, 118). Turkin viranomaiset ovatkin todenneet, että IMF:n tukeen turvautuminen ei ole vaihtoehto Turkille (Bloomberg 1.2.2019). Turkin kanssa hyvissä väleissä oleva Qatar on luvannut rahoittaa Turkin pankkeja 15 miljardilla eurolla (Reuters 15.8.2018). Lisäksi Turkki solmi yhteensä neljä uutta kansainvälistä investointisopimusta ("International Investment Agreement") vuonna 2017 eli enemmän kuin yksikään toinen valtio (UNCTAD 2018, 88). Maaliskuun 2019 alueellisten vaalien jälkimainingeissa presidentti Erdoğan korosti, että Turkki tulee tarkkaavaisesti noudattamaan "vahvaa talousohjelmaa ilman, että samalla vaarannetaan vapaakaupan sääntöjä" (Al Jazeera 2.4.2019).

Turkki julkaisi 20. syyskuuta 2018 keskipitkän aikavälin strategisen talousraportin, jonka tarkoitus valtiovarainministeri Albayrakin mukaan on vastata maan makroekonomisiin haasteisiin kuten inflaatioon (Daily Sabah, 14.8.2018). Kesäkuun 2018 presidentinvaalien jälkeen Erdoğan julkisti kunnianhimoisen "100 päivän ohjelman", jossa esiteltiin yli 400 hanketta, joilla Erdoğanin mukaan pyritään elvyttämään maan taloutta. Merkittävimpien hankkeiden joukkoon kuuluvat maailman suurimman lentokentän valmistuminen lokakuussa 2018 sekä Istanbulin kanavan rakennustöiden käynnistäminen, joista jälkimmäiseen Erdoğan on viitannut Turkin omana Suezin kanavana. Lisäksi jopa 48 hanketta kohdistuukin sotilaallismaterialistiseen turvallisuuteen, mitä on perusteltu omavaraisuustavoitteella kyseisellä sektorilla. (Hurriyet Daily 3.8.2018.) Talousvaikeuksien keskellä Turkki on joutunut jo jäädyttämään useita infrastruktuurihankkeita (Independent 7.9.2018).

Turkin tulevien talousnäkökymien kannalta hyvin keskeinen hanke on vuonna 2013 Kiinan julkistama *Belt and Road* -suurhanke, jonka tarkoituksena on voimistaa kauppareittejä Aasian, Afrikan ja Euroopan välillä. Suunnitteilla olevien meri- ja maareittien varrella sijaitsee 71 taloudellista toimijaa, joista Turkki ja Iran lasketaan kuuluvan hankkeen 25 ydinmaan joukkoon (Costantinescu & Ruta 2018, 1–2). Maailmanpankin teettämän tutkimuksen mukaan Kiinasta Eurooppaan maitse kulkeva kauppareitti hyödyttäisi Turkkiä laskemalla tämän kaupankäynnin kustannuksia arviolta 3–4 prosenttia. Samalla hanke toisi Turkille suhteellista kilpailuetua, sillä muiden Lähi-idän maiden kustannusten laskun arvioidaan jäävän vähäisemmäksi (De Soyres ym., 2018 26–27). Turkki on myös käynnistänyt oman Keskiväylä (”Middle Corridor”) -nimisen infrastruktuurihankkeen, jonka tavoite on lähentää Turkin ja Keski-Aasian taloudellista yhteistyötä ja joka voi mahdollisesti toimia myös Kiinan maaväylän jatkeena. Kuitenkaan varmaa tietoa hankkeiden lopullisesta yhteensopivuudesta ei ole. (Colakoğlu 29.1.2019.) Mikäli Belt and Road toteutuu Turkille edullisella tavalla, se vahvistaisi tämän roolia taloudellisena siltana Kiinan ja Lähi-idän sekä Kiinan ja Euroopan välillä. Turkin ulkoministeriön mukaan Turkki onkin tehnyt lukuisia panostuksia hanketta silmällä pitäen ja se tukee hankkeen tavoitetta ”elvyttää silkkite” ja kehittää lännen ja idän välisiä yhteyksiä (MFA 22.4.2019).

Turkin taloudellisen aseman ympärillä leijailee monia epävarmuustekijöitä. Turkin keskuspankki pyrki vastaamaan inflaatioon nostamalla rahoituksen keskimääräistä korkotasoa yli 10 prosentilla vuonna 2018. Kuitenkin talouden näkymiä varjostaa luottamuspulla, joka inflaation ohella laskee kulutuksen astetta ja ulkomaista sijoitusinnostusta. (World Bank Group 2019, 70–71.) Toimiakseen taloudellisena roolimallina Turkin tulisi saada taloudelliset ongelmansa korjattua. Toisaalta Turkki on joka tapauksessa taloudellisesti tärkeä toimija Lähi-idässä ja sen aktiiviset kauppasuhteet lisäävät sen keskinäisriippuvuuksia muihin alueen maihin (vrt. Keohane & Nye 2001), minkä voidaan myös nähdä lisäävän sen pehmeän vallan resursseja. Mikäli Turkki onnistuu korjaamaan taloudelliset heikkoutensa ja jatkamaan taloudellisen kasvun polulla, sen mahdollisuudet toimia niin vakauttajana, johtajana kuin siltana kasvavat. Vaikka Turkin talous kärsii tällä hetkellä haasteista, pitkällä aikavälillä sen odotetaan jatkavan kasvuaan. Esimerkiksi PricewaterhouseCoopers on arvioinut, että Turkilla on merkittävä kasvupotentiaali (ka. 3,5% vuodessa) ja se voi olla maailman 12. suurin talous vuonna 2030 ja 11. suurin vuonna 2050 (PwC 2017, 5–7).

4.2.2 Sotilaalliset resurssit

Sotilaallinen suorituskyky¹⁶ korostuu valtiollisia asemaa arvioidessa etenkin Lähi-idässä, joka turvallisuusdynamikka on kilpailullinen ja jopa vihamielinen (Wiśniewski 2015, 216). Sotilaallisessa yhteenotossa toimijoiden voimatasapaino, tapahtuman yleinen viitekehys sekä valtioiden rajoitteet ja tavoitteet muovaavat niiden keskinäistä sotilaallista dynamiikkaa, joten kokonaiskuvan kartoittaminen vaatii toimijoiden välistä vertailua (Tellis ym. 2000, 133–134). RAND-tutkimuslaitoksen mukaan sotilaallista suorituskykyä voidaan mitata kuuden strategisen resurssin kautta: 1) puolustusbudjetti, 2) tutkimus- ja kehittämisinstituutiot, 3) sotajoukkojen määrä ja osaaminen, 4) puolustusteollisuuden koko ja omavaraisuus, 5) sotilaallinen infrastruktuuri ja 6) kaluston kokonaismäärä ja tarjolla oleva tuki. Lisäksi on hyvä huomioida sodankäynnin tapoihin liittyvät muutokset. Esimerkiksi digitaalinen- ja tiedonjakeluun liittyvä sodankäynti korostaa upseerien koulutustason merkitystä. (Tellis ym. 2000, 137–138.)

Siprin mukaan Turkin sotilasmenot olivat 2,2 prosenttia valtion bruttokansantuotteesta, kuten taulukko 4 havainnollistaa. IISS puolestaan arvioi puolustuksen osuudeksi 3,1 prosenttia vuonna 2017 (IISS 2018, 70). Prosenttiosuudella Turkki sijoittuu Lähi-idän alimpaan kvartaaliin. Kuitenkin budjetin kokonaissummassa Turkki sijoittuu Lähi-idässä toiseksi Saudi-Arabian jälkeen, jonka budjetti on ylivoimaisesti alueen suurin. Saudi-Arabian ja Turkin jälkeen suurimmat sotilasmenot olivat Israelilla ja Iranilla. Saudi-Arabiaa lukuun ottamatta luvut jäävät selkeästi jälkeen Venäjältä (66,3 miljardia dollaria), Kiinasta (228,2 miljardia dollaria) ja Yhdysvalloista (609,7 miljardia dollaria).

Taulukko 4. Sotilasmenot valtion bruttokansantuotteesta 2017 (M\$ ja %)

Maa	Bahrain	Egypti	Iran	Irak	Israel	Jordania	Kuwait	Libanon**
M\$	1384	4004	14086	7284	15501	1877	6693	2368
%	4,1	1,3	3,1	3,9	4,7	4,8	5,8	4,5
Maa	Oman	Palestiina	Qatar	SA*	Syyria	Turkki	UAE	Jemen
M\$	8417	-	-	69521	-	19580	-	-
%	12,1	-	-	10,3	-	2,2	-	-

Lähde: SIPRI 2018 (% of GDP ja *US\$ m of GDP*)

*Saudi-Arabia, **Siprin arvio

¹⁶ Tarkasteltaessa armeijan suorituskykyä on huomioitava, että eri tutkimuslaitokset kuten Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) ja International Institute for Strategic Studies (IISS) antavat erilaiset arviot valtioiden puolustusbudjeteista ja sotilashenkilökunnan määrästä. Tarkkojen lukujen sijasta onkin perusteltua tarkastella lukujen suuruusluokkaa.

Rafał Wiśniewski arvioi, että Turkin mittavat asevoimat vaativat merkittävää kotimaista tuotantoa kaikilla asetuotannon asteilla – myös kehittyneiden aseteknologioiden osalta (Wiśniewski 2015, 216). Sipurin 100. suurimman aseiteollisuuden toimijan listalta löytyy kaksi turkkilaista yritystä, ASELSAN ja Turkish Aerospace Industries (TAI)¹⁷. ASELSAN:in aseiden myynnin suuruus oli 1,42 miljardia dollaria ja Turkish Aerospace Industriesin 1,22 miljardia dollaria. Lisäksi Turkissa toimivat taistelujärjestelmiä valmistava HAVELSAN, taistelukärkiä valmistava Roketsan, puolustusteknologiaihin erikoistunut STM ja avaruus- ja puolustusteknologiaita valmistava SDT. Turkin ohella israelilainen Elbit Systems on ainoa Lähi-idän yritys listalla. (SIPRI 2018.) Turkin matala koulutustaso ja teollisuuden keskittyminen matalan jalostusasteen tuotteisiin asettavat haasteita myös aseiteollisuudelle. Turkin aseiteollisuus on kohdannut heinäkuun 2016 vallankaappausyrityksen jälkeen myös huomattavaa aivovuotoa (Defense News 8.1.2019). Toisaalta Turkki on noussut Kiinan, Yhdysvaltojen, Iranin ja Israelin joukkoon maana, joka tuottaa ja käyttää miehittämättömiä ilma-aluksia, mikä kertoo huipputeknologian osaamisesta. Miehittämättömät ANKA-S-ilma-alukset otettiin Turkin ilmavoimien operatiiviseen käyttöön vuonna 2017. (IISS 2018, 21; 166.) Turkilla näyttäisi olevan mahdollisuus nousta merkittävien aseiden tuottajien joukkoon.

Presidentti Erdoğanin julkilausuttu tavoite on lisätä Turkin sotilaallista vaikutusvaltaa ja aseiteollisuuden omavaraisuusastetta (Reuters 27.5.2015). Turkki julkaisi vuonna 2017 strategisen hankintaohjelman vuosille 2017–2021, jonka päämäärä on siirtää hankintojen painopiste kotimaisiin tuotteisiin ja tukea maan sisäisiä sotilasteollisia ohjelmia. Puolustusministeri Fikri Isikin mukaan suunnitelman tarkoitus on tehdä Turkin aseiteollisuudesta ”globaali toimija, joka on varustettu ylivermaisella teknologialla. Lisäksi ohjelman kärkitavoitteisiin lukeutuvat esimerkiksi kotimaiset kevyet helikopterit, panssarintorjuntaohjukset, TF-X-tyyppiset lentävät taistelualukset, miinan kestävät panssaroidut sotilasajoneuvot ja tutkateknologia. (Defense News 14.11.2017; IISS 2018, 156.) Kehittynyt sotilasteknologia on usein nähty teknologisen ja teollisen kyvykkyyden symbolina. Se on omiaan lisäämään maan vaikutusvaltaa ja auttaa muodostamaan koalitioita, mikä taas voi edistää maan suurvaltapyrkimyksiä. (Wiśniewski 2015, 2016–217.)

Taulukossa 5. on havainnollistettu Turkin sotilashenkilökunnan ja reservin lukumäärää. Vuonna 2017 Turkin armeijan aktiivisen henkilökunnan ja reservin yhteenlaskettu

¹⁷ ASELSAN:in ja Turkish Aerospace Industriesin nousu Sipurin listaukseen huomioitiin myös turkkilaisissa medioissa, joissa maalattiin kuvaa Turkista tulevana aseiteollisuuden suurvaltana. (Daily Sabah 14.1.2019; Hurriyet Daily 14.1.2019; Hurriyet Daily 2.3.2019; TRT World 11.12.2018)

vahvuus oli 734 500 henkilöä, mikä tekee siitä Egyptin ja Iranin jälkeen henkilömäärässä mitattuna kolmanneksi suurimman armeijan Lähi-idässä. IISS arvioi Turkin vakinaisen armeijan vahvuudeksi 355 800 sotilasta, josta 260 200 sijoittuu maavoimiin, 45 600 laivastoon ja 50 000 ilmavoimiin. Egyptin aktiivisen armeijan koko on 438 000, Iranin 523 000, Saudi-Arabian 227 000 ja Israelin 176 500 sotilasta. Venäjän aktiivisen armeijan vahvuus on 900 000 ja reservin 2 000 000 henkilöä. Yhdysvaltojen vastaavat luvut ovat 1 348 400 ja reservin osalta 857 950. (IISS 2018, 157; 192; 329; 334; 340; 359.) Turkin sotilashenkilökunnan yhteenlaskettu vahvuus on Yhdysvaltojen jälkeen Nato-maiden suurin (World Bank 21.4.2019). Kuitenkin IISS arvioi, että heinäkuun 2016 vallankaappausyrityksen jälkeiset sotilashenkilökuntaan kohdistuneet puhdistukset ovat todennäköisesti heikentäneet armeijan operationaalista tehokkuutta ja henkilökunnan koulutustasoa (IISS 2018, 156–157).

Taulukko 5. Aktiivisen sotilashenkilökunnan ja reservin lukumäärä* (yht.) vuonna 2017

Maa	Bahrain	Egypti	Iran	Irak	Israel	Jordania	Kuwait	Libanon
Henkilöä	8200	917 500	882 000	64 000	641 500	165 500	39 200	60 000
Maa	Oman	Palestiina	Qatar	SA	Syyria	Turkki	UAE	Jemen
Henkilöä	42 600	-	11 800	227 000	142 500	734 500	63 000	15 000**

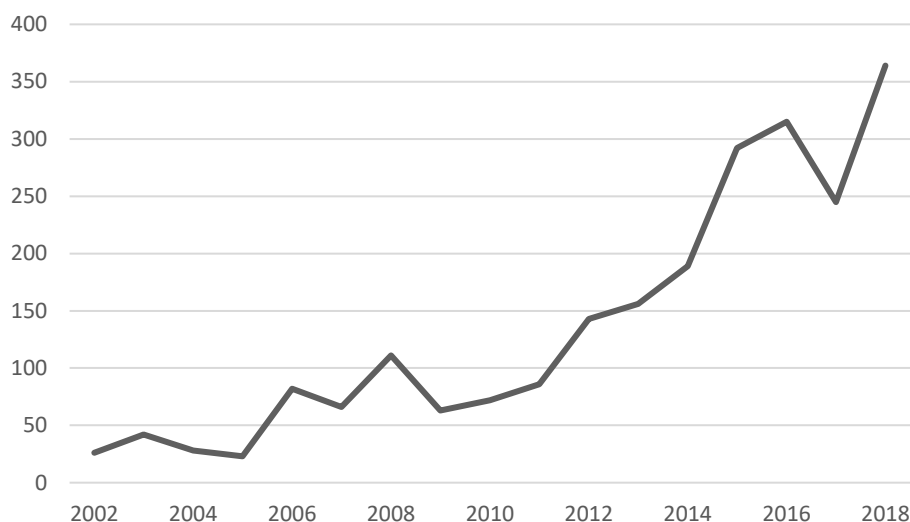
Lähde: IISS 2018

*Puolisotilaallisia joukkoja ("paramilitary") ei ole huomioitu laskelmassa

**IISS:n arvio 10 000–20 000 henkilöä

Vaikka ydinaseiden käyttö on nykyisellään suhteellisen epätodennäköistä, niiden on perinteisesti nähty lisäävän maan sotilaallista uskottavuutta, minkä takia niillä on suuri symbolinen arvo. Israel on toistaiseksi Lähi-idän ainoa ydinasevalta ja sillä on hallussaan arviolta 80 ydinkärkeä (SIPRI 2018b, 236). Myös Iranilla on potentiaali toimia ydinasevaltana. Kansainvälisen atomienergiajärjestön entinen ydinasetarkastaja ja Institute for Science and International Security -ajatushautomon perustaja David Albright arvioi marraskuussa 2018, että Iranin tekninen osaaminen mahdollistaisi ydinaseen valmistamisen jopa muutamassa kuukaudessa. Yhdysvallat vetäytyi toukokuussa 2018 presidentti Trumpin päätöksellä vuonna 2015 solmitusta Iranin ydinasesopimuksesta, mutta Iran ei kuitenkaan tietävästi ole aloittanut ydinaseohjelmaansa uudelleen. (Foreign Policy 5.11.2018; Foreign Policy 13.11.2018; Foreign Policy 12.2.2019). Turkilla ei ole omia ydinaseita, mutta Yhdysvallat on Nato-kumppanuuden myötä sijoittanut taktisia B61-ydinkärkeä Adanassa sijaitsevaan Incirlikin lentotukikohtaan (SIPRI 2018b, 242).

Turkin asekaupan vienti on kasvanut vuodesta 2002 26 miljoonasta TIV-yksiköstä¹⁸ 364 miljoonaan TIV:iin vuonna 2018. Turkki vei vuonna 2018 aseita eniten Yhdistyneisiin Arabiemiraatteihin (125M. TIV), Pakistaniin (104M. TIV) ja Omaniin (80M TIV). Aikavälillä 2002–2018 Turkin merkittävimmät kauppakumppanit olivat Arabiemiraatit, Turkmenistan, Saudi-Arabia, Pakistan ja Malesia. Huomionarvoista on, että Turkin asekauppa Saudi-Arabiaan ja Turkmenistaniin loppui vuonna 2018 vuosien kaupankäynnin jälkeen, kun taas Omanin ja Pakistanin kauppa moninkertaistui. Myös Arabiemiraattien kauppa on kasvanut 41 miljoonalla TIV:llä. (SIPRI 2019ab.) Kuten kuviosta 2. huomataan, Turkin asevientä on ollut kasvusuhdanteista vuosina 2002–2018.

Kuvio 2. Turkin aseviennin kehitys 2002–2018 (miljoonaa TIV-yksikköä)
Lähde: SIPRI (2019a)

Aseiden tuonnin osalta kehitys ei ole ollut yhtä suoraviivaista. Vaikka aseiden maahantuonnin kokonaisaste on pienentynyt 2000-luvun huippuvuosista, se on taas kasvussa. Turkin asetuoannon omavaraisuutta peräänkuuluttava, vuonna 2017 käyttöön otettu strateginen hankintasuunnitelma ei ainakaan toistaiseksi näy ulkomaankaupan vähentymisenä. Toisaalta on huomioitava, että yksittäiset kaupat ja sotilaallisen aktiivisuuden lisääntyminen Syyriassa ja Qatarissa ovat omiaan lisäämään aseiden tarpeen kokonaismäärän kasvua.

¹⁸ "SIPRI has developed a unique pricing system to measure the volume of deliveries of major conventional weapons and components using a common unit– the SIPRI trend-indicator value (TIV). The TIV of an item being delivered is intended to reflect its military capability rather than its financial value. This common unit can be used to measure trends in the flow of arms between particular countries and regions over time—in effect, a military capability price index." (SIPRI 2012.)

Kuvio 3. Turkin asetuonnin kehitys 2002–2018 (miljoonaa TIV-yksikköä)
Lähde: SIPRI (2019b)

Turkin sotilaallista kykyä on arvioitu aiemmin esimerkiksi Dalin ja Bagdonasin toimesta. Bagdonas arvioi vuonna 2015, että Lähi-idän keskeiset sotilaalliset toimijat ovat Israel, Saudi-Arabia, Iran, Egypti ja Turkki. Näistä omaan sotilaalliseen kategoriaansa nousee ydinasevalta Israel, joka nauttii merkittävää taloudellista ja sotilaallista tukea Yhdysvalloilta. Hänen arvionsa mukaan Turkki ei nouse sotilaallisessa tarkastelussa edellä mainittujen valtioiden yli. (Bagdonas 2015, 322–322.) Dalin mukaan Turkin asema vahvistui 2000-luvun alussa Lähi-idässä, Balkanilla sekä Mustanmerellä ja Kaukasiassa, mutta on taas heikentynyt 2010-luvulla kansainvälisten ja alueellisten kriisien syventymisen myötä. Hän argumentoi, että tämä näkyy etenkin Turkin valta-aseman heikentymisessä Lähi-idässä. Tästä huolimatta Dal katsoo, että Turkki on taloudellisesti ja sotilaallisesti voimakkain toimija Lähi-idässä, kun verrataan talouden kokoa ja sotilaallisia menoja. Mustanmerellä ja Kaukasiassa Turkki jää toiseksi Venäjälle. Lähi-idässä Turkin keskeisiä taloudellisia kilpailijoita ovat Israel ja Saudi-Arabia. (Dal 2016, 1426, 1445–1446)

Tämän tutkielman analyysin mukaan Turkki näyttäisi pärjäävän Lähi-idän maihin verrattaessa hyvin, mutta ei niin hyvin, että sitä voisi kutsua sotilaallisesti ylivoimaiseksi toimijaksi. Sen armeijan henkilövahvuus on alueen kolmanneksi suurin Egyptin ja Iranin jälkeen. Puolustusbudjetin suuruudessa se on Lähi-idän toinen Saudi-Arabian jälkeen, jonka puolustusbudjetti on yli kolminkertainen Turkkiin verrattuna. Turkin armeijan henkilökunnan koulutustaso on oletettavasti laskenut heinäkuun 2016 vallankaappauksen jälkeen. Toisaalta armeija on osoittanut sotilaallisen kyvykkyytensä kahdessa perättäisessä operaatiossa Syyriassa vuosina 2016–2019. Lisäksi Turkki on ilmaissut vahvan pyrkimyksen kasvattaa rooliaan globaalissa asekaupassa, mikä voi avittaa sitä

saavuttamaan suurvaltapolitiittisen aseman ja neo-ottomanistisen johtajan roolin alueella. Haasteita tälle pyrkimykselle aiheuttavat muihin OECD-maihin verrattuna matala koulutuksen taso (OECD 2018, 40, 48, 60) ja sotilasteknologiassa pätevyityneiden henkilöiden aivovuoto ulkomaille. Voidaan siis tulkita, että Turkki ei ole tällä hetkellä sotilaallisesti yliverlainen toimija alueella, mutta se voi lähivuosina nousta alueellisessa sotilashierarkiassa entistä merkittävämpään asemaan.

4.3 Pehmeän vallan resurssit

Turkki on nauttinut talouskasvusta, sillä on laaja väestöpohja ja se on sotilaallisesti suorituskykyinen. Kuitenkaan sen materiaaliset resurssit eivät riitä siihen, että Turkki voisi pakkovaltaisesti tehdä itsestään alueellisen johtajan. Näin ollen pehmeän vaikutusvallan kyvykkyys korostuu. Turkin uusi humanitaarinen ja yritteliäs ulkopolitiikka pyrkii vahvistamaan sen asemaa ja muille välittyvää kuvaa Turkista pehmeän vallan käyttäjänä. Linja ei ole kuitenkaan uusi, vaan jo pääministeri Davuğtolu linjasi kaudellaan, että Turkki voisi toimia Lähi-idän keskusvaltiona pääasiallisesti diplomatian keinoin. Virallisen linjan taustalla on ajatus, että Turkki voisi aktivoida alueen kulttuurillisia ja historiallisia sidoksia ja hyödyntää niitä asemansa vahvistamiseksi. (Bagdonas 2015, 324.) Tutkielmassa on valittu tarkastelun kohteeksi pehmeää valtaa mittaava Soft Power 30 -indeksi sekä PEW Research Centerin, Arab Barometerin ja Sir Bani Yas -foorumien kansalaisten asenteita mittaavat kyselytutkimukset. Lisäksi tarkastellaan Turkin myöntämää kehitysapua, jonka voidaan nähdä olevan yksi pehmeän vallankäytön resurssi. Turkin harjoittamaa sovittelutyötä tarkastellaan lähemmin alaluvussa 4.4 ja koalitionmuodostuksen kautta kertyvää pehmeää valtaa alaluvussa 4.5.

Yhden kattavimmista ja laadukkaimmista pehmeän vallan analyysistä tarjoaa kansainvälisestä kyselyaineistosta ja valtioita koskevasta datasta koostuva, vuosittain julkaistava Soft Power 30 -indeksi¹⁹. Indeksien mukaan Turkin pehmeä valta on heikentynyt 2010-luvulla. Myös Emel Parlar Dalin on hyödyntänyt samaa indeksiä pehmeän vallan arvioinnissa. Dalin (2016, 1434) kirjoittaa, että Turkki sijoittui 20 vaikutusvaltaisimman pehmeän vallan käyttäjän joukkoon vuonna 2012 ja vuonna 2015 sijalle 28., kunnes se putosi

¹⁹ Soft Power 30 -indeksi listaa vuosittain 30 vaikutusvaltaisinta pehmeän vallan käyttäjää maailmassa. Arvioinnin perusteena toimivat kansainväliset arviot hallinnon ja koulutuksen tilasta, kansalaisten hyvinvoinnista, kansainvälisestä osallisuudesta, taloudellisesta suorituskyvystä, digitaalisesta tavoitavuudesta ja kulttuurillisesta vaikuttavuudesta. Kokonaiskuvaa on täydennetty 25 maasta kerätyillä kyselyaineistoilla. Indeksit on saatavissa vuoteen 2015 asti.

listauksesta vuonna 2016. Turkki nousi takaisin listaukseen sijalle 30. vuonna 2017 ja jäi taas 30 vaikutusvaltaisimman valtion ulkopuolelle vuonna 2018 (Soft Power 2015, 25; 2016, 36–37; 2017, 41; 2018, 42–43.) Indeksissä ei eritellä yksittäisten valtioiden pisteytyksiä, mutta voidaan olettaa, että Turkin sijoituksen putoamiseen vaikuttavat ennen kaikkea kansalaisten vapauksien, lehdistönvapauden ja demokratian tilan heikkeneminen, jotka ovat indeksin osakriteereitä mitattaessa valtion hallinnon laatua (Soft Power 2018, liite 1).

Turkki sijoittuu kansalaisten vapauksia ja oikeuksia tarkasteltaessa Lähi-idän keskiluokkaan. Samalla on huomioitava, että Lähi-idän ihmisoikeustilanne on lähtökohtaisesti heikko. World Bankin luoman inhimillisen pääoman indeksillä²⁰ mitattuna Turkki sijoittuu globaalissa vertailussa toiseksi korkeimpaan kvartaaliin Bahrainin, Iranin, Saudi-Arabian, Omanin, Yhdistyneiden Arabiemiirikuntien ja Qatarin kanssa. Alueen parhaan tuloksen saa Israel. Heikoiten vertailussa pärjäävät Jemen ja Irak, kun Syyrian ja Palestiinan arvio puuttuu tilastoinnista. Lähi-idän keskiarvo on 0,58, jonka Turkki ylittää niukasti arviolla 0,63. Arvostelu tapahtuu asteikolla 0–1, josta nolla tarkoittaa vähiten vapautta ja yksi eniten vapautta.

Taulukko 6. Lähi-idän valtioiden pisteytys (0–1) inhimillisen pääoman indeksissä 2018

Maa	Bahrain	Egypti	Iran	Irak	Israel	Jordania	Kuwait	Libanon
HCI	0,67	0,49	0,59	0,40	0,76	0,56	0,58	0,54
Maa	Oman	Palestiina	Qatar	SA	Syyria	Turkki	UAE	Jemen
HCI	0,62	-	0,61	0,58	-	0,63	0,66	0,37

Lähde: World Bank 2019 (Human Capital Index and Components)

Kansalaisoikeuksia ja kansalaisten poliittista vapautta mittaavan yhdysvaltalaisen Freedom House -laitoksen arvion mukaan Turkki pärjää heikosti kansainvälisessä vertailussa. Freedom House arvioi Turkin olevan ”ei-vapaa” valtio saaden 31/100 pistettä. Kuitenkin Turkki sijoittuu Lähi-idän keskiarvon (26/100) tuntumaan, kuten taulukosta 7. nähdään. Lähi-idän valtioista ainoastaan Israel luokitellaan ”vapaaksi” ja Libanon ”osittain vapaaksi” valtioksi. Voidaan todeta, että Lähi-idän inhimillisten resurssien ja kansalaisten vapauden tila on heikko, eikä Turkki nouse silmäänpistävästi edukseen vertailussa. Human Freedom Index tarjoaa samansuuntaisen arvion Turkin vapauden tilasta. Mitattaessa inhimillisen vapauden kokonaisastetta se sijoittaa Turkin 160 tarkastellusta maasta sijalle 107. vuoden 2016 aineiston pohjalta. Lähi-idän maista sitä korkeammille sijoille nousivat Israel, Bahrain, Jordan, Libanon ja Qatar. Alueellisista voimavaltioista Egypti sijoittui sijalle

²⁰ Inhimillisen pääoman indeksi mittaa viittä eri indikaattoria: lapsikuolleisuutta, koulutukseen osallistumisen astetta, oppimisen laatua, lasten terveenä kasvua ja 15–60-vuotiaiden kuolleisuuden astetta (World Bank 18.10.2018).

156., Iran sijalle 153. ja Saudi-Arabia sijalle 146. (Vásquez & Porčnik 2018, 10–13.) Negatiivinen ihmisoikeuskehitys näkyy Turkin sijoituksessa, joka on pudonnut selvästi. Vielä vuonna 2012 se sijoittui sijalle 62. ja vuonna 2015 sijalle 84. (Vásquez & Porčnik 2015, 16; Vásquez & Porčnik 2017, 8). Turkin ihmisoikeustilanteen huononemisen voidaan olettaa heikentävän Turkin kykyä johtaa esimerkillä, mikä kuluttaa sen pehmeän vallan resursseja.

Taulukko 7. Lähi-idän inhimillisen vapauden aste 2019

Maa	Bahrain	Egypti	Iran	Irak	Israel	Jordania	Kuwait	Libanon
Vapaus	12/100	22/100	18/100	32/100	78/100	37/100	36/100	45/100
Maa	Oman	Palestiina	Qatar	SA	Syyria	Turkki	UAE	Jemen
Vapaus	23/100	25/100	25/100	7/100	0/100	31/100	17/100	11/100

Lähde: Freedom House 2019

PEW Research Center (11.12.2017) -tutkimuskeskuksen kuudelle Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan valtiolle²¹ teettämän kyselyn mukaan enemmistö vastanneista katsoi, että Turkki (63 %), Venäjä (64 %) ja Yhdysvallat (62 %) ovat lisänneet merkitystään alueella viimeisen 10 vuoden aikana. Kaikista vastanneista 63 prosenttia koki, että Turkin vaikutus alueella on kasvanut ja vain Israelissa koettiin, että Turkin merkitys on vähentynyt. Myös Iranin vaikutusvalta on 53 prosentin mielestä kasvanut. Alle puolet vastaajista koki, että Saudi-Arabia (41 %) tai Israel (46 %) lisänneet vaikutusvaltaansa. Samanaikaisesti 46 prosenttia vastanneista koki Egyptin vaikutusvallan vähentyneen alueella. Vastanneet suhtautuivat Israelia lukuun ottamatta neutraalisti (Libanon, Tunisia) tai jopa varovaisen positiivisesti (Jordania) presidentti Erdoğaniin. Positiivisten vastausten määrä Tunisiassa (69 %) ja Jordaniassa (59 %) oli korkea, Libanonissa keskitasoa (46 %) ja Israelissa hyvin matala (20 %). Yleisesti Saudi-Arabia nähdään alueella huonossa valossa ja Jordania on ainoa maa, jossa Saudi-Arabiaan (83 %) suhtaudutaan merkittävästi Turkkia positiivisemmin.

Arab Barometer -kyselytutkimuksessa²² arvioitiin vuonna 2016, pitäisikö vastaajan valtion lisätä taloudellista yhteistyötä Turkin kanssa. Kyselytutkimuksen mukaan tutkittujen arabimaiden vastaajista puolet kokevat, että heidän maidensa tulisi lähentää taloudellista

²¹ Kyselyyn vastasi 6204 ihmistä Israelista, Jordaniasta, Libanonista, Tunisiasta ja Turkista. Kyselyn tuloksia tarkastellessa on huomioitava, että merkittävät alueelliset toimijat kuten Egypti, Iran, Irak ja Saudi-Arabia eivät ole edustettuina kyselyssä. Näin ollen kysely ei anna kokonaisvaltaista kuvaa kaikkien Mashrekin ja Maghrebien maiden kansalaisten käsityksistä.

²² Arab Barometer on suunnattu yli 18-vuotiaille Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan kansalaisille. Kysely toteutettiin vuonna 2018 kuudessa maassa (Egypti, Tunisia, Palestiina, Jordania, Algeria, Libanon), joista jokaisen kyselyn otos on 1200 ihmistä. Lisäksi tutkimuksessa toteutettiin haastatteluja kasvotusten vastaajien kanssa. Tarkasteltava tutkimuskysymys vaihtelee tutkimuksittain.

yhteistyötä Turkin kanssa. Vaikka asenteet ovat pysyneet suhteellisen samoina, esimerkiksi Egyptissä suhtautuminen Turkkiin on tiukentunut – vain 19 prosenttia kannatti suhteiden lähentämistä, kun vastaava luku oli 48 prosenttia vuonna 2013. Vuoden 2011 kyselyaineiston mukaan vastaajat arvioivat Turkin demokratian tilaksi 6,4 asteikolla 0–10. Vastaavasti he arvioivat omien maidensa demokratian tilaksi 4,6. Turkkiä pidettiin toisin sanoen Lähi-idän keskiarvoa selkeästi demokraattisempaan maana vielä vuonna 2011. Vaikka tuoreimmassa tutkimuksessa ei kysytty vastaajilta Turkin demokratian kehityksestä, tutkijat toteavat, että autoritaarinen kehityssuunta on runnonut sen demokraattisuutta. Lisäksi he toteavat, että Turkista ei enää puhuta roolimallina alueella. (Arab Barometer 2018, 1–3.) On siis syytä olettaa, että demokraattisuuden osalta ero muihin Lähi-idän maihin on kaventunut viime vuosien kehityskulun seurauksena.

Sir Bani Yas Forumin kyselytutkimuksessa (2017)²³ selvitettiin seitsemän arabimaan asukkailla, kuinka tärkeää on, että mailla on hyvät suhteet Turkkiin. Vastausten perusteella Egypti, Libanon, Arabiemiirikunnat ja Irak pitivät hyviä suhteita Turkkiin selkeästi tärkeämpinä vuonna 2017 kuin vuotta aiemmin. Myös iranilaiset vastaajat pitivät hyviä suhteita tärkeämpinä. Vain Jordanian ja Arabiemiirikuntien vastaajat kokivat hyvät Turkin suhteet vähemmän tärkeänä. Prosenttiyksiköittäin suurimmat muutokset löytyivät Arabiemiirikunnista (+54), Egyptistä (+28), Irakista (+32) ja Saudi-Arabiasta (-19). (Taulukko 8.) Muutokset ovat suuria, mutta seuraavat yleistä kehitystä, jossa arvostetaan hyviä suhteita keskisuurten ja suurten toimijoiden kanssa. (Sir Yani Bas 2018, 4–5.) Myös alueellisten jännitteet näkyvät vastauksissa. Saudi-Arabian vastaajien arvio Turkkiä kohtaan on heikentynyt, minkä lisäksi vain kymmenen prosenttia iranilaisista vastaajista koki hyvät suhteet Saudi-Arabiaan ja Arabiemiirikuntiin tärkeinä. Turkkiilaisten asenteet Saudi-Arabiaa kohtaan eivät olleet muuttuneet merkittävästi, vaan 73 prosenttia piti hyviä suhteita tärkeänä. Samalla arvostus hyviä Iranin suhteita kohtaan on noussut 60 prosentista 80 prosenttiin. Kyselytutkimuksesta voidaan todeta, että Turkin merkitys alueellisena toimijana ei ole vähentynyt Lähi-idän arabimaiden kansalaisten silmissä. Turkin rooli Syyrian ja Irakissa lisäävät todennäköisesti kokemusta Turkin alueellisesta merkityksellisyydestä. Samalla on hyvä huomioida, että kansalaisten näkemykset tietyistä valtiosta saattavat muuttua lyhyessä ajassa yksittäisten tapahtumien valossa.

²³ Sir Bani Yas Forum on Arabiemiirikuntien ulkoministeriön järjestämä korkean tason foorumi, jossa käsitellään ajankohtaisia Lähi-idän rauhaan ja turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä. Zogby Research Servicen toteuttama kyselytutkimus toteutettiin elo-syyskuussa 2017. Otos kattaa 7800 vastaajaa seitsemästä arabimaasta (Egypti, Libanon, Jordania, Palestiina, Irak, Saudi-Arabia ja Yhdistyneet Arabiemiirikunnat).

Taulukko 8. ”Kuinka tärkeää on, että maallasi on hyvät suhteet Turkkiin?” Vastaukset on esitetty prosenttiyksikköinä.

Vuosi (2016/2017)	Egypti		Libanon		Jordania		Palestiina		SA		AE		Irak		Iran	
	16	17	16	17	16	17	16	17	16	17	16	17	16	17	16	17
Tärkeää	39	67*	54	67	82	77	-	80	54	35	45	99	33	65	52	59
Ei tärkeää	61	33	45	33	19	23	-	20	42	63	55	1	68	35	48	41

Lähde: Sir Bani Yas Forum (2017, 4), taulukko on mukaelma alkuperäisestä.

*Korostettu yli 10 prosenttiyksikön muutokset edelliseen vuoteen verrattuna.

Turkin pehmeän vallan resursseja tarkastellessa tulee huomioda, että valtion vetoimaisuuteen vaikuttavat tarkastelijan arvot ja asenteet. Esimerkiksi valtionhallinnon sekulaarisuus on omiaan lisäämään Turkin vetoimaisuutta Euroopan unionin silmissä, mutta vaikutus ei ole automaattisesti sama muslimimaissa. Samoin valtion demokratian tilan heikkeneminen näyttää erilaiselta liberaalien demokratioiden ja autoritaaristen valtioiden perspektiivistä. Negatiivinen oikeusvaltiokehitys, demokraattisten instituutioiden heikentäminen ja ihmisoikeusloukkaukset ovat heikentäneet Turkin asemaa kansainvälisen yhteisön silmissä. Kuitenkaan esimerkiksi Bagdonasin mukaan ei ole selvää, missä määrin pehmeä valta lisää todellista vaikutusvaltaa alueella, jota leimaa runsas konfliktien määrä ja autoritaariset regiimit (Bagdonas 2015, 324).

Kehitysapu vahvistaa maiden välisiä suhteita ja myös riippuvuuksia, minkä lisäksi se voi parantaa valtion vetoimaisuutta ja esimerkillisyyttä muiden toimijoiden silmissä. Turkin myöntämän virallisen kehitysavun määrä on noussut tasaisesti 2010-luvulla. Vuonna 2010 se myönsi kehitysapua 920,1 miljoonaa dollaria, 2012 2,42 miljardia dollaria, vuonna 2015 3,85 miljardia dollaria ja vuonna 2016 6,24 miljardia dollaria (OECD 2018b, 95). Tämä tarkoittaa myös suhteellista kasvua verrattuna kansantalouden kokoon. Suurin osa avusta suuntautuu Syyriaan. Turkin valtiollinen kehitysavun koordinoinnin virasto TİKA (”Türk İşbirliği ve Koordinasyon İdaresi Başkanlığı”) arvioi virallisen kehitysavun nousseen vuonna 2017 8,12 miljardiin dollariin. Tästä summasta Turkki myönsi kahdenkeskeistä humanitaarista apua 7,28 miljardia dollaria, joka miltei kokonaisuudessaan suuntautui Syyriaan (7,25 miljardia dollaria). Seuraavaksi eniten kahdenkeskeistä kehitysapua saivat Somalia (60,6 miljoonaa dollaria), Palestiina (40,6 miljoonaa dollaria) ja Afganistan (36,5 miljoonaa dollaria). (OECD 22.3.2019; TİKA 2018, 11, 19.) Yhteensä virallisesta kehitysavusta suuntautuu 7,32 miljardia dollaria Lähi-itään, joka kattaa 92 prosenttia kaikesta annetusta avusta (TİKA 2018, 29). Raportissa todetaan Turkin olevan ”johtava humanitaarisen avun antaja maailmassa” ja että Turkki toimii ”maailman omatuntona” (TİKA 2018, 13). TİKA:n

raportti pyrkii luomaan korostetun positiivisen kuvan Turkista kansainvälisenä avunantajana eli kasvattaa valtion vetovoimaisuutta. Toisaalta myös puolueettoman tarkastelun valossa Turkista on tullut Syyrian sodan myötä yksi maailman merkittävistä humanitäärisen avun antajista. Koska sota vaikuttaa myös Turkin tilanteeseen, humanitääriseen apu on panostus myös sen omaan turvallisuuteen.

Matkailu lisää maan vetovoimaisuutta ulkomaalaisten vierailijoiden silmissä, rakentaa maabrändiä ja voi lisätä matkailijoiden empaattista suhtautumista maata kohtaan. Siksi se voidaan nähdä kulttuurisen pehmeän vallan resurssina. Turkki oli kävijöissä mitattuna maailman kahdeksanneksi suosituin matkailukohde vuonna 2017 (UNWTO 2018, 8). Turkin kulttuuri- ja matkailuministeriön mukaan Turkissa vieraili 39,5 miljoonaa ulkomaalaista, mikä tarkoittaa 14,49% kasvua edelliseen vuoteen. Eniten matkailijoita saapui Bulgariasta, Saksasta, Georgiasta, Iranista ja Venäjältä. (MCT 2019.) Turkin virallinen tavoite on houkutella 50 miljoonaa vuosittaista matkailijaa ja kerätä matkailusta 50 miljardia dollarin tuotot vuoteen 2023 mennessä (Presidential Investment Office 29.4.2019). Vuonna 2017 Turkin kansainvälinen matkailutulo oli 26,3 miljardia dollaria vuonna 2017 (MCT 2019b). Suositun matkailukohteen lisäksi Turkki on merkittävä kauttakulkumaa. Turkin valtion 49,12 prosenttisesti omistama Turkish Airlines lukeutuu maailman suurimpiin. Vuonna 2017 yhtiö lennätti kotimaassa ja kansainvälisesti 68,6 miljoonaa ihmistä. Yhtiö lentää 308 kaupunkiin 124 maassa, mikä tekee siitä maakohteissa mitattuna maailman suurimman lentoyhtiön. Yhtiö on ilmaissut, että se haluaa toimia "Turkin brändin suurlähettiläänä kaikkialla maailmassa". (Turkish Airlines 2017, 1; Turkish Airlines 29.4.2019.)

Turkki on pyrkinyt kasvattamaan pehmeän vallan resurssejaan myös uskonnollisen diplomatian kautta. Middle East Institutin alaisuudessa toimivan Center for Turkish Studies -tutkimuslaitoksen johtaja Gönül Tol arvioi, että Turkin on pyrkinyt lisäämään uskonnollista johtajuuttaan islamilaisessa maailmassa erityisesti AKP:n valtakaudella. Erdoğan on vihkinnyt uusia moskeijoita käyttöön muun muassa Albaniassa, Yhdysvalloissa ja Saksassa. Lisäksi Turkki on suunnitellut uusien moskeijoiden rakentamista Kuubaan, Romaniaan ja Venezuelaan. Hankkeita hallinnoidaan Diyanet -säätön kautta, joka uskonnollisista asioista vastaavan presidentiaalisen direktoraatin (Diyanet İşleri Başkanlığı) alaisuudessa, jonka tehtäväksi on AKP:n aikakaudella muodostunut edistää puolueen ideologisia ja poliittisia tavoitteita ulkomailla. Säätö tarjoaa lukuisia uskonnollisia palveluita muslimeille Latinalaisessa Amerikassa, Euroopassa, Afrikassa ja Aasiassa. Esimerkki turkkilaistyylistä uskonnollista ja tieteellistä opetusta tarjoavat Imam Hatip -koulut ovat hyvin suosittuja muun muassa Tšadissa, Etiopiassa, Ghanassa, Nigerissä,

Nigeriassa ja Somaliassa. Turkin uskonnollinen diplomatia on näkynyt voimakkaimmin Somaliassa, missä uskonnolliset turkkilaiset järjestöt ovat tehneet runsaasti humanitaarista työtä ja niihin luotetaan enemmän kuin vastaaviin länsimaisiin organisaatioihin. (Foreign Affairs 10.1.2019.)

Turkki on pitkään kilpaillut islamilaisen maailman johtajuudesta Saudi-Arabian kanssa. Saudi-Arabia edustaa Islamin sisällä wahhabilaista Hanbali-koulukuntaa, kun taas turkkilaiset koulut edustavat vähemmän ehdotonta Hanafi-koulukuntaa. (Foreign Policy 17.11.2018; Foreign Affairs 10.1.2019.) Saudi-Arabian asemaa parantaa se, että sen alueella sijaitsevat Islamin uskon pyhät kaupungit Mekka ja Medina. Lisäksi se käyttää lähes hegemonista valtaa Islamilaisessa yhteistyöjärjestössä, mikä kertoo sen vahvasta jalansijasta islamilaisessa maailmassa. Saudi-Arabialla onkin pitkä perinne uskonnollisessa diplomatiassa: se on rakentanut yli 100 miljardilla dollarilla moskeijoita ympäri islamilaista maailmaa. Kuten myös Turkilla, Saudi-Arabialla on merkittävä rooli uskonnollisen opetuksen tarjoajana ja islamilaisen lain asiantuntijana Kansainvälisen Islamilaisen Lainopin Akatemian ("International Islamic Fiqh Academy") kautta. (Akbarzadeh & Ahmed 2018, 302.) Samanaikaisesti Turkin nationalistinen ja ottomanistinen retoriikka on hankaloittanut eritoten Lähi-idässä Turkin hyväksymistä uskonnolliseksi johtajaksi. Moni entinen Osmanien valtakunnan alainen arabivaltio mieltääkin Turkin edelleen imperialistiseksi vallaksi. (Foreign Affairs 10.1.2019.)

Turkin Saudi-Arabiaan verrattuna avoimempi ja vähemmän ehdoton tulkinta Islamista voi edistää sen roolia uskonnollisena johtajana, sillä se kykenee toimimaan useampien uskonnollisten koulukuntien yhdyssiteenä. Lisäksi Turkkiin suhtaudutaan Lähi-idässä Saudi-Arabiaa suopeammin. Kuitenkin on todennäköistä, että yksikään valtio ei saavuta yksiselitteistä johtaja-asemaa islamilaisessa maailmassa. Haastatellun ulkoministeriön viranhaltijan mukaan Saudi-Arabialla on enemmän vaikutusvaltaa islamilaisessa maailmassa, mutta wahhabismi on "väärä suuntaus". Lisäksi kilpailua uskonnollisesta vallasta lisää haastatellun mukaan se, että kuningassuvut Jordaniassa (Hashimit) ja Marokossa (Alaouitet) katsovat sukujensa periytyvän profeetta Muhammedista. Toisin sanoen, vaikka Turkki ja Saudi-Arabia kisaavat vaikutusvallasta islamilaisessa maailmassa, muut merkittävät muslimivaltiot tuskin hyväksyvät kumpaakaan varsinaiseksi uskonnolliseksi johtajaksi. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että valtakamppailulla ei olisi merkitystä alueellisten roolien ja dynamiikan kannalta.

Bagdonas arvioi, että Lähi-idän valtioiden demokratisoituminen voisi voimistaa Turkin pehmeän vallan, kaupankäynnin ja diplomatian merkitystä. Kuitenkaan hän ei pidä todennäköisenä, että autoritaariset arabivaltiot demokratisoituvat niin kauan, kun merkittävät öljyvarannot ovat autoritaaristen johtajien hallussa. (Bagdonas 2015, 325.) Myös toimittaja Hafez Ghanem arvioi vuonna 2016, että arabikevään päättymisen jälkeen demokratiakehitys on ollut heikkoa ja monessa tapauksessa vapauden ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistyminen jopa negatiivista (2016, 7). Kuitenkin Tunisiaa ollaan pidetty osoituksena positiivisesta kehityksestä arabikevään jälkeisen demokratisoitumisen saralla (Ghanem 2016, 9; Esposito ym. 2015, 238). Esposito, Sonn ja Voll huomauttavat samalla, että monet alueen muslimivaltiot ovat läpikäyneet demokratisoitumisprosessia jo pitkään, eikä arabikevään epäonnistuminen synnyttää laajalti demokraattista Lähi-itää ole osoitus siitä, että islamin ja demokratian yhteensovittamisessa olisi itsessään ristiriitaa. Toisin sanoen kyse ei ole Fukuyaman teesin kaltaisesta "historian lopusta", Lähi-idän muslimimaiden jäämisestä pysyvästi autoritaarisen hallinnon tilaan. (Esposito ym., 238–240.)

Vaikka Turkin alueellinen merkitys tunnustetaan Maghrebin ja Mashrekin maiden keskuudessa, Lähi-idän valtiot eivät kuitenkaan ole hyväksyneet sitä alueen johtajaksi. Lähi-idän valtioita kuvaa hobbesilaisen vihamieliset (Frazier & Stewart-Ingersoll 2010, 740) tai ainakin lockelaisen kilpailulliset suhteet, moninapainen valta-asetelma sekä alueen sisäisten ja sen ulkopuolisten toimijoiden monilukuisuus. Nämä tekijät lisäävät todennäköisyyttä, että valtapyrkimykset kohtaavat vastustusta muodossa tai toisessa. Alueen uskonnolliset, etniset ja alueelliset jännitteet eivät myöskään edistä yhden selkeän toimijan esille nousua. (Bagdonas 2015, 319–320.) Ozkececi-Tanerin mukaan Turkin ulkopoliittikan epäonnistumiset sekä ulkopoliittikan neo-ottomanistinen ja islamisoitunut lähestyminen ovat lisänneet arabimuslimivaltojen tyytymättömyyttä Turkkiä kohtaan. Etenkin Saudi-Arabia vastustaa ajatusta Turkista alueellisena johtajana. Yrityksistä huolimatta Turkin valtiolliset johtajat eivät ole onnistuneet hyödyntämään maan kulttuurillista ja historiallista yhtenäisyyttä ja vetovoimaa ulkopoliittisesti hyväkseen. Turkki kilpailullinen pyrkimys toimia alueen "hegemonisena johtajana" onkin kohdannut haasteita ennen ja jälkeen arabikevään, mutta johtajuuden lunastaminen on muuttunut erityisen hankalaksi Syyrian kriisin myötä. (Ozkececi-Taner 2017 207.) Sama kehitys näyttäisi jatkuvan myös heinäkuun 2016 vallankaappausyrityksen jälkeen.

Kuten alaluvussa 4.6 esitetään, Turkki on jäänyt keskeisten Lähi-idän agendanmuodostukseen vaikuttavien organisaatioiden ulkopuolelle. Myös aikaisempi

tutkimus tukee tätä johtopäätöstä. Turkin Lähi-idän jännitteet on heikentäneet sen mahdollisuuksia hyödyntää täysillä sen institutionaalista valtaa ja toisaalta vaikuttaa ylikansallisen päätöksenteon agendaan. (Dal 2016, 1446.) Toisaalta Turkki on kansainvälisesti merkittävän G20-ryhmän jäsen, mikä lisää kykyä vaikuttaa muiden toimijoiden mielipiteisiin eli hyödyntää pehmeää valtaa. Kuitenkin alueellisessa päätöksenteossa Turkin rooli on jäänyt suhteellisen vähäiseksi. Alueellisen johtajan roolin tavoittelun kannalta on hankalaa, mikäli sillä on olennaisia puutteita sen vaikuttamisen väylissä alueellisessa päätöksenteossa. Tämä tarkoittaa sitä, että Turkin materiaaliset resurssit korostuvat johtajan roolin tavoittelussa.

4.4 Diplomaattinen erityisalue

Öniş ja Kutlay esittävät, että valta-asemaansa kasvattavien keskikokeisten toimijoiden tulee kyetä löytämään sellaisia diplomaattisia lokeroita, joissa niiden poikkeuksellinen asema ja osaaminen korostuu. Heidän mukaansa Turkki onnistui AKP:n kolmen ensimmäisen valtakauden aikana 2002–2011 lisäämään kansainvälistä ja alueellista vaikutusvaltaansa ottamalla erittäin aktiivisen roolin kehitysyhteistyössä, humanitaarisessa diplomatiassa ja alueellisissa rauhanneuvotteluissa. (Öniş ja Kutlay 2017, 169–174.) Turkin ulkoministeriö korostaakin maan roolia kansainvälisenä rauhansovittelijana ja mainitsee alueelliseksi painopisteiksi erityisesti Euraasian ja Afrikan (MFA 2.5.2019; MFA 23.4.2019). Elokuussa 2018 presidentti Erdoğan totesi, että Turkin on tarkoitus vahvistaa sen roolia Afrikassa ja Latinalaisessa Amerikassa. Aktiivinen rooli rauhantyössä onkin osa maan uudistetun yritteliästä ja humanitaarista ulkopolitiikkaa. (Daily Sabah 13.8.2018). Turkki on toinen perustajajäsen YK:n yhteydessä toimivan *The Group of Friends of Mediation* -ryhmässä, jonka tarkoituksena on muun muassa aktivoida alueellisia järjestöjä, lisätä naisten roolia rauhanneuvotteluissa, luoda puitteita rauhanneuvotteluille, tarjota tukea neuvottelijoille sekä rakentaa verkostoja. Järjestössä toimii 50 jäsenvaltiota ja seitsemän alueellista organisaatiota²⁴. (UNDPPA 22.4.2019.)

Turkin pitkäaikainen pyrkimys toimia rauhanrakentajana on kuitenkin kohdannut haasteita. Esimerkiksi Bagdonas katsoo, että Turkin pyrkimykset toimia sovittelijan roolissa ovat usein johtaneet epäonnistuneisiin lopputuloksiin. Esimerkiksi Turkki ei ole onnistunut vakauttamaan Syyrian ja Irakin tilanteita. (Bagdonas 2015, 324.) Turkki pyrkii

²⁴ Afrikan Unioni, Amerikan valtioiden järjestö, Arabiliitto, ASEAN, Euroopan unioni, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö sekä Islamilainen yhteistyöjärjestö.

edelleen toimimaan sovittelijana Irakin hallituksen ja Erbilissä toimivan Kurdistanin paikallishallituksen KRG:n ("Hikûmetî Herêmi Kurdistan") välillä. Tavoite on monella tapaa haasteellinen: Lokakuussa 2016 Irakin pääministeri Haider al-Abadi ilmaisi voimakkaan tyytymättömyytensä Turkin suunnitelmiin pitkittää sen läsnäoloa Irakissa. Bagdad on epäluuloinen Turkin aikomuksia kohtaan ja pelkää tämän mahdollisia neo-ottomanistisia pyrkimyksiä liittää Irakissa sijaitsevat Kirkuk ja Mosul itseensä. Samoin Turkin ja KRG:n välit ovat huonontuneet 25. syyskuuta 2017 pidetyn Kurdistanin itsenäisyyssäänestyksen myötä. Vaikka osapuolet eivät toivo Turkin osallisuutta rauhanprosessissa, Turkki on vaatinut, että se saisi toimia neuvottelijana. Gönül Tolin arvion mukaan Turkki katsoo, että onnistuneet neuvottelut Erbilin ja Bagdadin välillä parantaisivat sen suhteita molempiin. (Middle East Institute 12.10.2016; National Interest 18.1.2018.) Irakin tapaus on osoitus siitä, että vaikka Turkki haluaa toimia alueellisena vakauttajana, muut toimijat eivät välttämättä hyväksy sen roolia.

Myös Ozkececi-Taner on kiinnittänyt huomiota Turkin pyrkimykseen toimia rauhanneuvottelijana alueella. Neuvottelujen kannalta on ollut olennaista, että Turkki on nähty riittävän neutraalina osapuolena. Kuitenkin Turkin ristiriitaiset suhteet Lähi-idän maiden kanssa ovat heikentäneet sen kykyä toimia rauhansovittelijana alueella. Turkin "zero problems with neighbours" -politiikka sekä proaktiivinen ja ennakoiva rauhantyö ovat joko saaneet kolauksia tai pahimmillaan pirstaloituneet tyystin. Lisäksi maan johdon on ollut enenevässä määrin haasteellista pysyä neutraalina osapuolena Lähi-idän eri kriiseissä. (Ozkececi-Taner 2017, 204–207.) Öniş ja Kutlay argumentoivat, että arabikevään synnyttämät alueelliset mullistukset tarjosivat Turkille mahdollisuuden levittää Turkin mallia ja lisätä vaikutusvaltaansa Lähi-idässä. Turkki ei ole kuitenkaan onnistunut tässä, sillä sen tekojen ja puheiden ristiriitaisuudet ovat johtaneet uskottavuuden ja vaikutusvallan heikkenemiseen. Toiminnan ristiriitaisuus näkyy erityisen selvästi siinä, että Turkki on pyrkinyt edistämään demokratian toteutumista alueella samalla, kun sen sisäinen demokratian tila on huonontunut. (Öniş ja Kutlay 2017, 175–176.) Heinäkuun 2016 vallankaappausyrityksen myötä sama kehitys on jatkunut.

Syyrian sota ja siitä seuranneet pakolaisvirrat ovat luoneet uuden diplomaattisen erityisosa-alueen Turkille. Se on ottanut aktiivisen roolin ISILin vastaisessa taistelussa erityisesti Syyriassa osana kansainvälistä ISILin vastaista koalitiota (Global Coalition 27.6.2016). Lisäksi Turkki käynnisti 24. elokuuta 2016 operaatio Eufraatin kilven ("Euphrates Shield"), jonka virallinen tavoite oli ISILin ja sotilaallisten kurdiryhmittymien PKK:n ja YPG:n syrjäyttäminen asemistaan Turkin eteläisen rajan läheisyydessä. Operaation

päätettyä 29. marraskuuta 2017 Turkin silloinen pääministeri Binali Yıldırım kutsui lopputulosta ”menestykseksi”. Turkki onnistuikin työntämään ISIL-joukot etäälle sen rajoilta ja ottamaan hallintaansa laajoja maa-alueita Pohjois-Syyriassa. Samalla sen toimet ovat heikentäneet tavallisten Pohjois-Syyrian kurdien asemaa, joista moni on joutunut pakenemaan alueelta. Eufratin kilven jälkeen Turkki käynnisti Oliivipuun oksa -operaation, jonka pääpaino kääntyi enenevässä määrin YPG:ta vastaan, jonka Turkki luokittelee terroristijärjestöksi. Turkki otti hallintaansa kurdien asuttaman ja YPG:n hallitseman Afrinin kaupungin Pohjois-Syyriassa ja Erdoğanin sanojen mukaan ”neutralisoi” 3,603 terroristia operaation aikana. Turkki myös laajensi sen hallussa pitämää suoja-alueita Syyriassa. (Foreign Policy 5.11.2018; Al Jazeera 30.3.2017; Al Jazeera 18.3.2018; Reuters 24.9.2018.)

Operaatio Oliivipuun oksa on osoitus Turkin ristiriitaisista tavoitteista ja roolista Syyriassa. Turkki on useaan otteeseen korostanut, että ISIL on suora uhka sen turvallisuudelle (MFA 23.5.2019). Kuitenkin operaation pääasiallinen kohde on ollut YPG, jonka sotilassiipi Syyrian demokraattiset joukot (SDF) on toiminut Yhdysvaltojen tärkeimpänä kumppanina ISILin vastaisessa taistelussa. Yhdysvaltojen ja kurdisotilaiden yhteistyö on myös hiertänyt Turkin ja Yhdysvaltojen välejä. (Al Jazeera 18.2.2019; Reuters 24.9.2018.) Toinen ristiriita ilmenee siinä, että vaikka Turkki ilmaisee toimivansa aluetta rauhoittavasti, se on myös osaltaan vaikuttanut levottomuuksien muodostumiseen.

From the outset of the conflict, Turkey has supported and actively contributed to all international endeavors aiming for a peaceful solution in Syria and made every effort in accelerating the political process in order to de-escalate violence and to prevent the spillover effects of the conflict in the region. (MFA 23.5.2019)

Turkin toimet ovat osaltaan luoneet epävakautta Syyriassa ja tukeneet ISILin toimintaa. Syyriassa Turkki on tukenut rahallisesti al-Assadin hallintoa vastustavaa oppositiota (Özkececi-Taner 2017, 207), joka on puolestaan heikentänyt kurdien perustuslaillista asemaa ja vastustanut väestönryhmän autonomista asemaa (Brookings 26.1.2018). Lisäksi Turkin on epäilty ostaneen ISILin hallussa olevaa raakaöljyä ja näin rahoittaneen sen toimintaa (Guardian 19.11.2014). Wikileaks julkaisi 5. joulukuuta 2016 Turkin silloisen energiasta ja luonnonvaroista vastaavan ministeri Berat Albayrakin sähköposteja vuosilta 2010–2016, jotka antavat syytä epäillä, että Turkki olisi vähintään epäsuorasti osallistunut ISILin öljykauppaan (Foreign Policy 7.12.2016).

ISILin vastainen taistelu ja Syyrian vakauttaminen on antanut Turkille selkeän diplomaattisen erityisalueen. Kansainvälisen ISILin vastaisen koalition työ on myös tuottanut tulosta. Syyskuussa 2018 ISIL hallinnoi enää kahta prosenttia niistä maa-alueista, jotka sillä oli hallussa vuonna 2014 (France Diplomatie 23.5.2019). Maaliskuussa 2019 Yhdysvaltojen tukemat kurdijoukot ilmoittivat, että ISIL on kukistettu Syyriassa (Al Jazeera 23.3.2019; Guardian 23.3.2019). ISILin uhan vähetessä on oletettavaa, että Turkin huomio siirtyy entistä vahvemmin sen toiseen ensisijaiseen turvallisuushkaan eli kurdiseparatismiin taltuttamiseen. Eufratin kilpi ja Oliivipuun oksa ovat osoituksia siitä, että Turkin toimet alueen vakauttamiseksi ovat ennen kaikkea pyrkimyksiä lievennyttää omia turvallisuushkia. Sillä ei ole vakauttajan roolin kannalta merkitystä, toimiiko Turkki altruistisesti vai itsekkäästi. Kuitenkin sen voimakas puolueellisuus etenkin kurdien asemaan liittyvissä kysymyksissä tekee siitä heikon diplomaattisen sovittelijan Syyriassa. Vahva sotilaallinen läsnäolo Syyriassa voidaan nähdä samanaikaisesti aluetta vakauttavana ja toisaalta epävakauttavana tekijänä alueella.

Huolimatta alueellisista jännitteistä – ja osin niistä johtuen – Turkki on onnistunut vahvistamaan suhteitaan Qatarin, joka on Turkin ohella yksi voimakkaimmista Muslimiveljeskunnan tukijoista. Rahoitusvajeesta kärsivä Turkki on hyötynyt Qatarin myöntämästä taloudellisesta tuesta. (National Interest 25.6.2017.) Turkki puolestaan tarjonnut Qatarille ruoka- ja sotilasapua diplomaattisessa kriisissä, jossa Saudi-Arabian johtama koalitio²⁵ on asettanut Qatarin saartoon. Vielä vuonna 2017 Turkin tulli- ja kauppaministerinä toimineen Bülent Tüfenkcin mukaan Turkin vientituotteiden kaupan arvo Qatarin kanssa kolminkertaistui 32,5 miljoonaan dollariin kauppasaarron alettua kesällä 2017. Turkki on tuominut Qatarille kohdistetut vaatimukset, joihin lukeutuvat Qatarissa sijaitsevan turkkilaisen sotilastukikohdan sulkeminen, Dohassa toimivan Al Jazeeraan lakkauttaminen ja suhteiden katkaiseminen useisiin uskonnollisiin, ideologisiin ja terroristijärjestöihin²⁶. Huolimatta puolueellisesta asemastaan, Turkki on pyrkinyt toimimaan rauhanvälittäjän roolissa kriisin aikana. (Al Jazeera 15.6.2017; Guardian

²⁵ Saudi-Arabian johtamaan Qatarin vastaiseen koalitioon kuuluvat Egypti, Bahrain ja Yhdistyneet Arabiemiirikunnat, jotka syyttävät Qataria terrorismin tukemisesta.

²⁶ Qatarille asetettu ultimaatum koostuu kolmestatoista kohdasta. Qatarin tulee esimerkiksi vähentää yhteistyötä Iranin kanssa, katkaista suhteensa lukuisiin organisaatioihin (Muslimiveljeskunta mukaan lukien), lopettaa terroristijärjestöjen tukeminen ja yksittäisten toimijoiden suojeleminen, lopettaa Qatarin vastaiseen koalitioon kuuluvien valtioiden sisäpolitiikkaan sekaantuminen, maksaa kompensatioita, yhdenmukaistaa valtion sisäpolitiikka muiden Persianlahden maiden kanssa ja suostua kuukausittaisiin auditointeihin. Qatar kieltäytyi toteuttamasta vaatimuksia. (Al Jazeera 12.7.2017; Guardian 2.7.2017.)

23.7.2017; Hurriyet Daily 27.6.2017; Reuters 22.6.2017; Reuters 23.6.2017; IISS 2018, 321) Tilanteen vakauttaminen on sotilaallisesti ja taloudellisesti Qatarin kietoutuneelle Turkille strategisesti tärkeä tavoite.

Kuten alaluvussa 4.1.2 esitetään, että Turkki on ottanut aktiivisen roolin Afrikassa. Vaikka lukuisat toimijat ja erityisesti Kiina ovat aktivoituneet Afrikassa, rauhankäyttämisen alueella voi muodostaa Turkille diplomatian erityisosa-alueen. Turkki on ilmaissut tahtonsa edistää maanosan humanitaarista tilannetta ja myös osallistua tarvittaessa rauhanturvaoperaatioiden ja alueen erimielisyyksien ratkomiseen. (MFA 16.10.2018.) Toimiessaan Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston vaihtuvana jäsenenä kaudella 2009–2010, Turkki pyrki voimistamaan kannatuspohjaansa rakentamalla yhteyksiä muun muassa Afrikan suuntaan. Tämän johdosta Turkki avasi kautensa aikana 15 uutta suurlähetystä Afrikassa ja isännöi korkean tason tapaamisia Afrikan ja Karibian valtioiden kanssa. Ozkececi-Tanerin mukaan Turkki lupautui toimimaan turvallisuusneuvostossa ”heikosti edustettujen maiden” äänenä. (Ozkececi-Taner 2017, 205.) Myös Kardaşin (2013, 653) mukaan Turkki on ottanut vahvan roolin globaalina huono-osaisen puolustajana ja afrikkalaisten humanitaarisen kärsimyksen esilletuojana. Turkin Afrikan politiikassa onkin nähtävissä pyrkimys toimia imperialismiin vastaisessa roolissa (”anti-imperialist agent”). Tämä on kuitenkin ristiriitainen rooli, sillä Osmanien valtakunnalla oli imperialistinen historia Mashrekin ja Maghrebien alueilla. Toisaalta on mahdollista, että Turkin imperialistista perintöä ei muistella Afrikan maissa yhtä vahvasti kuin Lähi-idässä.

Turkin diplomaattinen erityisosa-alue on perinteisesti rakentunut kehitysavulle, rauhansovittelulle ja alueellisena roolimallina toimimiselle. On kuitenkin nähtävissä, että Turkki on menettänyt suurissa määrin vaikutusvaltaansa tällä osa-alueella. Turkin ihmisoikeustilanteesta ja taloudellisesta haasteista johtuen ei ole enää luontevaa puhua Turkin mallista, eikä Turkkiä voi enää nähdä alueellisena roolimallina. Turkki pitää kuitenkin edelleen kiinni maineestaan Lähi-idän rauhankäyttäjänä. Rauhanneuvottelun osalta Turkin saavutukset ovat jääneet vaatimattomaksi, samalla kun sen tosialliset toimet näyttäisivät keskittyneen Syyrian de-eskalaatioon, pakolaisvirtojen hillitsemiseen ja pienissä määrin Qatarin diplomaattisen kriisin sovitteluun. Turkin diplomaattista rauhankäyttäjän roolia heikentää myös sen valikoiva suhtautuminen rauhansovitteluun esimerkiksi kurdien asemasta puhuttaessa. Näin ollen Turkilla voidaan nähdä olevan vakauttava rooli Lähi-idässä, mutta sen painopiste on siirtynyt rauhandiplomatiasta ja roolimallina toimimisesta kohti koersiivista politiikkaa.

4.5 Kyky luoda koalitioita

Luvussa tarkastellaan Turkin kykyä luoda koalitioita olennaisten toimijoiden kesken, mikä on olennaista Turkin roolien kannalta, sillä ei-hegemonisessa asemassa oleva toimija voi parantaa asemaansa ja lisätä vaikutusvaltaansa muiden tuella. Lisääntynyt vaikutusvalta ei suoraan määrittele rooleja, mutta avartaa mahdollisten roolien kirjoa. Tehokas koalitionmuodostus liittyy etenkin johtajan ja vakauttajan rooleihin. Kykyyn luoda koalitioita voidaan nähdä liittyvän ainakin valtion vetovoimaisuus muiden toimijoiden silmissä, yhteiset jaetut tavoitteet, historiallisesti vakiintuneet suhteet kuten turvallisuusyhteisöt tai kilpailullisuus ja voimassa olevat liittolaissuhteet.

Bagdonas on onnistuneesti arvioinut Turkin kyvykkyyttä luoda koalitioita Lähi-idässä. Turkin mahdollisuuksia koalitionmuodostukselle hankaloittaa alueen voimakkaat jännitteet. Iranin kanssa liittoutuminen olisi Turkille taloudellisesti ja energiapoliittisesti perusteltua sen maakaasuvarannoista johtuen. Lisäksi Turkki ja Iran voisivat yhdessä vaikuttaa Syyrian sodan suuntiin ja vakauttamaan haurasta Irakia. Bagdonas arvioi, että tämä kuitenkin aiheuttaisi vastareaktion Saudi-Arabian ja Israelin osalta. Toisaalta Turkin ja Saudi-Arabian liitto on epätodennäköinen yhteensovittamattomasta valtakilpailusta johtuen. Turkin olisi myös mahdollista muodostaa koalitio Israelin kanssa, mikä olisi myös Yhdysvaltojen tervetulleeksi toivottama ratkaisu. Tämä liike kuitenkin heikentäisi Turkin asemaa arabimaiden keskuudessa ja jäytäisi suhteita Iraniin. Näin ollen kaikki yritykset luoda koalitioita alueen suurten ja keskisuurten toimijoiden kanssa heikentävät Turkin vaikutusvaltaa toisaalla. (Bagdonas 2015, 324–325.) Kuten edellä esitetään, Turkki kärsii edelleen samoista ongelmista, mutta on lähentynyt Iranin ja Venäjän kanssa.

Saudi-Arabian ja Iranin poliittinen ja uskonnollinen vastakkainasettelu sunni- ja shiamuslimien välillä on luonut Lähi-idässä voimakkaasti jännittyneen tilanteen, jota Santini kutsuu ”uudeksi alueelliseksi kylmäksi sodaksi” (Santini 2017, 102–103, 108). Turkin näkökulmasta tilanne on haasteellinen koalitionmuodostukselle ja johtajaroolille, sillä se ei kuulu yksiselitteisesti osaksi kumpaakaan liittymää. Turkin valtauskonto on sunnilainen Islam, mutta toisaalta Iranin tavoin se ei ole arabivaltio, mikä lisää etäisyyttä Persianlahden arabivaltoihin kuten Saudi-Arabiaan. Lisäksi Turkin ja Saudi-Arabian välejä hiertää

Erdoğanin ja Turkin läheiset suhteet uskonnollispoliittiseen Muslimiveljeskuntaan²⁷ (Middle East Institute 29.11.2018). Saudi-Arabia antoi vuosikausia hyväksyntänsä sunni-islamilaisten veljeskunnan toiminnalle, mutta arabikevään jälkeen veljeskunnan valtaannousu Tunisiassa ja Egyptissä johti täydelliseen linjanmuutokseen, jonka jälkeen Saudi-Arabia on virallisesti luokitellut veljeskunnan terroristijärjestöksi (Brookings 19.10.2018). Sauditoimittaja Jamal Khashoggin murha 2. lokakuuta 2018 Saudi-Arabian Istanbulin suurlähetystössä on nähty jatkumona Turkin ja Saudi-Arabian uskonnollisessa valtakilpailussa. Khashogilla oli todistettavasti läheiset suhteet Muslimiveljeskuntaan. (Foreign Policy 17.10.2018; Brookings 19.10.2018.)

Toisaalta tutkielmaa varten toteutetuissa teemahaastatteluisissa esitettiin, että Turkin ja Iranin välit ovat parantuneet viime aikoina. Tämä näkyy muun muassa siinä, että Turkki on antanut Iranille tukea Yhdysvaltojen talouspakotteita vastaan. Esimerkiksi turkkilaisiranilaisen liikemies Reza Zarrabin ja Turkin valtio-omistaisen Halkbankin pankkiirin Mehmet Hakan Atillan ovat auttaneet Irania kiertämään Yhdysvaltojen talouspakotteita (Reuters 3.1.2018; New York Times 16.3.2018). Zarrabin ja Atillan näkyvien oikeudenkäyntien voidaan nähdä olevan yksi tekijä Turkin ja Yhdysvaltojen kiristyneiden välien taustalla. Turkki on myös ilmaissut tavoitteekseen kolminkertaistaa kaupankäynnin volyymin Iranin kanssa 30 miljardiin dollariin. Vuonna 2012 kaupan arvo oli 21,9 miljardia dollaria, kunnes se putosi Yhdysvaltojen ja EU:n asettamien sanktioiden myötä noin nykyiseen tasoon eli 10,75 miljardiin vuonna 2015. (Reuters 16.6.2016; taulukko 3). Mahdollinen syy suhteiden lähentymiselle on se, että molemmat maat näkevät alueillansa sijaitsevien kurdialueiden itsenäistymispyrkimykset uhkana. Lisäksi Turkissa vallitseva maltillinen sunni-islamilaisten Hanafi-suuntaus tekee siitä mahdollisen yhteistyökumppanin myös Iranille. Iran on käytännössä katsoen ainoa toimintakykyinen shiiavaltio alueella, mikä jättää sen yksin sunnivaltioiden keskelle.

Syyrian sodan osapuolten risteävät päämäärät hankaloittavat Turkin koalitionmuodostusta Lähi-idässä: Turkki ja Saudi-Arabia vastustivat molemmat al-Assadin hallintoa Syyriassa, kun taas Iran on osoittanut tukensa al-Assadille. Vaikka Turkki, Iran ja Venäjä eli ns. Astanan kokoonpano ovat kyenneet työskentelemään yhdessä Syyrian tilanteen rauhoittamiseksi (Al Jazeera 19.11.2018), Turkin johtama operaatio Oliivipuun oksa Syyrian Afrinissa on johtanut ainakin väliaikaiseen Moskovan, Teheranin ja Ankaran suhteiden etäännyttämiseen (Al Monitor 16.2.2018; Foreign Policy 13.7.2018).

²⁷ Muslimiveljeskunnan merkitys Turkin johdolle näkyy muun muassa siinä, että Turkki on turvallisistanut veljeskunnan vastaiset toimet. Turkin mukaan Yhdysvaltojen aikomus luokitella veljeskunta terroristijärjestöksi on "uhka demokratialle Lähi-idässä" (Reuters 30.4.2019).

Kuitenkin pidemmällä aikavälillä on helpompaa nähdä, että Turkki lähenee ennemmin Irania kuin Saudi-Arabiaa, joka näyttäytyy selkeänä haastajana alueellista johtaja-asemaa tavoittelevalle Turkille. Koalitionmuodostuksen vaikeus osaltaan selittää Turkin pyrkimystä toimia useisiin suuntiin samanaikaisesti. Liittoutumattomuus Lähi-idässä voi olla Turkin pyrkimyksien kannalta toimivin strategia. Mikäli Turkki vielä joutuisi eroamaan Natosta, sen rooli voitaisiin nähdä noudattelevan jälleen sitoutumattoman ja diplomaattisesti aktiivisen ("active independent") toimijan roolia, jollaiseksi K. J. Holsti määritteli Turkin toimijuuden 1960-luvun lopussa. On kuitenkin huomioitava, että Turkki on merkittävästi voimakkaampi toimija tänä päivänä kuin Holstin arvion aikoihin.

Kyky vaikuttaa alueelliseen päätöksentekoon on pehmeän vallankäytön ilmentymä. Koska kuitenkin vaikuttavuus alueellisissa ylikansallisissa järjestöissä perustuu koaliitioiden muodostamiseen, käsitellään Turkin asema olennaisissa päätöksentekoeleimissä lyhyesti tässä. Turkin roolia alueellisena suurvaltana ja johtajana on vaikeuttanut se, että vaikka Turkki on perinteisesti nauttinut suosiota monien Lähi-idän maiden keskuudessa, se on jäänyt monien alueellisen agendan ajamisen kannalta keskeisten instituutioiden ulkopuolelle. Tällaisia instituutioita ovat Arabivaltioiden liitto, Persianlahden arabimaiden yhteistyöliitto (Gulf Cooperation Council), Arabimaiden taloudellisen yhtenäisyyden yhteisö (Arab Economic Unity Council) ja öljynvievämaiden järjestö OPEC (Organization of the Petroleum Exporting Countries). (Bagdonas 2015, 324.) Tästä johtuen Emel Parlar Dal arvioi, Turkin vaikutusvalta Lähi-idän alueellisessa agendan asettamisessa on ollut heikkoa (Dal 2016, 1446). Turkin asema näissä järjestöissä ei ole muuttunut heinäkuun 2016 vallankaappausyrityksen jälkeen. Nähtiin Turkki sitten alueellisena roolimallina, johtajana tai siltana, osallistuminen alueelliseen päätöksentekoon on olennainen tekijä roolin menestyksekkäästä hoitamisesta.

Turkki on kuitenkin perustajajäsen Islamilaisessa yhteistyöjärjestössä OICissa ("Organization for Islamic Cooperation"). Islamilainen yhteistyöjärjestö on Yhdistyneiden kansakuntien jälkeen jäsenpohjaltaan maailman toiseksi suurin kansainvälinen organisaatio. Kuitenkin Saudi-Arabia on vuosikymmenien saatossa onnistunut luomaan hegemonisen aseman järjestössä. Lisäksi uskontokunta-kohtaiset erimielisyydet sekä Iranin ja Saudi-Arabian voimistuneet kiistat ovat asettaneet organisaation toiminnalle haasteita. Turkki on puolestaan korostanut yhteistyötä sellaisissa kysymyksissä, jotka eivät ole kiistanalaisia jäsenmaiden keskuudessa. Turkkilainen Ekmeleddin Mehmet İhsanoğlu toimi organisaation pääsihteerinä vuosina 2004–2014, jolloin organisaatio nosti esille monia organisaation sisäisiä rajoitteita, kuten muslimimaihin kohdistuvaa

islamofobiaa. Saudi-Arabian wahhabistinen agenda on kuitenkin varjostanut Turkin pyrkimyksiä. (Akbarzedah & Ahmed 2018, 297–301.) Vuodesta 2014 asti organisaation pääsihteerit ovat olleet saudeja.

Turkki voi edistää asemaansa alueellisessa agendan muodostamisessa, mikäli se onnistuu hyödyntämään Iranin ja Saudi-Arabian vastakkainasettelua ja luoda sovittelevan kolmannen ryhmittymän. Yleisimpien arvioiden mukaan pidetään epätodennäköisenä, että Turkki kykenisi hyödyntämään historiallista asemaansa alueen suurvaltakuntana ja toimia arabivaltaisten Mashrekin ja Maghrebien maiden johtajana. Kokonaiskuvaa tarkastellessa vaikuttaa siltä, että Turkki pyrkii tasapainottelemaan alueella suhteellisen itsenäisenä toimijana luoden koalitioita yksittäisten asiakysymysten pohjalta. Turkin asema on haastava, sillä liittoutuminen Iranin tai Saudi-Arabian kanssa aiheuttaisi tyytymättömyyttä toisessa leirissä, mikä puolestaan vakauttamisen sijasta voisi lisätä epävakautta alueella. Samalla Turkin 2000-luvun tärkein koalitiopyrkimys eli EU:n jäsenyyssprosessi on pysähtynyt. Turkin ja EU:n välit ovat pahasti tulehtuneet, eikä suhteiden lähentymistä ole nähtävissä niin kauan, kun presidentti Erdoğanin johtama Turkki jatkaa ihmisoikeuksia polkevaa sisäpolitiikkaa ja miehittää pohjoista Kyprosta. Haasteet perinteisten yhteistyökumppanien kanssa voivat osaltaan vaikuttaa siihen, miksi Turkki on pyrkinyt kasvattamaan vaikutusvaltaansa globaalisti muun muassa voimistamalla kaupallisia suhteitaan Afrikassa.

Turkin kannalta merkittävin sotilaallinen liittolaissuhde on sen jäsenyys Natossa, jonka jäsenmaa se on ollut vuodesta 1952. Turkin ja Naton välejä heikentänyt Turkin negatiivinen ihmisoikeuskehitys²⁸ sekä Turkin ja Yhdysvaltojen väliset diplomaattiset kiistat, kuten vakoilusta syytetyn pastori Andrew Brunsonin pitkittynyt vankeus. Washington kyseenalaisti elokuussa 2018, voiko Yhdysvaltojen kansalaista vankina pitävä Turkki olla "aito Nato-kumppani" ja presidentti Trump totesi, että Turkki on tekemässä "todellisen virheen". (Financial Times 21.8.2018.) Vangitsemisen seurauksena Yhdysvallat asetti Turkille joukon tullimaksuja sekä henkilökohtaisia sanktioita kahdelle ministerille Magnitski-lain nojalla, jonka seurauksena presidentti Erdoğan syytti presidentti Trumpia taloudellisen sodan lietsomisesta (Financial Times 29.8.2018; Reuters 1.10.2018). Sanktiot johtivat myös Turkin tekemiin turvallistamisyrityksiin. Esimerkiksi valtiovarainministeri Berat Albayrak totesi sanktioiden lisäävän epävakautta alueella ja ruokkivan terrorismia ja pakolaiskriisiä. (Financial Times 27.8.2018.) Maiden väliset jännitteet helpottuivat, kun

²⁸ Naton julkilausumia poliittisia arvoja ovat yksilönvapaudet, demokratia, ihmisoikeudet ja oikeusvaltioperiaate (Nato 18.4.2018).

Turkki vapautti Brunsonin kahden vuoden vankeuden jälkeen lokakuussa 2018 (New York Times 12.10.2018). Brunsonin tapaus kertoo maiden jännittyneistä väleistä, minkä lisäksi se osoittaa, että Yhdysvallat on tarvittaessa valmis toimiin Nato-kumppaniaan vastaan.

Myös Turkin ja Venäjän lähentynyt yhteistyö on heikentänyt Turkin suhdetta Nato-maihin. Tehostaakseen ilmatorjuntakykyään Turkki solmi Venäjän kanssa hankintasopimuksen S-400-ohjusjärjestelmästä marraskuussa 2017, mikä on heikentänyt Turkin asemaa uskottavana Nato-maana. Laitteiston yhteensopivuudesta Turkin käyttämien länsimaisten ilmatorjuntajärjestelmien kanssa ei tosin ole varmuutta. (IISS 2018, 156–157; 178; Politico 29.6.2017; BBC 4.4.2019) Ohjuskaupat hiertävät myös Turkin ja Yhdysvaltojen valmiiksi haasteellisia suhteita. Varapresidentti Mike Pence varoitti Turkkia todeten Naton 70. vuosijuhlissa Washingtonissa 3.4.2019, että ohjuskaupat Venäjän kanssa jäytävät allianssin suhteita. (BBC 4.4.2019.) Nato-yhteistyön yhtäältä heikentää Turkin mahdollisuuksia muodostaa koalitioita Nato-maiden suuntaan, mutta toisaalta voi parantaa suhteita Iraniin ja Venäjään.

Bagdonas esittää, että Yhdysvaltojen keskeinen strateginen tavoite Lähi-idässä on ollut estää yhden alueellisen hegemonin valtaannousun. Tämä on hänen mukaansa nähtävissä Carterin doktriinissa ja molemmissa Persianlahden sodissa. Hän myös arvioi, että on epätodennäköistä, että Yhdysvallat hylkäisi Lähi-itää siitä huolimatta, että sen huomio on alkanut siirtyä enenevässä määrin Lähi-idästä Kiinaan. (Bagdonas 2015, 320–321.) Bagdonas katsookin, että Yhdysvallat määrittelee suurelta osin Lähi-idän valtajärjestyksen. Näin ollen sen suurvaltavarjostus ainakin toistaiseksi estää Turkista nousemisen alueelliseksi suurvallaksi. (Bagdonas 2015, 324.) Donald Trumpin valinta presidentiksi on kuitenkin muuttanut Yhdysvaltojen ulkopolitiikkaa, eikä suurvaltavarjostuksen vaikutusten arvioiminen ole yksinkertaista. Iranin ydinasesopimuksesta erkaantuminen (BBC 9.5.2018), Jerusalemin tunnustaminen Israelin pääkaupungiksi (BBC 6.12.2017) ja Syyriasta vetäytyminen ovat omiaan luomaan epävakautta alueella. Samalla Yhdysvallat on Trumpin johdolla pyrkinyt luomaan Iranin vastaista liittoumaa Lähi-idässä (Al Jazeera 28.2.2019) ja uhkaillut Irania sotatoimilla yhdessä Saudi-Arabian kanssa (Reuters 19.5.2019). Turkki ei halua lisää epävakautta alueelle. Mikäli Yhdysvaltojen ja Iranin välinen tilanne eskaloituu, sillä voi olla vaikutuksia jo entuudestaan heikentyneisiin Turkin ja Yhdysvaltojen väleihin.

Ulkosuhteet Venäjään ja sen toimet vaikuttavat siihen, millaisen roolin Turkki voi ottaa Lähi-idässä. Venäjällä on erityisen aktiivinen rooli etenkin Syyrian sodassa, joka on tarjonnut sille jalansijan Lähi-idässä. Venäjä on myös Turkkia taloudellisesti ja

sotilaallisesti voimakkaampi toimija, eikä Turkilla ole kykyä voimakeinoin haastaa Venäjää sotilaallisesti. Näin ollen Venäjä voi tapauskohtaisesti toimia vastavoimana Turkille, mikäli tämä pyrkisi toimimaan alueella Venäjän edun vastaisesti. Esimerkiksi Kardaş arvioi, että Turkin aktiivisuus sitä ympäröivillä alueilla on lisääntynyt juuri Neuvostoliiton ja yhtenäisen itäryhmän romahtamisen myötä (Kardaş 2013, 639). Ulkoministeri Çavuşoğlu kommentoi elokuussa 2018, että Venäjän-suhteet ovat Turkin ulkopolitiikan ytimessä niin alueellisen vaurauden kuin vakauden kannalta, minkä lisäksi hän totesi, että Turkki tuo avoimesti esille kysymykset ja näkökannat, joiden kanssa se on eri mieltä Venäjän kanssa (Daily Sabah 13.8.2018). Turkin ja Venäjän suhteet jäätyivät hetkellisesti marraskuussa 2015, kun Turkki ampui alas venäläisen SU-24-hävittäjän Syyrian rajalla (BBC 24.11.2015). Tapaus johti Erdoğanin esittämään viralliseen anteeksipyyntöön ja sittemmin valtiot ovat tukeneet toisiaan Yhdysvaltojen talouspakotteita vastaan (Reuters 14.8.2018; Wall Street Journal 14.8.2018). Turkin suhteet Venäjään ovat lähentyneet viime vuosina samalla kun sen suhteet useisiin EU-maihin kuten Saksaan ovat heikentyneet (IISS 2018, 65).

Turkin ja Venäjän välit ovat vaihdelleet Syyrian sodan aikana. Venäjä on tukenut Bashir al-Assadin hallitusta, jota Turkki on puolestaan vastustanut voimakkaasti. Al-Assad ja Erdoğan ovat vanhoja ystäviä, joiden välit kylmenivät al-Assadin omiin kansalaisiin kohdistuneiden mittavien väkivaltaisuuksien myötä. Kuitenkin viime vuosina Turkin uhkapuheet ovat siirtyneet al-Assadin hallinnon kritisoinnista PKK:ta lähellä toimivan YPG-kurdijärjestön ja ISILin päihittämiseen, mikä lievittää jännitteitä myös Venäjän ja Turkin välillä. Al Jazeeraan mukaan Venäjä voi onnistua parantamaan Turkin ja Syyrian välisiä suhteita, minkä lisäksi toimituksen vanhemman politiikan asiantuntijan Marwan Bisharan mukaan Turkki ja Venäjä tarvitsevat toisiaan. Vaikka presidenttien näkemykset eivät kohtaa kaikissa asiakysymyksissä, selkeä työnjako Syyriassa olisi heille molemmille hyödyksi. Bisharan mukaan Putin ja Erdoğan ymmärtävät toisiaan, minkä lisäksi Turkin ja Venäjän moniulotteinen suhde tulee todennäköisesti helpottumaan Yhdysvaltojen Syyriasta vetäytymisen myötä. Presidentit tapasivat useaan otteeseen vuoden 2018 aikana ja maat tekevät yhteistyötä esimerkiksi ydinvoiman rakentamisen ja asekauppojen muodossa. (Al Jazeera 27.1.2019; Al Jazeera 23.1.2019.)

Koalitionmuodostuksen kannalta Turkin tilanne on muuttunut merkittävästi muutamassa vuodessa. Vielä vuonna 2015 Bagdonas arvioi, että Turkki on Naton suojeluksessa, mikä liittää sen osaksi Israelin, Egyptin ja Saudi-Arabian leiriä, mikä rajoittaa Turkin mahdollisuuksia toimia yhteistyössä Iranin ja sen liittolaisten kuten Venäjän ja Kiinan kanssa (Bagdonas 2015, 323). Kuten yllä esitettiin, Turkin suhteet Natoon ja Yhdysvaltoihin

ovat heikentyneet, mikä on mahdollistanut läheisemmän yhteistyön Venäjän ja Iranin kanssa. Turkin ja Kiinan suhteet ovat vaihdelleet Bagdonasin arvion jälkeen, ensiksi lähentyen ja sitten taas etääntyen sen jälkeen, kun Turkin ulkoministeriö kritisoï helmikuussa 2019 Kiinan turkinsukuisiin uiguureihin kohdistuneista väkivaltaisuuksia²⁹. (Diplomat 18.8.2018; Diplomat 12.2.2019; Hurriyet Daily 12.3.2019.) Kahdenvälisen suhteiden heilahtelut eivät ole Turkin tapauksessa tavattomia. Esimerkiksi marraskuussa 2016 Erdoğan vihjasi, että liittyminen Kiinan johtamaan Shanghai Cooperation Organisation - yhteistyöliittoon antaisi Turkille ”enemmän liikkumatilaa” kuin EU. (Diplomat 24.11.2016). Venäjä ja Kiina kuuluvat molemmat Shanghain liittoon, joka toimii poliittisten, taloudellisten ja turvallisuuteen liittyvien kysymysten parissa. Vaikka Turkki ei liittyisi liiton jäseneksi, Kiinaa ja Venäjää ei enää voi pitää poissuljettuina yhteistyötahoina.

Ozkececi-Taner arvioi, että Turkilla on ulkopoliittisen koalition muodostuksen kannalta kaksi merkittävää vaihtoehtoa: joko lähentyä ”Lännen” eli Yhdysvaltojen ja EU:n kanssa tai turvautua Venäjään. Hänen mukaansa vuodesta 2016 tapahtunut strateginen läheneminen Venäjän kanssa heikentää Turkin mahdollisuuksia toimia Lännen kanssa. Samoin Donald Trumpin valinta presidentiksi on omiaan muuttamaan Turkin ja Yhdysvaltojen suhteita epävarmemmiksi. Ozkececi-Taner ennustaa, että mikäli Turkin johtajat eivät ole valmiita toimimaan Lännen liittolaisina, se tulee lopulta muuttamaan autoritaariseksi valtioksi. Samalla hän arvioi, että Turkin ja Venäjän suhteet ovat parantuneet muun muassa Syyriassa tehdyn yhteistyön myötä. (Ozkececi-Taner 2017, 213–214.) Tutkijan arvio osuu monelta osin oikeaan: Turkin on etääntynyt EU:sta ja Yhdysvalloista ja uponnut syvemmälle autoritaariseen kierteeseen. Esimerkiksi Yhdysvaltojen varapresidentti Mike Pence on varoittanut, että Turkin suunnitteilla olevat ohjusjärjestelmäkaupat Venäjän kanssa voivat johtaa Turkin erottamiseen Natosta (Foreign Policy, 11.4.2019). Näyttääkin siltä, että Venäjältä on kehittymässä yhä selkeämmin Turkin suurvaltaliittolainen – etenkin mikäli ohjuskaupat toteutuvat suunnitellusti. Turkin erottaminen Natosta johdattaisi sen entistä vahvemmin yhteistyöhön Venäjän kanssa. Tämä kehityspolku vahvistaa Turkin toimijuutta koersiiviseen valtaan tukeutuvana neo-ottomanistisena johtajana ja heikentää mahdollisuuksia toimia roolimallina tai siltana.

²⁹ Turkin ulkoministeriön lausunnossa syytetään Kiinaa ihmisoikeusrikkomuksista kuten uiguurien kidutuksesta ja vankileireille sulkemisesta. Lisäksi ministeriö kritisoï lasten erottamista vanhemmistaan ja vangittuna olleen uiguurimuusikon Abdurehim Heyitin kuolemaa. Lausunnon lopussa Turkki kutsuu kansainvälistä yhteisöä toimimaan kyseisen Xinjiangin inhimillisen tragedian päättämiseksi. (MFA 9.2.2019.) Turkki ei kuitenkaan lausunnossa ilmaise itse ryhtyvänsä Kiinan vastaisiin toimiin.

4.6. Tunnistaa resurssinsa ja hyödyntää niitä tehokkaasti

Turkin johdon puheet ja valtion viralliset linjaukset maalaavat kuvaa Turkista suurvaltatoimijana ja alueellisena johtajana. Tasavallan 100-vuotisjuhla vuonna 2023 on kiintopiste, johon taloudelliset ja sotilaalliset tavoitteet on sidottu. Lisäksi Turkki korostaa rooliaan kehityspolitiikan ja rauhansovittelun suurvaltana. On selvää, että se haluaa kasvattaa rooliansa Lähi-idässä, minkä lisäksi Turkki tavoittelee globaalia toimijuutta taloudellisesti, sotilaallisesti ja diplomaattisesti. Tämä on selkeästi nähtävissä sen pyrkimyksessä nousta taloudellisesti suurimpien kymmenen valtion joukkoon, aseellisuuden voimistamisessa ja suurlähetystöverkoston kasvattamisessa. Turkin tavoitteet ovat erittäin kunnianhimoisia, mistä johtuen niiden saavuttaminen on vaikeaa.

4.6.1 Taloudelliset resurssit

Turkki on merkittävä taloudellinen toimija Lähi-idässä ja pyrkii kasvattamaan sen taloudellista merkittävyyttä entisestään. Se onkin onnistunut tässä hyvin 2000-luvulla, mutta talouden rakenteisiin liittyvät haasteet ovat johtaneet voimakkaaseen inflaatioon, minkä lisäksi Turkin talous on riippuvainen ulkomaisesta rahoituksesta. Maan sisäpoliittinen tilanne on saanut ulkomaiset rahoittajat varovaisiksi, mikä voi hidastaa talouden kasvua tulevaisuudessa. Vastatakseen luottamus-kriisiin Turkki on alkanut noudattaa tiukempaa korkopolitiikkaa. Turkin bruttokansantuotteen ennustetaankin palaavan normaalille kasvukäyrälle vuoteen 2020 mennessä. Heinäkuun 2016 vallankaappauksen jälkeen vangitun pastori Brunsonin vapauttaminen on myös osoitus siitä, että Turkki ottaa Yhdysvaltojen taloudelliset pakotteet vakavasti. Vaikka Turkin talous jatkaa kasvamistaan, kasvun nykyisellä vauhdilla on epätodennäköistä, että Turkki nousisi merkittävimmän kymmenen talouden joukkoon vuoteen 2023 mennessä. Pitkällä aikavälillä tämä kuitenkin on mahdollista (PwC 2018). Samalla Turkin talous voi saada lisäpontta Kaspianmeren alueen raidehankkeesta ("Middle Corridor"), jonka kautta kulkevien konttien määrän tavoitellaan nelinkertaistuvan edellisestä vuodesta vuonna 2019 (Rail Freight 22.1.2019).

Turkki tiedostaa taloudellisen merkittävyytensä, ja maan ylin johto on ylpeä talouden nopeasta kasvusta. Kuitenkin presidentti Erdoğanin henkilökohtaiset uskonnolliset vakaumukset, maan poliittinen epävakaus ja heikko omavaraisuuden aste esimerkiksi energiasektorilla asettavat haasteita talouden kehitykselle. Lisäksi turkkilaisten matala koulutusaste ja koulutettujen osaajien maastamuutto ovat ongelmia, joihin taloudellista

kasvua tavoittelevan Turkin tulisi reagoida voimakkaammin. Vuonna 2018 alkanut talouskriisi ja voimakas inflaatio osoittavat, että Turkki on yliarvioinut kykynsä ohjata talouden suuntaa omatoimisesti. Turkki on myös joutunut jäädyttämään lukuisia jo aloitettuja ja vasta suunnittelun asteella olevia infrastruktuurihankkeita, mitä kuvaa hyvin Istanbulin kanavan lykkääminen (Independent 7.9.2018). Keskeytyneet hankkeet kielivät siitä, että Turkki ei ole osannut varautua taloudellisiin heilahduksiin ja ulkomaisen lainarahan tyrehtymiseen.

4.6.2 Sotilaalliset resurssit

Turkki on merkittävä sotilaallinen toimija Lähi-idässä. Sotilashenkilöstön koossa mitattuna sillä on toiseksi suurin armeija Natossa. Operaatiot Oliivipuun oksa ja Eufratin kilpi ovat osoituksia armeijan tehokkuudesta ja kyvystä mobilisoida, minkä lisäksi sotilaallinen kyvykkyys ilmenee aktiivisessa roolissa ISILin vastaisissa taisteluissa. Samalla on mahdollista, että Turkki ei ole huomioinut, millaisia taloudellisia resursseja Syyrian pohjoisosien kontrollointi voi vaatia pidemmällä aikavälillä. Turkki on laajentanut sotilaallista vaikutusvaltaansa Qatarissa ja Somaliassa, joissa sillä on sotilastukikohdat. Tarkastellessa Turkin käytössä olevia resursseja sotilaallinen suorituskyky nousee edukseen. Kuitenkaan se ei ole sotilaallisesti suvereenissa asemassa alueella, sillä myös Israel, Iran, Saudi-Arabia ja Egypti ovat voimakkaita sotilaallisia toimijoita. Lisäksi sotilaallisesti ylivoimaiset Venäjä ja Yhdysvallat ovat aktiivisia alueella. Kuitenkaan Turkki ei ole ilmaissut pyrkimystä haastaa näitä toimijoita sotilaallisesti. Sen arviointi, miten Turkki ja Venäjän ratkaisevat eriävät tavoitteensa Syyriassa, on erittäin hankalaa. Maiden historia on täynnä sotilaallisia yhteenottoja, mutta Venäjän ja Turkin lähentyneet suhteet eivät ainakaan viittaa siihen, että ne olisivat pian aseellisessa konfliktissa keskenään. Turkki on vuodesta 2016 lisännyt sotilaallista tukeaan Qatarille (Al Jazeera 24.5.2017), mikä heikentää sen suhteita Saudi-Arabiaan.

Turkki vaikuttaa tiedostavan sotilaalliset resurssinsa hyvin ja käyttävän niitä suorituskyvyssä mitattuna tehokkaasti. Kuitenkin aktiivinen aseellinen läsnäolo naapurimaissa voi jopa heikentää Turkin roolia alueellisena johtajana, sillä se mahdollisesti yhdistyy alueellisten toimijoiden pelkoon Turkin harjoittamasta neo-ottomanistisesta ulkopoliitikasta. Etenkin Irak on huolissaan Turkin irredentistisistä pyrkimyksistä. Tämä taas heikentää Turkin vetovoimaisuutta ja pehmeää valtaa alueella. Kuitenkin mikäli Turkki onnistuu nousemaan sotilaallisesti ylivertaiseen asemaan Lähi-idässä, se voisi toimia pakkovaltaisena johtajana. Vaikka Turkki on ottanut askeleita asevoimiensa

kehittämiseksi, sotilaallisesti hegemonisen aseman saavuttaminen tuntuu kuitenkin erittäin haastavalta tehtävältä.

4.6.3 Pehmeät resurssit

Kuitenkin demokratian tilan heikkeneminen ja negatiivinen ihmisoikeuskehitys syövät Turkin pehmeän vallan resursseja, joiden painoarvo on erityisen suuri, mikäli valtio pyrkii toimimaan roolimallina alueellisessa politiikassa. Lisäksi Turkilla on hankaluuksia toimia alueellisena agendan asettajana ja sen taloudelliset hankaluudet jäytävät sen materiaalista vetovoimaisuutta. Talouskriisi on näkyvä osoitus talouden rakenteellisista ongelmista myös ulospäin. Kuitenkaan Lähi-idän valtioiden kansalaisten näkemykset Turkista eivät ole huonontuneet ja presidentti Erdoğaniin suhtaudutaan jopa positiivisesti. Turkki nähdään tärkeänä toimijana alueella, mutta sitä ei enää nähdä roolimallina. Vuoden 2018 Soft Power 30 -indeksin listauksessa Turkki on tippunut 30 vaikutusvaltaisimman pehmeän vallan käyttäjän joukosta.

Humanitaarinen ja yritteliäs ulkopolitiikka korostaa Turkin roolia rauhansovittelijana, vakauttajana ja alueellisena johtajana. Rakentaessaan oikeutusta alueellisen johtajan roolille Turkki on vedonnut eritoten sen historiaan. Kuitenkin maan johdon imperialistinen retoriikka yhdistettynä pyrkimykseen vahvistaa maan sotilaallista suorituskykyä näyttäytyä mahdollisesti uhkaavana alueen muille maille. Lisäksi Turkki on pyrkinyt kasvattamaan vaikutusvaltaansa uskonnollisen diplomatian kautta, missä se on onnistunut etenkin Afrikassa. On kuitenkin epätodennäköistä, että Lähi-idän valtiot hyväksyisivät yhtä uskonnollista johtajaa alueella. Tästä huolimatta uskonnon kautta vaikuttaminen voi lisätä valta-asemaa ja tukea esimerkiksi vakauttajan roolia shiiojen ja sunnien välillä. On hankalaa arvioida, missä määrin Turkin ylin johto tiedostaa pehmeän vallan resurssien hupenemisen. Kuitenkin Turkin toimista päätellen se on valmis hyväksymään pehmeän vaikutusvallan korvautumisen kovalla. Tällä hetkellä Turkki ei käytä sen pehmeän vallan resursseja tehokkaasti.

4.6.4 Diplomatian erityisalue

Turkki pyrkii luomaan itsestään kuvaa rauhantyön ja humanitaarisen avunannon suur- tai supervaltana. Samalla maan sisäiset ihmisoikeusloukkaukset, sotilaallinen aktiivisuus naapurimaissa vastoin näiden tahtoa ja aggressiivinen suhtautuminen alueen kurdiväestöihin vievät Turkin uskottavuutta vakauttajan roolissa. Se ei ole myöskään

pystynyt pysyttelemään neutraalina alueella, mikä entisestään riuduttaa mahdollisuuksia toimia rauhansovittelijana. Aktiivinen ote ISILin kurkistamisessa on tarjonnut diplomaattisen erityisalueen alueellisena vakauden tuojana. Turkki omaksui tämän roolin operaatio Eufraatin kilvessä, kunnes sen huomio alkoi sitä seuranneen Oliivioksan puun myötä keskittyä kurdijoukkojen vastaisiin toimiin. ISILin ratkaiseva heikkeneminen alueella myös osaltaan pienentää vakauttajan roolin merkitystä. Lähi-idän historia kuitenkin osoittaa, että alueella on aina epävakautta, eikä terrorismin uhka ole kadonnut. Näin ollen Turkki voi edelleen rakentaa sen diplomaattista erityisaluetta alueen vakauttamisen ympärille.

Turkin rooli idän ja lännen välisenä siltana on tuonut sille selkeän diplomaattisen erityisaseman kulttuurillisena yhteentuojana. Tällä hetkellä Turkkia on yhä hankalampi nähdä siltana Lähi-idän ja Euroopan välillä, etenkin koska sen EU-jäsenneuvottelut ovat toistaiseksi pysähtyneet. Turkki näyttäisi jääneen selkeämmin väliinpuotoajan asemaan kansainvälisen politiikan kentällä. Turkki tiedostanee tämän, sillä se tuo virallisissa linjoissaan korostetusti esille halukkuuttaan jatkaa jäsenyysneuvotteluita. Lisäksi ulkoministeri Mevlüt Çavuşoğlun ja ulkoministeriön lausunnot ovat alleviivanneet jopa liioitelluissa määrin Turkin roolia humanitaarisena hyvän tekijänä, mikä voidaan tulkita pyrkimyksenä elvyttää kyseisiä diplomaattisia erityisalueita ja parantaa valtion mainetta muiden toimijoiden silmissä. Turkin lisääntynyt aktiivisuus Afrikan sarvessa ja Keski-Aasiassa voivat luoda uusia erityisalueita diplomatian saralla, mutta tällä hetkellä Turkin toimet ja tavoitteet ovat liian voimakkaasti ristiriidassa, että sen voisi hyödyntää näitä erityisrooleja tehokkaasti ainakaan Lähi-idässä.

4.6.5 Kyky muodostaa koalitioita

Turkin merkittävin sotilaallinen liitto on Nato. Kuitenkin maan sisäpoliittinen kehitys ja alati heikkenevät suhteet muihin Nato-maihin ovat johtaneet lisääntyneisiin vaatimuksiin Turkin erottamisesta liitosta. Turkin suhteet johtavaan Nato-maahan Yhdysvaltoihin ovat kiristyneet ennen kaikkea Syyrian sodan myötä. Samalla myös Turkin suhteet Euroopan unioniin ottaneet askelia taakse päin. Tutkielmaa varten haastateltu Suomen ulkoministeriön asiantuntija kuvaa Turkkia "väliinpuotoajana", joka ei ole osa arabimaailmaa mutta ei aivan Eurooppaakaan. EU:n vastahakoisuus hyväksyä muslimimaata osaksi unionia ja toisaalta Turkin kuulumattomuus Arabiliigaan kuvaavat tätä osuvasti. Kuitenkin asiantuntijan mukaan tilanne antaa joustavuutta Turkin ulkopoliittisiin liikkeisiin. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, miten Turkki pyrkii samanaikaisesti jouduttamaan

viisumivapautta EU:n kanssa ja vahvistamaan vaikutusvaltaansa Lähi-idässä, Afrikassa ja Kaukasiassa. Turkki vaikuttaa tiedostavan hyvin ”keskellä olemisen” asettamat haasteet ja toisaalta myös mahdollisuudet. Tämä korostaa Turkin roolia eristäjänä, mikä tuskin riittää tyydyttämään erittäin aktiivisen toimijan kunnianhimoa.

Huolimatta keskeisestä maantieteellisen sijainnista, pitkistä suhteista Naton ja EU:n kanssa sekä moniulotteisesta ulkopolitiikasta, Turkilla on rajatut mahdollisuudet muodostaa koalitioita. Turkilla on vähän pyyteettömiä ystäviä³⁰ ja sen suhteet muihin maihin ovat usein pragmaattisia ja tilannekohtaisia. Turkki ei ole ainakaan vielä osoittanut halukkuutta luopua ihmisoikeuksia sortavasta autoritaarisesta sisäpolitiikasta, mikä rajoittaa sen yhteistyökelpoisuutta etenkin lännen suuntaan. Autoritaarisen politiikan asettamat haasteet ulkopoliittisille suhteille todennäköisesti tiedostetaan valtion johdossa, mutta autoritaarisen johtajan henkilökohtaisen aseman ja turvallisuuden kannalta liennytyt demokratian suuntaan ei ole vaihtoehto. Siksi Turkin on helpompaa muodostaa koalitioita muiden ei-demokraattisten valtioiden kuten Venäjän, Iranin ja Kiinan kanssa. Päätellen Turkin voimistuneesta yhteistyöstä kyseisten toimijoiden kanssa se myös tiedostaa tilanteen. Lisäksi se etsii uusia kumppanuuksia Afrikan maista. Näin ollen Turkki näyttäisi tiedostavan resurssinsa ja yrittää hyödyntää niitä mahdollisimman tehokkaasti. Kuitenkin sen sisäpolitiikan linjat ja Lähi-idän erittäin kilpailullinen dynamiikka rajoittavat tarjolla olevien mahdollisuuksien määrää huomattavasti.

³⁰ Tässä tutkielmassa tarkemman analyysin ulkopuolelle jätetyt Pakistan ja Afganistan ovat Turkin pitkäaikaisia ystäviä. Turkilla on myös hyvät suhteet turkkilaissukuisiin kansoihin Keski-Aasiassa kuten Turkmenistaniin.

5. JOHTOPÄÄTELMÄT

Tässä luvussa koostetaan analyysin johtopäätelmät ja peilataan johtopäätöksiä tutkielman tutkimuskysymykseen. Johtopäätelmiä tarkastellaan alaluvussa 3.1 esitetyn teoreettisen viitekehyksen avulla. Lopuksi esitellään ideoita tulevalle tutkimukselle.

5.1. Turkin alueelliset roolit uudelleentarkasteltuna

Tutkielmassa on tarkasteltu Turkin alueellisia rooleja Lähi-idässä heinäkuun 2016 vallankaappausyrityksen jälkeisenä aikana. Tutkielmaa taustoitettiin tekemällä joukko teemahaastatteluja Suomen ulkoministeriön asiantuntijoille. Kysymyksissä käsiteltiin Turkin suhteita muihin alueen toimijoihin ja valtioiden välisiä turvallisuusdynamiikkoja. Haastattelujen ja tutkimuskirjallisuuden pohjalta tarkempaan analyysiin valikoitui viisi *roolia*, jotka toimivat tutkielmassa eräänlaisina hypoteeseina, joita vastaan Turkin toimijuutta on testattu. Nämä roolit ovat johtaja, roolimalli, silta, vakauttaja ja eristäjä. Analyysin edetessä on havaittu, että Turkin toimijuutta voidaan kuvailla myös muilla kuin valituilla roolikategorioilla. Nämä roolit esitellään luvun lopussa. Alaluvussa 1.2 esitettiin tutkimuskysymys siitä, miten valitut roolit näkyvät Turkin toimijuudessa Lähi-idässä heinäkuun 2016 vallankaappausyrityksen jälkeen ja mikä on niiden keskinäinen painoarvo. Lisäksi esitettiin apukysymykset siitä, miten Turkin asema ja valtaresurssit vaikuttavat näihin rooleihin ja toisaalta millaisia kehityspolkuja Turkin roolit ja asema yhdessä mahdollistavat. Näihin kysymyksiin vastataan seuraavissa alaluvuissa.

Alaluvussa 2.3 esitettiin K. J. Holstin jaottelu valtion omakuvasta rooleistaan tai *roolikäsityksestä*, roolien mukaisista suorituksista tai *rooliteoista* ja *roolisäännöksistä* eli kansainvälisestä järjestelmästä syntyvistä odotuksista ja velvoitteista. Roolikäsitykset ovat näkyneet erityisesti Turkin virallisissa lausunnoissa ja muissa ulostuloissa. Rooliteot ovat puolestaan nousseet esille alueen tapahtumia ja Turkin toimia tarkasteltaessa. Roolisäännökset on huomioitu analysoimalla muiden käsityksiä, asenteita ja normatiivisia toiveita Turkia kohtaan. Samalla on huomioitava, että valtion omakuva voi myös olla ristiriidassa sen käytöksen ja muiden havaintojen kanssa – ja toisaalta muilla toimijoilla voi olla virheellisiä käsityksiä kyseisen valtion roolikäsityksistä ja rooliteoista. Kuten liitteessä 1. esitetään, roolisäännökset vaikuttavat sekä toimijan asemaan että omiin roolikäsityksiin. Valtion roolikäsitys ja asema yhdessä puolestaan johtavat roolitekoihin, jotka lopulta ovat lähin kuvaus valtiollisista rooleista.

5.1.1 Johtaja

Kuten Frazier ja Stewart-Ingersoll (2010, 741) toteavat, alueellisen johtajan tulee tulla joko tunnustetuksi muiden toimijoiden puolesta suurvaltajohtajana tai olla materiaalisesti niin voimakas, että muut joutuvat pakolla myöntymään sen johtajarooliin. Alueellinen johtajuus on Turkin julkilausumista rooleista vakauttajan ohella voimakkain. Samalla siinä näkyy selkeästi Turkin omien roolikäsitysten ja muiden hyväksynnän välinen kuilu. Vaikka Turkin merkitys tunnustetaan alueella laajasti, muut alueen valtiot eivät ole hyväksyneet sitä alueelliseksi johtajaksi. Toisaalta myöskään Turkin materiaaliset resurssit eivät riitä siihen, että se voisi pakkovalloin lunastaa johtajan roolin. Turkki on asettanut kunnianhimoisia tavoitteita sekä talouskasvulle että sotilaallisen suorituskykynsä lisäämiselle, jotka voivat tulevaisuudessa avittaa johtajapyrkimyksissä.

Suurvaltajohtajan yksi pääasiallisista tavoitteista on muokata alueen yhteistä ja muiden valtioiden sisäistä turvallisuuspolitiikkaa sellaiseksi, että ne mukailevat sen tavoitteita. Turkin pyrkimykset vaikuttaa toisen maan poliittisiin linjoihin oman turvallisuutensa edistämiseksi näkyy selkeiden Syyriassa, jossa se on pyrkinyt poistamaan Bashar al-Assadin vallasta ja Irakissa, jossa se on vastoin Bagdadin ja Erbilin edustajien tahtoa halunnut olla mukana neuvottelemassa rauhaa osapuolten välille. Syyriassa Turkin toimet eivät rajoitu omiin sotatoimiin, vaan se on lisäksi vedonnut useita kertoja länsimaihin, että nämä tukisivat sitä al-Assadin syrjäyttämiseksi. Samoin pyrkimys muovata alueen turvallisuusdynamiikkaa näkyy Turkin aktiivisissa toimissa niitä liikkeitä vastaan, jotka vaativat Kurdistanin tunnustamista tai kurdien autonomian kasvattamista. Tällaisten roolitekojen lisäksi Turkin johto ja ministeriöt ovat lukuisia kertoja toisintaneet ajatusta Turkista alueellisena johtajana. Näin ollen on selvää, että Turkki ainakin tavoittelee Frazierin ja Stewart-Ingersollin määritelmän mukaista suurvaltajohtajan roolia alueella.

Turkin johtajaroolin kannalta keskeinen haaste on sen institutionaalinen heikkous Lähi-idässä. Se onkin jäänyt useiden keskeisten Lähi-idän päätöksentekoon vaikuttavien instituutioiden ulkopuolelle. Tästä johtuen sen on pitänyt etsiä uusia tapoja vaikuttaa alueelliseen päätöksentekoon. Esimerkiksi Muslimiveljeskunta voisi tarjota tällaisen väylän Mashrekissa ja Maghrebissa. Kuitenkin eräs tutkielmaa varten haastatelluista asiantuntijoista arvioi, että läheisistä suhteistaan huolimatta Turkki ei ole onnistunut juurikaan kasvattamaan vaikutusvaltaansa Muslimiveljeskunnan kautta. Samalla Turkin pehmeän vallan resurssit ovat hupenneet viimeisen kymmenen vuoden aikana. Näin ollen

näyttää siltä, että Turkin johto on ainakin osittain yliarvioinut maan kyvyn määrittää Lähi-idän kehityksen suuntia, eikä se ole osannut arvioida oikein tai arvostaa riittävästi valtion pehmeän vallan resursseja. Voidaan siis todeta, että voimakkaasta tahdosta huolimatta Turkki ei ole onnistunut toimimaan johtajan roolissa alueella. Myös Dalin (2016, 1447) aikaisempi tutkimus tukee johtopäätöstä siitä, että Turkki ei näyttäydä ainakaan tällä hetkellä alueellisena johtajana.

5.1.2 Silta

Silta on ollut erityisen pitkäikäinen ja diskursiivisesti vallitseva esitys Turkin rooleista. Turkin rooli siltana Lähi-idän ja Euroopan välillä on rakentunut jo miltei 200 vuotta viimeistään Tanzimat-aikakaudelta alkaen. Käsite palasi akateemiseen ja poliittiseen keskusteluun 1990-luvulla jo voimistui 2000-luvun alussa, jolloin Turkin jäsenneuvottelut Euroopan unionin kanssa virallisesti alkoivat. Tämä on nähtävissä myös ulkoministerinä toimineen ja Turkin ulkopoliittiseen linjaan suurissa määrin vaikuttaneen Ahmet Davutoğlun lausunnossa, jossa hän totesi Turkin aktiivisuuden Aasiassa parantavan myös sen mahdollisuuksia EU:ssa. Toisin sanoen kulttuurillinen, taloudellinen ja poliittinen aktiivisuus useammilla sitä ympäröivillä alueilla, ”keskellä oleminen”, on ollut Turkin ulkopoliittikan linjojen sydämessä. Useaan suuntaan samanaikaisesti katsova politiikka nousee voimakkaasti esille myös Turkin nykyisen ulkoministeri Mevlüt Çavuşoğlun puheessa elokuussa 2018, jolloin hän esitteli Turkin uutta humanitaarista ja yritteliästä ulkopoliittikkaa turkkilaisille diplomaateille.

Turkin rooli siltana on kuitenkin heikentynyt merkittävästi 2010-luvulla ja kehitys on vain kiihtynyt heinäkuun 2016 vallankaappausyrityksen jälkeen. Turkin demokratian ja ihmisoikeuksien heikosta tilasta johtuen Euroopan komissio on käytännössä jäädyttänyt Turkin EU-jäsenyysprosessin, minkä lisäksi Euroopan parlamentti asettui Turkin asioista vastaavan Kati Pirin aloitteesta neuvottelujen virallisen pysäyttämisen puolelle ei-sitovassa äänestyksessä 13. maaliskuuta 2019. Turkki joutuu näin ollen entistä aktiivisemmin etsimään muita liittolaisia ja koalitioita esimerkiksi Lähi-idästä. EU:n vaikutuksen hupeneminen ei kuitenkaan automaattisesti tarkoita sitä, että Turkin asema Lähi-idässä voimistuisi. Euroopan unioni on tukenut Turkin sisäistä kehitystä, jotta tämä kykenisi vastaamaan Kööpenhaminan kriteereihin. Unionin tarjoama tuki on näin ollen vahvistanut Turkkiä, mikä on osaltaan mahdollistanut aktiivisemmän roolin Lähi-idässä. Siltaroolin heikkeneminen myös kaventaa Turkin ulkopoliittista liikkumatilaa, sillä tämän on hankalampi löytää tukea lännestä.

Vaikka Turkki ei ole virallisesti luopunut ajatuksesta EU-jäsenyydestä, unionin selkeä viesti neuvotteluiden jatkumattomuudesta on todennäköisesti johtamassa siihen, että Turkin ulkopoliittikan suunta siirtyy kohti itää. Viitattaessa tasavaltaa edeltäneen Osmanien valtakunnan historiaan, Turkki on osoittanut halunsa toimia alueellisena johtajana Lähi-idässä. Turkille siltana ja alueellisena johtajana toimiminen eivät ole välttämättä näyttäytyneet toisiaan poissulkevinä rooleina, vaan ovat olleet luonnollinen osa moneen suuntaan katsovaa ulkopoliittista linjaa. Turkin sisäisten ihmisoikeusloukkausten ja otteeltaan aggressiivisemmän ulkopoliittikan yhteinen nimittäjä on vuodesta 2002 vallassa toiminut AK-puolue ja sen virallista linjaa yksivaltaisesti määrittelevä presidentti Recep Tayyip Erdoğan. Oman sisäpoliittisen valta-aseman priorisointi demokratian yli ja päättäväisyys rakentaa neo-ottomanisman perinteeseen nojautuvaa suurvaltaa ovat auttamatta ristiriidassa Turkin roolikäsityksen kanssa, jossa se hyväksytysti edustaa kulttuurillista, poliittista ja historiallista johtajaa, joka toimii Lähi-idän maat yhdistävänä voimana eli siltana.

Turkin tulevat mahdollisuudet toimia siltana rakentuvat ennen kaikkea talouden ja kauttakulun varaan. Talouden rakenteiden painavista ongelmista huolimatta Turkin talouskasvun ennustetaan jatkuvan lähivuosina. OECD:n ennusteen mukaan Turkin bruttokansantuote kasvaa vuonna 2020 3,0 prosenttia ja vuonna 2021 4,2 prosenttia, kun taas kehittyneiden talouksien keskiarvo jää molempina vuosina 2,8 prosenttiin ja euroalueen keskiarvo laskee 1,5 prosenttiin vuonna 2021 (OECD 2019, 4). PwC on antanut Turkin taloudelle 3,5 prosentin keskimääräisen vuosittaisen kasvuennusteen vuoteen 2050. Toisin kuin suurimassa osassa OECD-maita, myös työikäisten määrä on kasvussa Turkissa (OECD 17.5.2019), mikä luo pohjaa taloudelliselle kasvulle. Mikäli kasvu jatkuu, Turkki pystyy voimistamaan alueellista valta-asemaansa ja ottamaan entistä aktiivisemmän roolin Lähi-idässä. Turkin käynnistämä Keskiväylä-hanke taas vahvistaa sen taloudellista ja sitä myöden myös poliittista vaikutusvaltaa Keski-Aasiassa. Mikäli Kiinan Belt and Road -hankkeen maakauppareitit kulkevat aikanaan Turkin kautta, tämän taloudellinen merkitys ja siltarooli vahvistuu. Tällöin taloudellinen silta kurottuisi itäisestä Aasiasta Euroopan unionin ytimeen. Maailman pankin arvion mukaan Turkki hyötyisi suhteellisesti muuta Lähi-itää enemmän Kiinan Belt and Road -hankkeesta.

Voidaan siis argumentoida, että ainakin toistaiseksi silta Lähi-idän ja Euroopan unionin välillä on sortunut. Vaikka Turkkiä on hankalaa nähdä kulttuurillisena yhteentuojana kyseisten alueiden välillä, sillä voi olla mahdollisuus toimia samaisessa roolissa Lähi-idän

sisällä. Turkissa vallitsevassa asemassa oleva Hanafi-sunnilaisuus erottuu maltillisella ja suhteellisen liberaalilla lähestymisellään konservatiivisesta Hanbali-koulukunnasta ja siitä juontuvasta wahhabismista, jota erityisesti Saudi-Arabia edustaa alueella. Noin kolmasosa maailman muslimeista edustaa Hanafi-koulukuntaa ja sen vaikutus näkyy muun muassa Afganistanissa, Kaukasiassa, Balkanilla, Egyptissä, Intiassa, Pakistanissa, Bangladeshissa ja osissa Irakia. Hanbali on seuraajakunnaltaan huomattavasti pienempi koulukunta, jonka kannatus keskittyy muutamaisiin Perisianlahden maihin kuten Saudi-Arabiaan, Qatarin ja Yhdistyneisiin Arabiemiirikuntiin. Hanafin laaja levinneisyys mahdollistaa yhteistyön useiden sunnimuslimivaltioiden välillä ja vähemmän jyrkän lähestymisensä vuoksi se helpottaa yhteistyötä myös shiiamuslimien kanssa. Näin ollen Turkki voi toimia siltana sunni- ja shiiamuslimien välillä. Lisäksi on mahdollista, että Turkin harjoittaman uskonnollisen diplomatian myötä uusi kulttuurillinen silta rakentuu myös Punaisenmeren yli itäiseen Afrikkaan ja etenkin Somaliaan.

Lopuksi on hyvä muistaa, että valtioiden roolit vaihtelevat eri aikoina. Vaikka autoritaarista Turkkiä on hankala nähdä tällä hetkellä siltana Lähi-idän ja Euroopan välillä, se voi olla sitä tulevaisuudessa. Tämä käytännössä vaatii kuitenkin sitä, että presidentti Recep Tayyip Erdoğan ei enää johda valtiota. Painoarvoltaan presidentinvaaleja pienemmän Istanbulin pormestarinvaalien tuloksen mitätöinti AKP:n ehdokkaan häviämisen myötä voidaan tulkita siten, että Erdoğan ei ole enää valmis luopumaan vallasta demokraattisesti. Turkin perustuslaki määrää presidenttikauden mitaksi viisi vuotta ja enintään kaksi kautta. Kuitenkin perustuslain uudistamisen myötä Erdoğanin ensimmäistä kauttaan presidenttinä ei oteta laskuissa huomioon, mikä tarkoittaa sitä, että hän voisi toimia presidenttinä vuoteen 2028 saakka nykyisen perustuslain puitteissa (Euractive 9.7.2018). Vaikka häntä ei valittaisi kolmatta kertaa, hän tulee todennäköisesti johtamaan Turkkiä vuoteen 2023 saakka, jolloin tasavalta täyttää 100 vuotta. Tämä on symbolisesti tärkeä ajankohta, johon on asetettu suuria odotuksia. Näin ollen voidaan esittää, että Turkin ulkopoliittikan linjoissa ei ole tapahtumassa suuria muutoksia lähivuosina.

5.1.3 Roolimalli

Turkki on etenkin länsimaisessa kontekstissa mielletty usein alueellisena *roolimallina* Lähi-idän ja Kaukasian muslimivaltioille. Myös Turkin omakuva on vastannut tätä ajattelua ja se on pyrkinyt hyödyntämään positiivista mainettaan alueellisessa politiikassa. Turkin pitkään jatkunut demokratisoituminen ja 2000-luvun huomattava talouskasvu yhdistettynä kansalaisten keskimääräiseen elintason nousuun tukivat aina 2010-luvun

alkuvuosille asti ajatusta Turkin roolista esimerkin tarjoajana. Kuitenkin sen harjoittama aggressio Syyrian sisällissodan kurditaistelijoita vastaan, pitkittynyt sotilaallinen läsnäolo Irakissa ja väkivaltainen reagointi Gezi-puiston mellakoihin ovat jäytäneet Turkin uskottavuutta kyseisessä roolissa. Heinäkuun 2016 vallankaappausyrityksen jälkeisiä vainoja, jotka kohdistuivat käytännössä kaikkia yhteiskunnallisia ja valtiollisia instituutioita vastaan, voidaan pitää lopullisena osoituksena Turkin muuttuneesta roolista. Omien ja muiden maiden kansalaisten vangitseminen hatarin perusteiden sekä lehdistöön, armeijaan, oikeuslaitokseen ja muihin viranomaistahoihin suunnatut rajoittavat toimet oikeutettiin valtiollisella turvallisuudella, mutta ennen kaikkea ne mahdollistavat yhteiskunnallisten rakenteiden muovaamisen presidentti Erdoğanin valta-asemalle suosiollisiksi. Regiimin muutos demokratiasta autoritarismiin on selkeä este roolimallina toimimiselle etenkin länsimaisesta näkökulmasta.

Liberaalien demokratioiden suhtautuminen Turkkiin roolimallina on muuttunut, mikä näkyy EU:n tuomitsevista kannanotoista ja siinä, että Turkin Nato-jäsenyyden oikeutusta on kyseenalaistettu yhä useammin. Vielä 2010-luvun alussa kansainvälinen järjestelmä asetti Turkille roolisäännöksiä eli normatiivisia paineita toimia roolimallina. Kuitenkaan näin ei ole enää uuden tutkimuksen valossa. Samalla on huomioitava, että Turkkiin kohdistuvat roolisäännökset ovat erilaisia eri toimijoilta. Tarkastellessa Maghrebien ja Mashrekin valtioiden kansalaisten käsityksiä, Turkki nähdään edelleen positiivisemmassa valossa kuin vastaajat näkevät asuinmaansa, vaikkakaan sitä ei enää kutsuta roolimalliksi alueella. Kun tarkastellaan Turkin tulevaa kyvykkyyttä toimia roolimallina, tulkintaan vaikuttaa se, miten roolimalli määritellään. Senguptan (2014, 20) mukaan Turkin mallista ei ole yhtä yhtenäistä määritelmää, mutta usein sen mielletään yhdistävän sekulaariuden, demokratian ja vapaamarkkinoiden periaatteita. Määritelmään peilaten Turkin malli on kuihtunut kahden ensimmäisen määreen osalta. Kuitenkin tämän hetken ongelmista huolimatta se on taloudellisesti vahva toimija, joka voi myös tulevaisuudessa tarjota taloudellisen esimerkin osalle alueen maista.

5.1.4 Eristäjä

Tutkielmassa alaluvussa 2.5.4 tehtiin erotus Buzanin ja Wæverin *eristäjän* ja K. J. Holstin sepittämän *eristäytyjän* ("isolate") käsitteen välillä. Analyysin pohjalta on selvää, että Turkki ei eristäydy mutta se eristää. Mikäli Turkki toimisi eristäytyvästi, se ei pyrkisi kasvattamaan vaikutusvaltaansa Lähi-idässä, Kaukasiassa ja Afrikassa. Se ei myöskään ottaisi osaa Syyrian sotaan muuten kuin äärimmäisen pakon edessä. Syyrian sota onkin

samanaikaisesti todiste eristäytymistä vastaan ja argumentti eristämisen puolesta: Turkin alueella oleivat 3,5 miljoonaa syyrialaista pakolaista ja Turkki-EU-sopimus pakolaisten sijoittamisesta Turkkiin ovat kuvaava esimerkki eristämisestä. Mikäli asiaa lähestytään tarkasti Buzanin ja Wæverin teorian mukaisesti, pakolaissopimus nähtäisiin Turkin ja Euroopan unionin välisten turvallistamistoimien onnistuneena lopputuloksena, mikä taas kertoisi siitä, että Turkki on siirtynyt lähemmäksi Euroopan unionin turvallisuuskompleksia. Tätä tulkintaa toisaalta heikentää se, että Syyriaan tilanteen ja terrorismin voimakas turvallistaminen Turkin toimesta vetävät sitä kohti Lähi-idän kompleksia. Turkin voimakas vuorovaikutus useaan eri suuntaan argumentoi sen puolesta, että Turkki ei ole eristäjävaltio turvallisuuskompleksien teorian määrittelemällä tavalla, mutta sillä on selkeä eristäjän rooli etenkin, kun tarkastellaan sen toimijuutta Lähi-idän ja Euroopan unionin välissä. Näin ollen eristäjä on yksi Turkin rooleista, mutta ei ainoa.

Samalla silta ja eristäjä näyttäytyvät vastakkaisina ja toisensa ainakin osin poissulkevinä rooleina. Turkin on hankalaa toimia sillan roolissa samalla, kun EU:n komission ja parlamentin tuoreet linjaukset ja lausunnot työntävät Turkkiä etäämmäs Euroopasta ja lähemmäs Lähi-itää. Näin ollen Turkki ei enää toimi siltana idän ja lännen, Lähi-idän ja Euroopan välillä, vaan ennemmin muurina, jonka tehtävä on tällä hetkellä pitää Syyrian pakolaiset Euroopan unionin rajojen ulkopuolella. Tästä ei kuitenkaan tule tehdä johtopäätelmää, että Turkin ja EU:n keskinäinen vuorovaikutus olisi haudattu: Turkin ja EU:n välinen yhteistyö jatkuu esimerkiksi taloudellisella sektorilla, EU:ssa elää merkittävä turkkilainen diaspora ja Turkki on eurooppalaisten suosima matkailumaa. Lisäksi Turkin ja Euroopan valtioiden yhteinen historia on pitkä, mikä luo perustan siltana toimimiselle myös tulevaisuudessa. Nykyiset signaalit eivät kuitenkaan viesti lähentyvästä yhteistyöstä siltana vaan ennemmin eristäjäroolin kasvusta. Oma lukunsa on Euroopan yleistynyt populistinen ja Islam-vastainen liikehdintä ja sen vaikutukset Turkin ja EU:n väleihin, mutta sitä ei tarkastella tässä tutkielmassa.

5.1.5 Vakauttaja

Elokuussa 2018 päivitetty ulkopoliittinen linja korostaa Turkin roolia humanitaarisena rauhansovittelijana. Turkki on toiminut 2000-luvulla sovittelijana useassa rauhanprosessissa, mutta lopputulokset ovat olleet vaihtelevia. Turkki on OSCE:n alaisuudessa toimivan Group of Friends of Mediation -järjestön toinen perustajamaa ja puheenjohtaja, mikä on omiaan lisäämään sen vaikutusvaltaa rauhantyön kentällä. Turkista on tullut Syyrian sodan myötä yksi suurimmista humanitaarisen avun antajista.

Tällä on kuitenkin suora reaalioliittinen tavoite, sillä sota ja levottomuudet naapurimaissa voimistavat myös Turkin turvallisuusuhkia, kuten terrorismia ja pakolaisvirtoja. Turkki on myös huolissaan kurdiseparatismista, jonka taltuttaminen vaatii Turkin näkökulmasta aktiivisia toimia siltä ja muilta alueellisilta keskusvalloilta. Oma etua tavoitteleva ja neo-ottomanistinen ulkopolitiikka sekä lukuisat ristiriidat valtion tekojen ja puheiden välillä ovat heikentäneet Turkin uskottavuutta toimia neutraalina rauhanneuvottelijana. Samalla turvallisuusdynamikaltaan erittäin haasteellinen Lähi-itä on osoittautunut vakauttamisen kannalta vaikeaksi pelikentäksi. Yhdeksi onnistumiseksi voidaan laskea ainakin Turkin ISILin vastaiset toimet.

Kuitenkin vakauttaminen on ollut pitkään Turkin yksi selkeimmin artikuloiduista ulkopolitiikan linjoista niin valtiollisten päättäjien puheissa kuin virallisissa doktriineissa. Tutkielmaa varten toteutetuissa temahaastatteluissa nousi esille, miten Turkin ulkopolitiikkaa pitkään määritellyt linja "zero problem with neighbours" on kääntynyt lähes päinvastaiseen tilanteeseen – "nothing but problems". Esimerkiksi İşeri ja Dilek (2011, 51) katsovat "zero problems with neighbours" -politiikan olevan paras mahdollinen ulkopolitiikan linja Turkille. Koska Turkin geopoliittinen sijoittuminen kolmen alueen keskelle ja sen haasteet ovat edelleen monilta osin samoja kuin 2010-luvun alussa, İşerin ja Dilekin arvio pitää paikkansa edelleen. Turkille kannattava strategia on siis pyrkiä ottamaan aluetta vakauttavan johtajan rooli, mihin se on lukuisten virallisten lausuntojensa mukaan myös pyrkinyt. Turkilla voidaankin nähdä olevan sekä vakauttava että epävakautta luova rooli alueella.

5.1.6 Analyysirunko

Taulukossa 9. esitellään Turkin alueellisia rooleja pisteytettynä sen mukaan, miten tutkielmassa on arvioitu Turkin resurssien mahdollistavan sen erilaiset alueelliset roolit (1 = heikosti, 2 = melko heikosti, 3 = kohtalaisesti, 4 = melko hyvin, 5 = hyvin).

Taulukko 9. Turkin alueelliset roolit pisteytettynä

	Silta	Roolimalli	Eristäjä	Johtaja	Vakauttaja
Päämäärät ja tavoitteellisuus	3	1	1	5	5
Materiaaliset resurssit	3	3	3	3	3
Pehmeän vallan resurssit	1	1	3	1	2
Resurssien tehokas hyödyntäminen	1	1	3	2	2
Diplomaattinen erityisalue	4	4	3	2	4
Kyky muodostaa koalitioita	1	1	3	1	2
Keskiarvo	2,2	1,8	2,7	2,3	3,0

Analyysin perusteella voidaan todeta, että Turkki haluaa vahvasti toimia vakauttajana ja johtajana Lähi-idässä. Sillä ei ole erityistä pyrkimystä toimia roolimallina tai eristäjänä. Turkin hyvät materiaaliset resurssit tukevat kaikkia sen pyrkimyksiä, mutta eivät yksistään riitä yhdenkään roolin toteutumiseen. Turkin pehmeän vallan resurssit ovat heikoimmillaan siltana ja roolimallina, jotka ovat valtion esimerkillisyyttä ja kunnollisuutta korostavia rooleja, sekä johtajana, joka on paljolti riippuvainen muiden myöntämästä hyväksynnästä. Yleisesti ottaen Turkin pehmeän vallan resurssit ovat heikot johtuen sen sisäpoliittisesta tilanteesta ja ulkopoliittikan ristiriitaisuuksista. Tästä johtuen tutkielmassa arvioidaan, että Turkki voisi käyttää sen resursseja huomattavasti tehokkaammin. Diplomaattinen erityisosaaminen korostuu etenkin sillan, roolimallin ja vakauttajan rooleissa. Yleisesti ottaen Turkin mahdollisuus muodostaa voimakkaita ja pysyviä koalitioita on heikko Lähi-idän konfliktien ja alueen polarisoitumisen sekä toisaalta heikentyneiden EU- ja Nato-suhteiden seurauksena.

Analyysin perusteella voidaan todeta, että Turkin valtaresurssit tukevat useampaa alueellista roolia jossain määrin, mutta ei yhtäkään roolia erityisen vahvasti. Vahvimmat roolit ovat vakauttaja ja eristäjä, joiden jälkeen seuraavaksi sijoittuvat johtaja ja silta. Roolimalli on tällä hetkellä Turkin rooleista kaikkein heikoin, mihin vaikuttaa erityisesti sen pehmeiden valtaresurssien hupeneminen. Samainen kehitys on myös heikentänyt Turkin kykyä toimia johtajana ja vakauttajana, jotka ovat sille eniten tavoiteltuja rooleja Lähi-idässä. Vaikka pisteytyksen erot ovat suhteellisen pieniä, niistä voidaan tehdä suuntaa-antava arvio Turkin alueellisten roolien keskinäisestä painoarvosta. Samalla on huomioitava, että pisteytyksessä ei ole annettu resurssikohtaista painotusta sen mukaan, kuinka olennaisia valtaresurssit ovat juuri arvioitavan roolin kannalta. Tällainen painotus esimerkiksi kertoimien muodossa toisi esille esitettyjä arvioita selkeämmät erot.

5.2.7 Muut roolit

Analyysin ohessa havaittiin, että tutkielmassa käsitellyn viiden roolikategorian lisäksi voidaan havaita viitteitä muista alueellisista rooleista. Mikäli Turkki päätyisi irtaantumaan Natosta, sen toimijuutta voisi kuvata *sitoutumattoman ja aktiivisen toimijan* ("active independent") rooli. Roolia kuvaa sotilaallinen sitoutumattomuus ja aktiivinen ulkopoliittikka. Tällainen valtio ajaa ulkopoliittikassaan todennäköisemmin omaa etuaan kuin toimii altruistisesti (Holsti 1970, 262). Turkin toiminnasta voidaan nähdä piirteitä myös *kehitysyhteistyön tekijän* tai *kehityksen tuojan* ("developer") roolista. Tätä roolia toteuttava

valtio omaksuu tehtävän vähemmän kehittyneiden valtioiden tuen tarjoajana siten, että se hyödyntää omia erityistaitojaan (mt. 266). Tämä rooli korostuu etenkin Turkin toimissa Afrikassa ja Afrikan unionissa, jossa se pyrkii luomaan mainetta sorrettujen ja huonoosaisten maiden äänenä ja isoveljenä. Tätä samaa pyrkimystä kuvaa myös *imperialismin vastustajan* ("anti-imperialist agent") rooli. Imperialismin vastustaja voi vastustaa joko itseensä tai muihin kohdistuvia imperialistisia toimia (mt. 264). Kehityksen edistäminen ja imperialismin vastustaminen ilmenee ensisijaisesti Turkin toimissa Afrikassa eikä niinkään Lähi-idässä, jossa se päinvastoin voidaan jopa nähdä imperialistisena voimana.

5.2 Turkin asema kansainvälisessä järjestelmässä

Roolien lisäksi tutkielmassa on sivuttu Turkin *asemaa*, jolla viitataan sen sijoittumiseen kansainvälisessä järjestelmässä, mikä juontaa valtaresursseihin. Tasavallan 100-vuotisjuhla vuonna 2023 on kiinnekohta, johon moni maan poliittinen tavoite on sidottu aina matkailun lisääntymisestä talouskasvuun ja sotilaalliseen omavaraisuuteen. Turkki on nauttinut talouskasvusta ja se on voimistunut sotilaallisesti 2000-luvulla, minkä lisäksi se on yhä suosittu turistikohde. Kuitenkin erittäin korkealle asetettujen tavoitteiden saavuttaminen näyttäisi jäävän toteutumatta tai ainakin lykkääntyvän. Kuitenkin taloudellinen ja sotilaallinen voimistuminen luo Turkille mahdollisuuksia toteuttaa aktiivista ulkopoliittikkaa ja levittää vaikutusvaltaansa Lähi-idässä ja myös alueen ulkopuolelle. Alueellisen valta-aseman lisäksi Turkki on ilmaissut tavoitteekseen toimia aktiivisena globaalitoimijana. Turkin tavoittelemat roolit vakauttajana ja kehityksen tuojana tukevat pyrkimystä voimistaa sen globaalia asemaa. Turkki onkin todennut haluavansa tukea esimerkiksi Afrikan ja Latinalaisen Amerikan valtioita. Kuitenkin ainakin toistaiseksi suurin osa Turkin humanitaarisesta työstä kohdistuu Syyriaan.

Turkin asemaa voidaan kuvata alueellisena suurvaltana Lähi-idässä. Samalla on huomattava, että alueen rakenne on moninapainen, mistä ovat aiemmin puhuneet esimerkiksi Frazier ja Stewart-Ingersoll (2010, 738), Kardaş (2013, 654) ja Bagdonas (2015, 319). Kuitenkin Frazierin ja Stewart-Ingersollin mukaan Lähi-idän alueelliset vallat ovat Egypti, Iran, Israel ja Saudi-Arabia. Tämän tutkielman valossa näyttäisi siltä, että Turkki on noussut näiden valtojen joukkoon. Tutkielmassa vähemmän käsitellyn Egyptin asema näkyy todennäköisesti selkeimmin Maghrebin alueella, mutta sen vaikutus Levantin ja Persianlahden tapahtumiin on Turkkiä vähäisempää. Voidaankin esittää väite, että Turkki on arabikevään jälkeen onnistunut ottamaan Egyptin alueellisen valta-aseman etenkin Mashrekissa. Myös Dal (2016, 1447) on argumentoinut sen puolesta, että Turkki on nykyisin

alueellinen valta Lähi-idässä. Huolimatta kasvaneesta roolistaan Lähi-idässä, Turkki ei kuitenkaan näyttäydy kansainvälisillä kentillä yhtä voimakkaasti suurvaltana. On joka tapauksessa perusteltua esittää, että se on noussut voimakkaiden keskivaltojen joukkoon ja sen globaalitoimijan rooli tulee todennäköisesti kasvamaan erityisesti Afrikassa, Keski-Aasiassa ja mahdollisesti Latinalaisessa Amerikassa.

Turkin asema näyttäisi pysyneen suhteellisen muuttumattomana sitten heinäkuun 2016 vallankaappausyrityksen. Vuonna 2015 Bagdonas arvioi, että materiaaliset resurssien puolesta Turkki voidaan nähdä alueellisena valtana mutta ei vaikutusvallan ("influence") osalta (Bagdonas 2015, 326). Sama institutionaalinen heikkous alueen päätöksenteossa vaivaa Turkkiä edelleen. Nostaakseen valta-asemaansa Lähi-idässä Turkin tulisi panostaa eritoten sen pehmeän vallan resursseihin ja institutionaaliseen vaikuttavuuteen. Turkki on viime vuosina epäonnistunut hyödyntämään näitä resursseja, mutta toisaalta se on onnistunut kasvattamaan entisestään sen materiaalisia resursseja.

5.3 Tulevalle tutkimukselle

Kuten tutkielmassa on esitetty, yksi Turkin julkilausutuista tavoitteista on kasvattaa sen roolia globaalina toimijana myös Lähi-idän ulkopuolella. Siksi Turkin ulkopolitiikan ja alueellisten roolien tutkimuksen kannalta mielenkiintoisia tutkimuskohteita ovat esimerkiksi sen aktiivisuus Afrikan sarvessa, Turkin ja Kiinan suhteet ja mahdollinen Shanghai Five -yhteistyö sekä millaiseksi Turkin, Venäjän ja Kiinan keskinäiset välit muodostuvat Belt and Road -hankkeen edetessä. Lähi-idän alueellisen dynamiikan kannalta kiinnostavaa on Turkin rooli Syyriassa sodan jälkeen. Erityisen mielenkiintoista olisi tarkastella Turkin ja Venäjän suhteita Syyrian jälleenrakentamisessa. Putin ja Erdoğan tuntuvat ymmärtävän toisiaan ja ovat tavanneet tasaisin väliajoin maiden suhteiden lähennyttyä viime vuosina. Kuitenkin vastakkaiset kannat Bashar al-Assadin hallintoon luovat jännitteen maiden välille. On kuitenkin spekuloitu, että Putin voisi kyetä lähentämään välirikossa olevia johtajia Erdoğania ja al-Assadia, minkä lisäksi al-Assadin hallinto tarkoittaisi todennäköisesti Pohjois-Syyrian kurdiseparatistien vaikutusvallan ja toimintaedellytysten kaventumista, mikä olisi Turkille mieluisa uutinen (Al Jazeera 27.1.2019). Myös Mevlüt Çavuşoğlu vihjasi joulukuussa 2018, että Turkki voisi maiden huonoista väleistä huolimatta työskennellä al-Assadin hallinnon kanssa, mikäli tämä valitaan uudestaan presidentiksi demokraattisilla vaaleilla (Reuters 16.12.2018). Turkin sisäpolitiikan kehitys ja alueen monimutkaiset turvallisuusdynamiikat tarkoittavat, että tutkittavaa teeman ympäriltä löytyy myös tulevaisuudessa.

LÄHTEET

Kirjalliset lähteet

Acıkmeşe, Sinem Akgül (2013), *EU conditionality and desecuritization nexus in Turkey*. Southeast European and Black Sea Studies, 13:3, 303–323.

Ahmad, Feroz (1993), *Making of Modern Turkey*. Lontoo ja New York: Routledge.

Anderson, Stephanie B. (2008), *Crafting EU Security Policy. In Pursuit of A European Identity*. Colorado: Lynne Rienner Publishers.

AFET, Committee on Foreign Affairs (2018), *Draft Report on the 2018 Commission Report on Turkey (2018/2150(INI))*. Euroopan parlamentti.

Akbarzadeh, Shahram; Zahid Shahab Ahmed (2018), *Impacts of Saudi Hegemony on the Organization of Islamic Cooperation (OIC)*. International Journal of Politics, Culture and Society, 31, 297–311.

Altınay, A. G. (2004), *The Myth of the Military Nation: Militarism, Gender and Education in Turkey*. New York: Palgrave Macmillan.

Arab Barometer (2018), *Turkey in the Middle East: Findings from the Arab Barometer*. Working Paper 2/2018.

Bagdonas, Ažuolas (2015), *Turkey as a Great Power? Back to Reality*. Turkish Studies, 16:3, 310–331.

Bakiner (2014), *Can the "Spirit of Gezi" Transform Progressive Politics in Turkey?*
Teoksessa Özkırmlı, Umut (toim.), *The Making of a Protest Movement in Turkey: #occupygezi*, 65–76. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Barnett, Michael; Raymond Duval (2005), *Power in International Politics*. International Organization, 59:1, 39–75. Cambridge University Press & International Organization Foundation.

Barrinha, André (2014), *The Ambitious Insulator: Revising Turkey's Position in Regional Security Complex Theory*. *Mediterranean Politics*, 19:2, 165–182.

Bennison, Amira K. (2009), *The Ottoman Empire and its Precedents from the Perspective of English School Theory* teoksessa: Buzan; Barry & Ana Gonzalez-Pelaez, (toim.), *International Society and the Middle East. English School Theory at the Regional Level*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Breuning, Marijke (1995), *Words and Deeds: Foreign Assistance Rhetoric and Policy Behavior in the Netherlands, Belgium, and the United Kingdom*. *International Studies Quarterly* 39:2, 235–254.

Breuning, Marijke (2011), *Role theory research in international relations: state of the art and blind spots* teoksessa Harnisch, Sebastian; Cornelia Frank, Hand W. Maull (toim.), *Role Theory in International Relations – Approaches and analyses*. Lontoo ja New York: Routledge.

Buzan, Barry (2003), *Regional Security Complex Theory in the Post-Cold War World* teoksessa: *Theories of New Regionalism*, 140–159. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Buzan, Barry; Ole Wæver (2003), *Regions and Powers: The Structure of International Security*. Cambridge: Cambridge University Press.

Chitty, Naren (2017), *The Routledge Handbook of Soft Power*. Lontoo: Routledge.

Coelho, Filipa Bismarck (2013), *EU-Turkey Relations: A Renewed Perspective in the Promotion of European Union Common Values?* Teoksessa: Aksu, Kenan (toim.), *Turkey: A Regional Power in the Making*, 272–295. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.

Constantinescu, Ileana Christina; Michele Ruta (2018), *How Old is the Belt and Road Initiative? Long Term Patterns of Chinese Exports to BRI Economies*. World Bank Group.

Colakoğlu, Selçuk (2019) *China's Belt and Road Initiative and Turkey's Middle Corridor: A Question of Compatibility*. Middle East Institute.

Dal, Emel Parlar (2016), *Conceptualising and testing the 'emerging regional power' of Turkey in the shifting international order*. *Third World Quarterly*, 37:8, 1425–1453.

De Soyres, François; Alen Mulabdic; Siobhan Murray; Nadia Rocha; Michele Ruta (2018), *How Much Will the Belt and Road Initiative Reduce Trade Coasts?* World Bank Group.

Ertugal, Ebru (2010), *Europeanization and multi-level governance in Turkey*. *Southeast European and Black Sea Studies*, 10:1, 97–110.

Ertugal, Ebru; Anna Maria Dobre (2011), *Dynamics of Regionalisation and the Impact of the EU: Comparing Regional Reforms in Romania and Turkey*. *Europe-Asia Studies*, 63:7, 1195–1222.

Esposito, John L; Tamara Sonn, John. O. Voll (2015), *Islam and Democracy after the Arab Spring*. New York: Oxford University Press USA.

Eurooppa-neuvosto (2016), *Outcome of the Council Meeting, 3511th Council meeting, General Affairs*. Bryssel, 13.12.2016.

Eurooppa-neuvosto (2018), *Commission Staff Working Document – Turkey 2018 Report*. Strasbourg 17.4.2018.

Esen, Berk; Sebnem Gumuscu (2016), *Rising competitive authoritarianism in Turkey*. *Third World Quarterly*, 37:9, 1581–1606.

Esen, Berk; Sebnem Gumuscu (2017), *Turkey – How the coup failed*. *Journal of Democracy*, 28:1, 59–73.

Frazier, Derrick; Robert Stewart-Ingersoll (2010), *Regional powers and security: A framework for understanding order within regional security complexes*. *European Journal of International Relations*, 16:4, 731–753.

Ghanem, Hafez (2016), *The Arab Spring Five Years Late*. Washington DC: Brookings Institution Press.

Global Terrorism Index (2016), *Measuring and understanding the impact of terrorism*.
Institute for Economics & Peace.

Global Terrorism Index (2017), *Measuring and understanding the impact of terrorism*.
Institute for Economics & Peace.

Global Terrorism Index (2018), *Measuring and understanding the impact of terrorism*.
Institute for Economics & Peace.

Günay, Define (2014), *Europeanization of State Capacity and Foreign Policy: Turkey in the Middle East*. *Mediterranean Politics*, 19:2, 220–237.

Gürsoy, Bilge; Kaan Diyarbakırlıoğlu (2015), *Trading Places: How Turkey Can Join the Rich, Using Trade Policy*. *Alternatives: Turkish Journal of International Relations*, 14:14, 37–58.

Hatignolu, Kurtulus (2013), *Investigation the Role of Turkey as an Energy Transit Country* teoksessa: Aksu, Kenan (toim.), *Turkey: A Regional Power in the Making*, 112–125.
Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.

Hermann, Margaret G. (1987) *Foreign Policy Role Orientations and the Quality of Foreign Policy Decisions* teoksessa Stephen G. Walker (toim.), *Role Theory and Foreign Policy Analysis*. Durham: Duke University Press.

Herzog, Marc (2017) *Balkan discourses of the European 'other': Turkey's Foreign Policy in South-Eastern Europe under the justice and development party* teoksessa: Couroucli, Maria & Mand Marinov (toim.), *Balkan Heritages: Negotiating History and Culture*, 189–207.
New York: Routledge.

IISS (2018), *The Military Balance – The Annual Assessment of Global Military Capabilities and Defence Economics*. International institute for Strategic Studies.

İşeri, Emre; Oğuz Dilek (2011), *The Limitations of Turkey's New Foreign Policy Activism in the Caucasian Regional Security Complexity*. *Turkish Studies*, 12:1, 41-54.

Kalaycıoğlu, Ersin (2005), *Turkish Dynamics: Bridge Across Troubled Lands*. Gordonsville: Palgrave Macmillian.

Keohane, Robert; Joseph S. Nye (2001), *Power and interdependence*. 3. laitos. New York: Longman cop.

Landry, Donna (2015), *The Ottoman Imaginary of Evliya Çelebi: From Postcolonial to Postimperial Rifts in Time*. Cross / Cultures, vol. 182, 127–158.

Luke, Christina (2018), *Heritage interests: Americanism, Europeanism and Neo-Ottomanism*. Journal of Social Archaeology, 18:2, 234-257.

Nye, Joseph S. (1990), *Soft Power*. Foreign Policy, 80 syksy, 153–171.

Nye, Joseph S. (2011), *The Future of Power*. PublicAffairs: New York.

OECD (2018), *Education at Glance 2018: OECD Indicators*. Pariisi: OECD Publishing.

OECD (2018b), *Geographical Distribution of Financial Flows to Developing Countries: Disbursements, Commitments, Country Indicators*. Pariisi: OECD Publishing.

Ozkececi-Taner, Binnut (2017), *Disintegration of the "strategic depth" doctrine and Turkey's troubles in the Middle East*. Contemporary Islam, 11:2, 201–214.

Patton, Marcie J. (2007), *AKP Reform Fatigue in Turkey: What has happened to the EU Process?* Mediterranean Politics, 12:3, 339–358. Press Release 15536/16.

Tellis, Ashley J.; Janice Bially; Christopher Layne; Melissa McPherson (2000), *Measuring National Power in the Postindustrial Age*. Santa Monica: RAND Corporation.

Reporters Without Borders (2019), *2019 World Press Freedom Index – Ranking*. Reporters Without Borders.

Rosenau, James N. (1987), *Roles and Role Scenarios in Foreign Policy* teoksessa Stephen G. Walker (toim.), *Role Theory and Foreign Policy Analysis*. Durham: Duke University Press.

Santini, Ruth Hanau (2017), *A New Regional Cold War in the Middle East and North Africa: Regional Security Complex Revisited*. The International Spectator, 52:4, 93–111.

Şaban Kardaş (2013), *Turkey: A Regional Power Facing a Changing International System*. Turkish Studies, 14:4, 637–660.

Sengupta, Anita (2014), *Myth and Rhetoric of the Turkish Model – Exploring Developmental Alternatives*. New Delhi: Springer.

Sezgin, Ervin (2018), *New regionalism in Turkey: questioning the 'new' and the 'regional'*. European Planning Studies, 26:4, 653–669.

Sir Bani Yas Forum (2017), *Public Opinion 2017*. Zogby Research Services LLC.

Shih, Chih-yu (1988), *National Role Conception as Foreign Policy Motivation: The Psychocultural Bases of Chinese Diplomacy*. Political Psychology 9:4, 599–631.

SIPRI (2012), *SIPRI Fact Sheet – Measuring International Arms Transfers*. Stockholm International Peace Research Institute.

SIPRI (2018), *Military expenditure by country as percentage of gross domestic product, 1988-2002 (see below for 2003-2017)*. Stockholm International Peace Research Institute.

SIPRI (2018), *Military expenditure by country, in constant (2016) US\$ m., 1988-1997 (see below for 1998-2017)*. Stockholm International Peace Research Institute.

SIPRI (2018), *Data for the SIPRI Top 100 for 2002–17*. Stockholm International Peace Research Institute.

SIPRI (2018b), *Yearbook 2018: Armaments, Disarmament and International Security*. Stockholm International Peace Research Institute.

SIPRI (2019a), *TIV of arms exports from Turkey, 2002–2018*. Stockholm International Peace Research Institute.

SIPRI (2019b), *TIV of arms exports to Turkey, 2002–2018*. Stockholm International Peace Research Institute.

Soft Power 30 (2015), *A Global Ranking of Soft Power 2015*. Portland: USC Center on Public Diplomacy.

Soft Power 30 (2016), *A Global Ranking of Soft Power 2016*. Portland: USC Center on Public Diplomacy.

Soft Power 30 (2017), *A Global Ranking of Soft Power 2017*. Portland: USC Center on Public Diplomacy.

Soft Power 30 (2018), *A Global Ranking of Soft Power 2018*. Portland: USC Center on Public Diplomacy.

Söderbaum, Fredrik (2003), *Introduction: Theories of New Regionalism* teoksessa Söderbaum, Fredrik; Timothy M. Shaw (toim.), *Theories of New Regionalism*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Taş, Hakkı (2018), *The 15 July abortive coup and post-truth politics in Turkey*. *Southeast European and Black Sea Studies*, 18:1, 1–19.

Thies, Cameron G (2010), *Role Theory and Foreign Policy*. Oxford Research Encyclopedia of International Studies.

Thies, Cameron G.; Marijke Breuning (2012), *Integrating Foreign Policy Analysis and International Relations through Role Theory*. *Foreign Policy Analysis*, 8:1, 1–4.

TİKA, Türk İşbirliği ve Koordinasyon İdaresi Başkanlığı (2018), *Turkish Development Assistance Report 2017*. Turkish Cooperation and Coordination Agency – Department of Strategy Development.

Troiskiy, Evgeny F. (2015), *Central Asian Regional Security Complex: The Impact of Russian and US Policies*. *Global Society*, 29:1, 2–22.

Tuomi, Jouni; Anneli Sarajärvi (2018), *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. 3. laitos. Helsinki: Tammi.

Turkish Airlines (2017), *Fact Sheet – Airline which flies to the most countries in the world*. Turkish Airlines Investor Relations.

Turner, Ralph H. (1956), *Role-Taking, Role Standpoint, and Reference—Group Behavior*. American Journal of Sociology, 61:4, 316–328. The University of Chicago Press.

UNCTAD, United Nations Conference on Trade and Development (2018), *World Investment Report 2018. Investment and New Industrial Policies*. United Nations.

UNHCR, UN Refugee Agency (2017), *Fact Sheet – Turkey*. United Nations.

UNWTO, World Tourism Organization (2018), *Tourism Highlights 2018 Edition*. United Nations.

Vásquez, Ian & Tanja Porčnik (2015), *The Human Freedom Index 2015 – A Global Measurement of Personal, Civil, and Economic Freedom*. Cato Institute, the Fraser Institute, and the Friedrich Naumann Foundation for Freedom.

Vásquez, Ian & Tanja Porčnik (2017), *The Human Freedom Index 2017 – A Global Measurement of Personal, Civil, and Economic Freedom*. Cato Institute, Fraser Institute & Friedrich Naumann Foundation for Freedom.

Walker, Stephen G. (1987) *Role Theory and the International System: A Postscript to Waltz's Theory of International Politics?* Teoksessa Walker, Stephen G. (toim.), *Role Theory and Foreign Policy Analysis*. Durham: Duke University Press.

Wendt, Alexander (1999), *Social theory of international politics*. Cambridge ja New York: Cambridge University Press.

Wish, Naomi Bailin. (1980), *Foreign Policy Makers and Their National Role Conceptions*. International Studies Quarterly 24:4: 532–554.

World Bank Group (2019), *January 2019. Global Economic Prospects – Darkening Skies*. International Bank for Reconstruction and Development / World Bank Group.

World Trade Organization (2018), *World Trade Statistical Review 2018*. World Trade Organization.

Vásquez, Ian & Tanja Porčnik (2018), *The Human Freedom Index 2018 – A Global Measurement of Personal, Civil, and Economic Freedom*. Cato Institute, Fraser Institute & Friedrich Naumann Foundation for Freedom.

Wiśniewski, Rafał (2015), *Military-Industrial aspects of Turkish defence policy*. Rocznik Integracji Europejskiej, no: 9, 215–228.

Zürcher, Erik J. (1995), *Turkey: A modern history*. Lontoo: I. B. Tauris & Co.

Öniş, Ziya; Mustafa Kutlay (2017), *The dynamics of emerging middle-power influence in regional and global governance: the paradoxical case of Turkey*. Australian Journal of International Affairs, 71:2, 164–183.

Özkırmı, Umut (2014), *The Making of a Protest Movement in Turkey: #occupygezi*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Verkkolähteet

Al Jazeera (12.7.2017), *Arab states issue 13 demands to end Qatar-Gulf crisis*, <<https://www.aljazeera.com/news/2017/06/arab-states-issue-list-demands-qatar-crisis-170623022133024.html>>. Katsottu 12.4.2019.

Al Jazeera (15.6.2017), *Turkey steps up mediation effort to end Gulf crisis*, <<https://www.aljazeera.com/news/2017/06/turkey-steps-mediation-efforts-gulf-crisis-170614193015285.html>>. Katsottu 12.4.2019.

Al Jazeera (18.2.2019), *Erdogan: NATO gives arms to 'terrorists' but not to Turkey*, <<https://www.aljazeera.com/news/2019/02/erdogan-nato-arms-terrorists-turkey-190218142920831.html>>. Katsottu 23.5.2019.

Al Jazeera (18.3.2018), *Turkish forces and Free Syrian Army capture Afrin city*, <<https://www.aljazeera.com/news/2018/03/free-syrian-army-group-captures-afrin-city-180318081430817.html>>. Katsottu 23.5.2019.

Al Jazeera (19.11.2018), *Russia, Turkey, Iran to hold Syria talks in Astana next week*,
<<https://www.aljazeera.com/news/2018/11/russia-turkey-iran-hold-syria-talks-astana-week-181119062520312.html>>. Katsottu 21.3.2019.

Al Jazeera (2.4.2019), *Erdogan's AK Party 'loses' major Turkey cities in local elections*,
<<https://www.aljazeera.com/news/2019/04/erdogan-ak-party-loses-major-turkey-cities-local-elections-190401172133394.html>>. Katsottu 10.4.2019.

Al Jazeera (20.12.2017), *Evolution of Turkey–Iraqi Kurdistan's Relations*,
<<http://studies.aljazeera.net/en/reports/2017/12/evolution-turkey-iraqi-kurdistans-relations-171220092851950.html>>. Al Jazeera Centre for Studies. Katsottu 1.6.2019.

Al Jazeera (23.1.2019), *Turkey's and Russia's power play in Syria*,
<<https://www.youtube.com/watch?v=wRcapaXaZ64>>. Katsottu 7.4.2019.

Al Jazeera (23.3.2019), *ISIL defeated in final Syria victory: SDF*,
<<https://www.aljazeera.com/news/2019/03/isil-defeated-syria-sdf-announces-final-victory-190323061233685.html>>. Katsottu 23.5.2019.

Al Jazeera (27.1.2019), *Erdogan and Assad: A former friendship damaged beyond repair?*,
<<https://www.aljazeera.com/news/middleeast/2019/01/erdogan-assad-friendship-damaged-repair-190126174026594.html>>. Katsottu 7.4.2019.

Al Jazeera (27.12.2017), *Turkey send more troops to Qatar*,
<<https://www.aljazeera.com/news/2017/12/171227051912500.html>>. Katsottu 24.5.2019.

Al Jazeera (28.2.2019), *Trump's Middle East strategy is bound to fail*,
<<https://www.aljazeera.com/indepth/opinion/trump-middle-east-strategy-bound-fail-190224090803336.html>>. Katsottu 24.5.2019.

Al Jazeera (30.3.2017), *Turkey ends 'Euphrates Shield' operation in Syria*,
<<https://www.aljazeera.com/news/2017/03/turkey-ends-euphrates-shield-operation-syria-170329211428970.html>>. Katsottu 23.5.2019.

Al Monitor (16.2.2018), *Afrin puts Turkish-Iranian-Russian mistrust on full display*,
<<https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2018/02/iran-reaction-sochi-turkey-afrin-russia-mistrust-kurds.html>>. Katsottu 23.4.2019.

ANSAméd (25.5.2018), *Turkey: Erdogan to scrap EU ministry if elected*,
<http://www.ansamed.info/ansamed/en/news/sections/politics/2018/05/25/turkey-erdogan-to-scrap-eu-ministry-if-elected-media_84d88e9f-45ce-4d49-a967-ad0267a2d7c9.html>. Katsottu 9.10.2018.

BBC (1.4.2019), *Turkey local elections: Setback for Erdogan in big cities*,
<<https://www.bbc.com/news/world-europe-47764393>>. Katsottu 10.4.2019.

BBC (24.11.2015), *Turkey shoots down Russian warplane on Syrian border*,
<<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-34907983>>. Katsottu 9.3.2019.

BBC (24.7.2015), *Turkey bombs Islamic State targets in Syria*,
<<https://www.bbc.com/news/world-europe-33646314>>. Katsottu 19.10.2018.

BBC (25.6.2018), *Turkey election: Erdogan wins re-election as president*,
<<https://www.bbc.com/news/world-europe-44596072>>. Katsottu 9.10.2018.

BBC (28.10.2018), *Istanbul opens mega-airport set to be world's busiest*,
<<https://www.bbc.com/news/world-europe-46023989>>. Katsottu 29.4.2019.

BBC (4.4.2019), *US warns Turkey over Russian S-400 missile system deal*,
<<https://www.bbc.com/news/world-us-canada-47809827>>. Katsottu 21.4.2019.

BBC (6.12.2017), *Jerusalem is Israel's capital, says Donald Trump*,
<<https://www.bbc.com/news/world-us-canada-42259443>>. Katsottu 24.5.2019.

BBC (7.7.2017), *Cyprus talks ends without peace and reunification deal*,
<<https://www.bbc.com/news/world-europe-40530370>>. Katsottu 15.10.2018.

BBC (9.5.2018), *Iran nuclear deal: Trump pulls US out in break with Europe allies*,
<<https://www.bbc.com/news/world-us-canada-44045957>>. Katsottu 24.5.2019.

Bloomberg (1.2.2019), *Turkey Rules Out Asking for Help From the IMF*, <<https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-02-01/turkey-says-its-path-won-t-cross-with-imf-economy-is-strong>>. Katsottu 20.5.2019.

Bloomberg (15.3.2018), *A Timeline of the Syrian Civil Conflict as It Enters Its Eight Year*, <<https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-03-15/timeline-of-the-syrian-conflict-as-it-enters-8th-year>>. Katsottu 19.10.2018.

Bloomberg (15.5.2018), *Erdogan plans to tighten his grip on Turkey's economy*, <<https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-05-15/erdogan-plans-to-tighten-his-grip-on-turkey-s-economy>>. Katsottu 10.10.2018.

Brookings (19.10.2018), *On Jamal Khashoggi, the Muslim Brotherhood, and Saudi Arabia*, <<https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2018/10/19/on-jamal-khashoggi-the-muslim-brotherhood-and-saudi-arabia/>>. Katsottu 28.3.2019.

Brookings (26.1.2018), *What's next for Turkey, the US and the YPG after the Afrin operation?*, <<https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2018/01/26/whats-next-for-turkey-the-us-and-the-ypg-after-the-afrin-operation/>>. Katsottu 23.5.2019.

CNBC (13.8.2018), *What went wrong for Turkey? Its economy is 'in the midst of a perfect storm'*, <<https://www.cnn.com/2018/08/13/turkey-crisis-economy-faces-weak-lira-inflation-debt-and-tariffs.html>>. Katsottu 10.10.2018.

CVCE, Virtual Center for Knowledge on Europe (14.4.2019), *The composition of Western European Union and the different categories of membership*, <<https://www.cvce.eu/en/unit-content/-/unit/72d9869d-ff72-493e-a0e3-bedb3e671faa/2d870bab-478c-454f-b3b8-ce1d393d2576>>. Katsottu 14.4.2019.

Daily Sabah (13.8.2018), *Turkey to pursue enterprising, humanitarian foreign policy in new term*, <<https://www.dailysabah.com/diplomacy/2018/08/14/turkey-to-pursue-enterprising-humanitarian-foreign-policy-in-new-term>>. Katsottu 2.5.2019.

Daily Sabah (14.1.2019), *Turkish homegrown defense industry receives booming overseas demand*, <<https://www.dailysabah.com/defense/2019/01/14/turkeys-homegrown-defense-industry-receives-booming-overseas-demand>>. Katsottu 19.4.2019.

Daily Sabah (14.8.2018), *Turkey's new Medium Term Program to be unveiled Sept 20, strongly ensure trust of global markets, investors*, <<https://www.dailysabah.com/economy/2018/09/15/turkeys-new-medium-term-program-to-be-unveiled-sept-20-strongly-ensure-trust-of-global-markets-investors>>. Katsottu 17.10.2018.

Daily Sabah (19.4.2016), *EU needs Turkey more than Turkey needs EU, president Erdoğan says*, <<https://www.dailysabah.com/eu-affairs/2016/04/19/eu-needs-turkey-more-than-turkey-needs-eu-president-erdogan-says>>. Katsottu 7.11.2018.

Diplomat, The (12.2.2019), *Why Is Turkey Breaking Its Silence on China's Uyghurs?*, <<https://thediplomat.com/2019/02/why-is-turkey-breaking-its-silence-on-chinas-uyghurs/>>. Katsottu 10.4.2019.

Diplomat, The (18.8.2018), *Little Brothers Together: Turkey Turns to China*, <<https://thediplomat.com/2018/08/little-brothers-together-turkey-turns-to-china/>>. Katsottu 10.4.2019.

Diplomat, The (24.11.2016), *Will Turkey Join the Shanghai Cooperation Organization Instead of the EU?*, <<https://thediplomat.com/2016/11/will-turkey-join-the-shanghai-cooperation-organization-instead-of-the-eu/>>. Katsottu 10.4.2019.

Economic Development Foundation, (2018): *The Results of Public Opinion Survey on EU Support and Perception in Turkey*, <https://www.ikv.org.tr/ikv.asp?ust_id=1717&id=2057&anahtar=survey>. Katsottu 15.10.2018.

Euractive (26.9.2016), *Cyprus meeting yields 'roadmap' to reunification*. <<https://www.euractiv.com/section/enlargement/news/cyprus-meeting-yields-hopes-for-roadmap-to-reunification/>>. Katsottu 15.10.2018.

Euractive (27.10.2016), *Cyprus leaders to hold talks in Switzerland in November*. <<https://www.euractiv.com/section/global-europe/news/cyprus-leaders-to-hold-talks-in-switzerland-in-november/>> Katsottu 15.10.2018.

Euractive (9.7.2018), *Turkey reboots with masterplan for Erdogan one-man rule until 2028*, <<https://www.euractiv.com/section/global-europe/news/turkey-reboots-with-masterplan-for-erdogan-one-man-rule-until-2028/>>. Katsottu 20.5.2019.

Euractive (23.6.2016), *EU will lose Turkey, if it hasn't joined by 2023, Erdogan says*. <<https://www.euractiv.com/section/enlargement/news/eu-will-lose-turkey-if-it-hasn-t-joined-by-2023-erdo-an-says/>>. Katsottu 20.3.2019.

Euronews (6.5.2019), *Turkey orders re-run of Istanbul election after Erdogan party defeat*, <<https://www.euronews.com/2019/05/06/turkey-orders-re-run-of-istanbul-election-after-erdogan-party-defeat>>. Katsottu 13.5.2019.

Euroopan komissio (15.6.2016), *Implementing the EU-Turkey Statement – Questions and Answers*. <http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-1664_en.htm>. Katsottu 29.10.2018.

Euroopan komissio (20.12.2017), *Recommendation for a COUNCIL DECISION authorising the opening of negotiations for an agreement between the European Union and the Republic of Turkey on the exchange of personal data between the European Union Agency for Law Enforcement Cooperation (Europol) and the Turkish competent authorities for fighting serious crime and terrorism*. <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A52017PC0799>>, katsottu 20.3.2019.

Euroopan parlamentti (13.3.2019), *Parliament wants to suspend EU accession negotiations with Turkey*, <<http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20190307IPR30746/parliament-wants-to-suspend-eu-accession-negotiations-with-turkey>>. Katsottu 28.5.2019.

Euroopan parlamentti (4.7.2018), *Euroopan parlamentin päätöslauselma 4. heinäkuuta 2018 komission suosituksesta neuvoston päätökseksi valtuutuksesta aloittaa neuvottelut Euroopan unionin ja Turkin tasavallan välisestä sopimuksesta, joka koskee henkilötietojen vaihtoa Euroopan unionin lainvalvontayhteistyöviraston (Europol) ja vakavan rikollisuuden ja terrorismin torjunnasta vastaavien Turkin toimivaltaisten viranomaisten välillä (COM(2017)0799 – 2018/2061(INI))*, <http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0296_FI.html>. Katsottu 4.3.2019.

Eurooppatiedotus (26.5.2017), *Ehdokasmaat*. <<https://eurooppatiedotus.fi/perustietoa-eusta/laajentuminen/>>. Katsottu 2.10.2018

Financial Times (10.9.2018), *Turkey's Economy doesn't need high interest rates*, <<https://ftalphaville.ft.com/2018/09/10/1536568138000/Turkey-s-economy-doesn-t-need-higher-interest-rates-/>>. Katsottu 10.10.2018.

Financial Times (17.8.2018), *Turkey: Perils of Erdogan's Power grab*, <<https://www.ft.com/content/d888a4b0-a21c-11e8-85da-eeb7a9ce36e4>>. Katottu 11.10.2018.

Financial Times (21.8.2018), *Turmp warns of no concession to Turkey for pastor's release*, <<https://www.ft.com/content/6d790d6e-a4d2-11e8-926a-7342fe5e173f>>. Katosttu 11.10.2018.

Financial Times (22.1.2019), *Turkey's ambitions in Syria are likely to be frustrated*, <<https://www.ft.com/content/6ae0676e-1e35-11e9-b2f7-97e4dbd3580d>>. Katsottu 28.3.2019.

Financial Times (27.8.2018), *Turkey Warns Trump that sanctions will fuel terrorism*, <<https://www.ft.com/content/96157192-aa11-11e8-89a1-e5de165fa619>>. Katsottu 11.10.2018.

Financial Times (29.8.2018), *Turkish lira slides again on pastor row and bank downgrades*, <<https://www.ft.com/content/2862e3b4-ab56-11e8-89a1-e5de165fa619>>. Katossu 11.10.2018.

Financial Times (5.6.2018), *Inflation rise poses a challenge to Erdogan as election looms*, <<https://www.ft.com/content/79317f20-67f5-11e8-8cf3-0c230fa67aec>>. Katsottu 10.10.2018.

Focus Economics (15.2.2019), *The Turkish Economy: What's In Store For 2019*, <<https://www.focus-economics.com/blog/whats-in-store-turkish-economy-2019-oxford-economics-interview>>. Katsottu 3.5.2019.

Foreign Affairs (10.1.2019), *Turkey's Bid for Religious Leadership – How the AKP Uses Islamic Soft Power*, <https://www.foreignaffairs.com/articles/turkey/2019-01-10/turkeys-bid-religious-leadership?utm_campaign=reg_conf_email&utm_medium=newsletters&utm_source=fa_registration>. Katsottu 13.5.2019.

Foreign Policy (12.2.2019), *It's Not Too Late to Stop Turkey From Realigning With Russia*, <<https://foreignpolicy.com/2019/04/11/its-not-too-late-to-stop-turkey-from-realigning-with-russia-s400-patriot-missile-putin-erdogan-trump/>>. Katsottu 29.4.2019.

Foreign Policy (12.2.2019), *The Next U.S. President Should Rejoin the Iran Nuclear Deal*, <<https://foreignpolicy.com/2019/02/12/the-next-u-s-president-should-rejoin-the-iran-nuclear-deal/>>. Katsottu 21.4.2019.

Foreign Policy (13.11.2018), *Iran Was Closer to a Nuclear Bomb Than Intelligence Agencies Thought*, <<https://foreignpolicy.com/2018/11/13/iran-was-closer-to-a-nuclear-bomb-than-intelligence-agencies-thought/>>. Katsottu 21.4.2019.

Foreign Policy (13.7.2018), *Turkey Has Made a Quagmire for Itself in Syria*, <<https://foreignpolicy.com/2018/07/13/turkey-has-made-a-quagmire-for-itself-in-syria/>>. Katsottu 23.4.2019.

Foreign Policy (14.8.2018), *Five Questions About the Crisis Between Washington and Ankara*, <<https://foreignpolicy.com/2018/08/14/how-a-dispute-over-a-jailed-american-pastor-roiled-turkeys-economy-erdogan-trump-diplomacy-pastor-andrew-brunson-sanctions-tariffs-boycotts-emerging-markets/>>. Katsottu 10.10.2018.

Foreign Policy (17.10.2018), *Khashoggi's Death Is Highlighting the Ottoman-Saudi Islamic Rift*, <<https://foreignpolicy.com/2018/10/17/khashoggi-was-the-victim-of-an-ottoman-saudi-islamist-war/>>. Katsottu 13.5.2019.

Foreign Policy (23.10.2016), *Turkey's New Maps Are Reclaiming the Ottoman Empire*, <<https://foreignpolicy.com/2016/10/23/turkeys-religious-nationalists-want-ottoman-borders-iraq-erdogan/>>. Katsottu 28.3.2019.

Foreign Policy (25.5.2018), *Erdogan Is Failing Economics 101*, <<https://foreignpolicy.com/2018/05/25/erdogan-is-a-mad-economist-and-turkey-is-his-laboratory/>>. Katsottu 10.10.2018.

Foreign Policy (5.11.2018), *Top State Department Nuclear Expert Announces Resignation After Trump Iran Deal Exit*, <<https://foreignpolicy.com/2018/05/11/top-state-department->

nuclear-expert-announces-resignation-in-wake-of-trump-iran-deal-exit/>. Katsottu
21.4.2019.

Foreign Policy (5.11.2018), *U.S.-Turkish Ties May Be Cut for Good in Syria*,
<<https://foreignpolicy.com/2018/11/05/u-s-turkish-ties-may-be-cut-for-good-in-syria/>>.
Katsottu 23.5.2019.

Foreign Policy (7.12.2016), *Latest Wikileaks Dump Sheds New Light on Erdogan's Power in Turkey*, <<https://foreignpolicy.com/2016/12/07/latest-wikileaks-dump-sheds-light-erdogan-turkey-berat-albayrak-redhack-hackers-oil/>>. Katsottu 23.5.2019.

France Diplomatie (23.5.2019), *Has Daesh been defeated?*,
<<https://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/north-africa-and-middle-east/has-daesh-been-defeated/>>. Katsottu 23.5.2019.

Freedom House (2019), *Freedom in the World 2019 Map*,
<<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2019/map>>. Katsottu
14.4.2019.

Global Coalition, The (27.6.2016), *Turkey's Critical Role in the Global Coalition*,
<<https://theglobalcoalition.org/en/turkeys-critical-role-in-the-global-coalition/>>. Katsottu
23.5.2019.

Guardian, The (10.4.2018), *Turkish referendum: all you need to know*.
<<https://www.theguardian.com/world/2017/apr/10/turkish-referendum-all-you-need-to-know>>. Katsottu 9.10.2018.

Guardian, The (19.11.2014), *Inside Islamic State's oil empire: how captured oilfield fuel Isis insurgency*, <<https://www.theguardian.com/world/2014/nov/19/-sp-islamic-state-oil-empire-iraq-isis>>. Katsottu 23.5.2019.

Guardian, The (2.7.2017), *Qatar rejects deadline demands, saying it does not fear military action*, <<https://www.theguardian.com/world/2017/jul/02/qatar-rejects-deadline-demands-saying-it-does-not-fear-military-action>>. Katsottu 12.4.2019.

Guardian, The (23.3.2019), *ISIS defeated, US-backed Syrian Democratic Forces announce*, <<https://www.theguardian.com/world/2019/mar/23/isis-defeated-us-backed-syrian-democratic-forces-announce>>. Katsottu 23.5.2019.

Guardian, The (6.4.2017), *Erdoğan clinches victory in Turkish constitutional referendum*, <<https://www.theguardian.com/world/2017/apr/16/erdogan-claims-victory-in-turkish-constitutional-referendum> >. Katsottu 9.10.2018.

Guardian, The (7.7.2017). *Cyprus reunification talks collapse amid angry scenes*. <<https://www.theguardian.com/world/2017/jul/07/cyprus-reunification-talks-collapse-amid-angry-scenes>>. Katsottu 15.10.2018.

Hürriyet Daily (12.3.2019), *The downward trend in Turkish-Chinese relations*, <<http://www.hurriyetdailynews.com/the-downward-trend-in-turkish-chinese-relations-141821>>. Katsottu 10.4.2019.

Hürriyet Daily (14.1.2019), *Turkish defense industry aims high*, <<http://www.hurriyetdailynews.com/opinion/serkan-demirtas/turkish-defense-industry-aims-high-140473>>. Katsottu 19.4.2019.

Hürriyet Daily (14.1.2019), *Turkish defense industry aims high*, <<http://www.hurriyetdailynews.com/turkey-defense-industry-eyes-full-national-development-141590>>. Katsottu 19.4.2019.

Hürriyet Daily (3.8.2018), *President Erdoğan unveils 100-day action plans, focuses on economy*, <<http://www.hurriyetdailynews.com/president-erdogan-unveils-100-day-action-plans-focuses-on-economy-135405>>. Katsottu 17.7.2018.

Hürriyet Daily (4.1.2019), *Turkey's exports hit all-time high with \$168 billion in 2018*, <<http://www.hurriyetdailynews.com/turkeys-exports-hit-all-time-high-with-168-billion-in-2018-140256>>. Katsottu 13.5.2019.

Independent (24.6.2018), *Turkey elections: Six arrested for 'insulting Erdoğan' on social media ahead of major national polls*. <<https://www.independent.co.uk/news/world/europe/turkey-elections-arrests-insulting-president-erdogan-opposition-a8414146.html> >, katsottu 9.10.2018.

Independent (7.9.2018), *Erdogan's legacy construction projects stall amid Turkish financial crisis*, <<https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/turkey-financial-crisis-erdogan-contruction-projects-stall-latest-news-a8527281.html>>. Katsottu 24.5.2019.

International Monetary Fund (3.5.2019), *Real GDP Growth – Annual percent change*, <https://www.imf.org/external/datamapper/NGDP_RPCH@WEO/OEMDC/ADVEC/WEOWORLD/TUR>. Katsottu 3.5.2019.

MCT, Ministry of Culture and Tourism (2019), *Number of Arriving-Departing Foreigners and Citizens, December 2018*, <<http://www.kultur.gov.tr/Eklenti/61825,decemberbulletin2018xlsxlsxls.xls?0>> [Excel]. Katsottu 29.4.2019.

MCT, Ministry of Culture and Tourism (2019b), *Tourism Receipt, Expenditure and Average Expenditure*, <<http://www.kultur.gov.tr/Eklenti/58367,table-1-tourism-receipts-2015-2018xls.xls?0>> [Excel]. Katsottu 29.4.2019.

Media Bias Fact Check (23.4.2019a), *Hürriyet Daily News*, <<https://mediabiasfactcheck.com/hurriyet-daily-news/>>. Katsottu 23.4.2019.

Media Bias Fact Check (23.4.2019b), *Daily Sabah*, <<https://mediabiasfactcheck.com/daily-sabah/>>. Katsottu 23.4.2019.

MFA, Ministry of Foreign Affairs in Turkey (16.10.2018), *Turkey-Africa Relations*, <<http://www.mfa.gov.tr/turkey-africa-relations.en.mfa>>. Katsottu 16.10.2018.

MFA, Ministry of Foreign Affairs in Turkey (2.11.2018), *Article by H.E. Mr. Mevlüt Çavuşoğlu published in The Telegraph titled "Time to bust the myths about Turkey. Europe couldn't do without us", 2 March 2018*, <http://www.mfa.gov.tr/disisleri-bakani-sayin-mevlut-cavusoglu_nun-the-telegraph-gazetesinde-yayinlanan-makalesi-2-mart-2018_en.en.mfa>. Katsottu 22.4.2019.

MFA, Ministry of Foreign Affairs in Turkey (2.5.2019), *Turkey's Enterprising and Humanitarian Foreign Policy*, <<http://www.mfa.gov.tr/synopsis-of-the-turkish-foreign-policy.en.mfa>>. Katsottu 2.5.2019.

MFA, Ministry of Foreign Affairs in Turkey (20.12.2016), *Article by H.E. Mr. Mevlüt Çavuşoğlu Published in Turkish Policy Quarterly (TPQ) Titled "Turkey and the Syrian Refugee Crisis: An Example for Humanity"*, 20 December 2016, <http://www.mfa.gov.tr/article-by-h_e_-mr_-mevlut-cavusoglu-published-in-tpq-entitled-_turkey-and-the-syrian-refugee-crisis_-an-example-for-humanity__en.mfa>. Katsottu 22.4.2019.

MFA, Ministry of Foreign Affairs in Turkey (22.11.2011), *Speech entitled "Vision 2023: Turkey's Foreign Policy Objectives" delivered by H.E. Ahmet Davutoğlu, Minister of Foreign Affairs of the Republic of Turkey at the Turkey Investor Conference: The road to 2023 organized by Goldman Sachs (London, 22.11.2011)*, <http://www.mfa.gov.tr/speech-entitled-_vision-2023_-turkey_s-foreign-policy-objectives__-delivered-by-h_e_-ahmet-davutoglu_-minister-of-foreign-af.en.mfa>. Katsottu 3.5.2019.

MFA, Ministry of Foreign Affairs in Turkey (22.4.2019), *Turkey's multilateral transportation policy*, <http://www.mfa.gov.tr/turkey_s-multilateral-transportation-policy.en.mfa>. Katsottu 22.4.2019.

MFA, Ministry of Foreign Affairs in Turkey (23.4.2019), *Resolution of Conflict and Mediation*, <<http://www.mfa.gov.tr/resolution-of-conflicts-and-mediation.en.mfa>>. Katsottu 23.4.2019.

MFA, Ministry of Foreign Affairs in Turkey (23.5.2019), *Relations between Turkey–Syria*, <<http://www.mfa.gov.tr/relations-between-turkey%E2%80%93syria.en.mfa>>. Katsottu 23.5.2019.

MFA, Ministry of Foreign Affairs in Turkey (29.11.2018), *Article by H.E. Mr. Mevlüt Çavuşoğlu titled "Seeking Peace Needs an Enterprising Foreign Policy", published on the occasion of the Second OIC Member States Conference on Mediation and the Fifth Istanbul Mediation Conference*, <http://www.mfa.gov.tr/disisleri-bakani-sayin-mevlut-cavusoglu_nun-daily-sabah-makalesi-hk_en.en.mfa>. Katsottu 22.4.2019.

MFA, Ministry of Foreign Affairs in Turkey (4.4.2019), *Article by H.E. Mr. Mevlüt Çavuşoğlu published in The Washington Times titled "One for all, all for one in challenging times", 4*

April 2019, <http://www.mfa.gov.tr/disisleri-bakani-sayin-mevlut-cavusoglu_nun-wt-makalesi-4-4-2019.en.mfa>. Katsottu 16.5.2019.

MFA, Ministry of Foreign Affairs in Turkey (5.4.2018), *Article by H.E. Mr. Mevlüt Çavuşoğlu published in Foreign Policy titled "The Meaning of Operation Olive Branch"*, <http://www.mfa.gov.tr/article-by-h_e_-mr_-mevlut-cavusoglu_-the-minister-of-foreign-affairs-of-turkey-the-_meaning_-of-operation-olive-branch.en.mfa>. Katsottu 3.5.2019.

MFA, Ministry of Foreign Affairs in Turkey (5.4.2019), *Article by H.E. Mr. Mevlüt Çavuşoğlu published in Foreign Policy titled "The Meaning of Operation Olive Branch", 5 April 2018*, <http://www.mfa.gov.tr/article-by-h_e_-mr_-mevlut-cavusoglu_-the-minister-of-foreign-affairs-of-turkey-the-_meaning_-of-operation-olive-branch.en.mfa>. Katsottu 22.5.2019.

MFA, Ministry of Foreign Affairs in Turkey (9.2.2019), *QA-6, 9 February 2019, Statement of the Spokesperson of the Ministry of Foreign Affairs, Mr. Hami Aksoy, in response to a question regarding serious human rights violations perpetrated against Uighur Turks and the passing away of folk poet Abdurrehim Heyit*, <http://www.mfa.gov.tr/sc_-06_-uygur-turklerine-yonelik-agir-insan-haklari-ihlalleri-ve-abdurrehim-heyit-in-vefati-hk.en.mfa>. Katsottu 10.4.2019.

Middle East Institute (12.10.2016), *Turkey's role in Iraq: Too Little, Too Late?*, <<https://www.mei.edu/publications/turkeys-role-iraq-too-little-too-late>>. Katsottu 1.6.2019.

Middle East Institute (12.12.2018), *Would Turkey benefit if the US withdraws from Syria*, <<https://www.mei.edu/publications/would-turkey-benefit-if-us-withdraws-syria>>. Katsottu 16.5.2019.

Middle East Institute (29.11.2018), *From "hard power" to "soft power" and back again: Turkish foreign policy in the Middle East*, <<https://www.mei.edu/publications/hard-power-soft-power-and-back-again-turkish-foreign-policy-middle-east>>. Katsottu 22.5.2019.

MTI, Ministry of Transport and Infrastructure (2019), *Yolcu Trafiği – Aralık sonu*, <<https://www.dhmi.gov.tr/Lists/IstatistikList/Attachments/339/YOLCU.pdf>> [Excel]. Katsottu 29.4.2019.

National Interest, The (18.1.2018), *Can Turkey be Part of the Solution in Iraq?*, <<https://nationalinterest.org/feature/can-turkey-be-part-the-solution-iraq-24128>>. Katsottu 1.6.2019.

National Interest, The (25.6.2017), *Why Turkey chose Qatar*,
<<https://nationalinterest.org/feature/pakistans-support-the-haqqani-network-undermining-us-21300>>. Katsottu 28.3.2019.

NATO (25.3.2019), *NATO's purpose*,
<https://www.nato.int/cps/ua/natohq/topics_68144.htm>. Katsottu 25.3.2019.
New York Times (10.8.2018), *Erdogan: How Turkey Sees the Crisis with the U.S.*,
<<https://www.nytimes.com/2018/08/10/opinion/turkey-erdogan-trump-crisis-sanctions.html>>. Katsottu 10.10.2018.

New York Times (12.10.2018), *Turkey Frees Pastor Andrew Brunson, Easing Tensions With US*, <<https://www.nytimes.com/2018/10/12/world/europe/turkey-us-pastor-andrew-brunson.html>>. Katsottu 25.3.2019.

New York Times (16.3.2018), *Turkish Banker in Iran Sanctions-Busting Case Sentenced to 32 Months*, <<https://www.nytimes.com/2018/05/16/world/turkish-iran-sanctions-trial.html>>. Katsottu 17.10.2018.

OECD (17.5.2019), *Working age population – Turkey*, <https://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/working-age-population/indicator/english_d339918b-en>.
Katsottu 17.5.2019.

OECD (22.3.2019), *Turkey's Official Development Assistance (ODA)*,
<<http://www.oecd.org/dac/stats/turkeys-official-development-assistanceoda.htm>>.
Katsottu 22.3.2019.

PEW Research Center (11.12.2017), *Key Middle East Publics See Russia, Turkey and U.S. All Playing Larger Roles in Region*, <<https://www.pewglobal.org/2017/12/11/key-middle-east-publics-see-russia-turkey-and-u-s-all-playing-larger-roles-in-region/>>. Katsottu 23.3.2019.

Politico (29.6.2017), *Turkish tensions undermine its role in NATO*,
<<https://www.politico.eu/article/turkish-tensions-undermine-its-role-in-nato/>>. Katsottu 21.4.2019.

Presidential Investment Office, Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi (29.4.2019), *Tourism*, <<http://www.invest.gov.tr/en-US/sectors/Pages/WellnessAndTourism.aspx>>. Katsottu 29.4.2019.

Rail Freight (22.1.2019), *Volumes on Middle Corridor to Increase Fourfold in 2019*, <<https://www.railfreight.com/beltandroad/2019/01/22/volumes-on-middle-corridor-to-increase-fourfold-in-2019/>>. Katsottu 23.5.2019.

Reuters (1.10.2018), *Turkey will resist U.S. sanctions over pastor, Erdogan says*, <<https://www.reuters.com/article/us-turkey-security-usa/turkey-will-resist-u-s-sanctions-over-pastor-erdogan-says-idUSKCN1MB2HK> >. Katsottu 24.5.2019.

Reuters (13.3.2019), *EU parliament calls for freeze on Turkey's membership talks*, <<https://www.reuters.com/article/us-eu-turkey/eu-parliament-calls-for-freeze-on-turkeys-membership-talks-idUSKCN1QU2LD>>. Katsottu 5.6.2019.

Reuters (14.8.2018), *Russia's Lavrov, in Turkey, calls U.S. sanctions policy illegitimate*, <<https://www.reuters.com/article/russia-turkey-us-sanctions/russias-lavrov-in-turkey-calls-us-sanctions-policy-illegitimate-idUSR4N1V0039>>. Katsottu 9.3.2019.

Reuters (15.8.2018), *Qatar to invest 15bn dollars in Turkey; source says banks the focus*. <<https://www.reuters.com/article/us-turkey-currency-qatar-investments/qatar-to-invest-15-billion-in-turkey-ankara-says-idUSKBN1L01P7>>. Katsottu 16.10.2018.

Reuters (16.12.2018), *Turkey would consider working with Assad if he won a democratic Syrian election*, <<https://www.reuters.com/article/us-turkey-syria-assad-us/turkey-would-consider-working-with-assad-if-he-won-a-democratic-syrian-election-idUSKBN1OF0DP>>. Katsottu 28.5.2019.

Reuters (16.6.2016), *Turkey aims to triple trade with Iran: customs minister*, <<https://www.reuters.com/article/us-turkey-iran-trade/turkey-aims-to-triple-trade-with-iran-customs-minister-idUSKCN0Z20XQ>>. Katsottu 27.3.2019.

Reuters (19.5.2019), *Trump, Saudi Arabia warn Iran against Middle East conflict*, <<https://www.reuters.com/article/us-saudi-oil-emirates-tanker/trump-saudi-arabia-warn-iran-against-middle-east-conflict-idUSKCN1SP01C>>. Katsottu 24.5.2019.

Reuters (22.6.2017), *Turkey sends Qatar food and soldiers, discusses Gulf tensions with Saudi*, <<https://www.reuters.com/article/us-gulf-qatar-turkey-saudi/turkey-sends-qatar-food-and-soldiers-discusses-gulf-tensions-with-saudi-idUSKBN19D0CX>>. Katsottu 12.4.2019.

Reuters (22.6.2018), *Turkey's powerful new executive presidency*. <<https://www.reuters.com/article/us-turkey-election-factbox/turkeys-powerful-new-executive-presidency-idUSKBN1J1101>>. Katsottu 9.10.2018.

Reuters (23.6.2017), *Turkish exports to Qatar triple during Gulf crisis: trade minister*, <<https://www.reuters.com/article/us-gulf-qatar-turkey/turkish-exports-to-qatar-triple-during-gulf-crisis-trade-minister-idUSKBN19E0GH>>. Katsottu 12.4.2019.

Reuters (24.9.2018), *Turkey's Erdogan vows to impose secure zones east of Euphrates in Syria*, <<https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-turkey/turkeys-erdogan-vows-to-impose-secure-zones-east-of-euphrates-in-syria-idUSKCN1M40DX>>. Katsottu 23.5.2019.

Reuters (26.7.2018), *Turkey arrest German for spreading Kurdish propaganda: Anadolu*. <<https://www.reuters.com/article/us-germany-turkey-security/turkey-arrests-german-for-spreading-kurdish-propaganda-anadolu-idUSKBN1KF2ZX>>. Katsottu 9.10.2018.

Reuters (27.5.2015), *Erdogan aims to turn Turkey into major defense industry power*, <<https://www.reuters.com/article/us-turkey-election-defence/erdogan-aims-to-turn-turkey-into-major-defense-industry-power-idUSKBN0OC0FT20150527>>. Katsottu 19.4.2019.

Reuters (3.1.2018), *U.S. jury finds Turkish banker guilty of helping Iran dodge sanctions*, <<https://www.reuters.com/article/us-usa-turkey-zarrab/u-s-jury-finds-turkish-banker-guilty-of-helping-iran-dodge-sanctions-idUSKBN1ES1D0>>. Katsottu 17.10.2018.

Reuters (30.4.2019), *Turkey's AK Party: U.S. move against Muslim Brotherhood would damage democracy in Middle East*, <<https://www.reuters.com/article/us-usa-trump-muslimbrotherhood-turkey/turkeys-ak-party-us-move-against-muslim-brotherhood-would-damage-democracy-in-middle-east-idUSKCN1S62JX>>. Katsottu 22.5.2019.

Trading Economics (10.10.2018), *Turkey Inflation Rate 1965-2018*,
<<https://tradingeconomics.com/turkey/inflation-cpi>>. Katsottu 10.4.2019.

Trading Economics (11.10.2018), *Turkey – Credit Rating*,
<<https://tradingeconomics.com/turkey/rating>>. Katsottu 10.10.2018.

Trading Economics (21.3.2019a), *Turkey – Energy imports, net (% of energy use)*,
<<https://tradingeconomics.com/turkey/energy-imports-net-percent-of-energy-use-wb-data.html>>. Katsottu 21.3.2019.

Trading Economics (21.3.2019b), *Turkey Imports By Category*,
<<https://tradingeconomics.com/turkey/imports-by-category>>. Katsottu 21.3.2019.

Trading Economics (22.3.2019a), *Turkey Imports by Country*,
<<https://tradingeconomics.com/turkey/imports-by-country>>. Katsottu 22.3.2019.

Trading Economics (22.3.2019b), *Turkey Exports by Country*,
<<https://tradingeconomics.com/turkey/exports-by-country>>. Katsottu 22.3.2019.

Trading Economics (27.4.2019), *Turkey – Exports*,
<<https://tradingeconomics.com/turkey/exports>>. Katsottu 27.4.2019.

Trading Economics (3.5.2019), *Turkey – Economic Forecasts – 2019–2021 Outlook*,
<<https://tradingeconomics.com/turkey/forecast>>. Katsottu 3.5.2019.

Trend (10.7.2018), *Turkey intends to develop relations with the EU – Foreign Ministry*.
<<https://en.trend.az/world/turkey/2927196.html>>. Katsottu 9.10.2018.

TRT World (11.12.2018), *Turkey among Top 100 in Global Arms Industry*,
<<https://www.trtworld.com/turkey/turkey-among-top-100-in-global-arms-industry-22395>>. Katsottu 19.4.2019.

Turkish Airlines (29.4.2019), *About Turkish Airlines*, <<https://www.turkishairlines.com/en-int/press-room/about-us/index.html>>. Katsottu 29.4.2019.

UNDPPA (22.4.2019), *Group of Friends of Mediation*,
<<https://peacemaker.un.org/friendsofmediation>>. Katsottu 22.4.2019.

Wall Street Journal, The (14.8.2018), *Turkey shifts towards Russia as sanctions Sour U.S. relations*, <<https://www.wsj.com/articles/turkey-shifts-closer-to-russia-1534289856>>.
Katsottu 9.3.2019.

Washington Post, (The 16.5.2016), *How Middle East was Invented?*,
<https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/05/19/the-modern-middle-east-is-actually-only-100-years-old/?utm_term=.a0521011b7be>. Katsottu 18.4.2019.

World Bank (14.4.2019), *Human Capital Project*,
<<http://www.worldbank.org/en/publication/human-capital>>. Katsottu 14.4.2019.

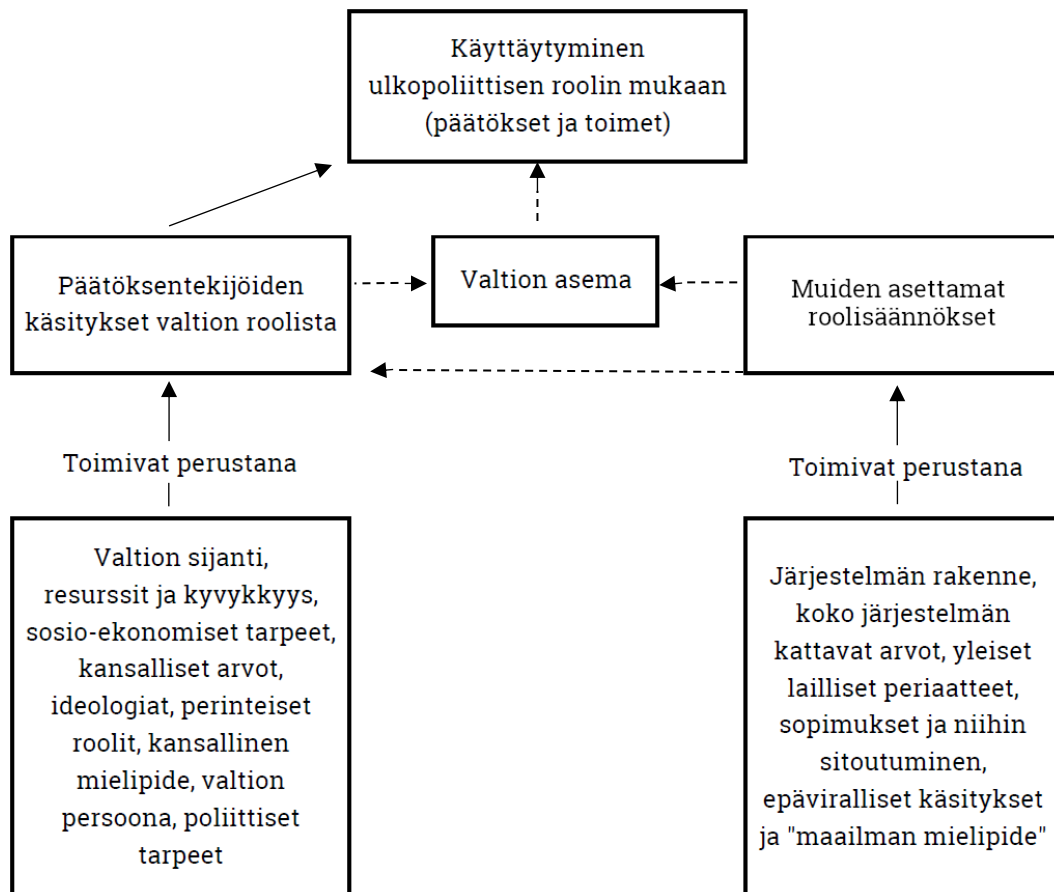
World Bank (18.10.2018), *Human Capital Index and Components 2018*,
<<https://www.worldbank.org/en/data/interactive/2018/10/18/human-capital-index-and-components-2018>>. Katsottu 14.4.2019.

World Bank (21.4.2019), *Armed forces personnel, total*,
<<https://data.worldbank.org/indicator/ms.mil.totl.pl>>. Katsottu 21.4.2019.

World Bank (21.9.2018), *Gross Domestic Product*,
<<https://datacatalog.worldbank.org/dataset/gdp-ranking>>. Katsottu 2.10.2018.

LIITTEET

Liite 1

Kuva 1. Rooliteoria ja ulkopoliitiikka: kansalliset roolikäsitykset ja roolimääräykset itsenäisinä muuttujina. Kuva on muokattu alkuperäisestä.

Lähde: Holsti (1970, 245)